

Marksist Teori

16

Temmuz/Ağustos
2015

Marksist Teori - Yaygın Süreli Yayın
Varyos Yay. San ve Tic. Ltd. Şti. Adına
İmtiyaz Sahibi: Mehmet Ali Genç
Sorumlu Yazışleri Müdürü: Mehmet Ali Genç
Yönetim Yeri: Çakırağa Mah. Çakırağa Cami Sokak Birlik Apt. No: 8/10 Aksaray/İstanbul
Tel: (0212) 529 15 94 **Faks:** (0212)529 06 75
Baskı: Ceylan Matbaacılık Tel: (0212) 613 10 79
Abonelik: Yıllık 40 TL (Posta çekini yatırdıktan sonra bilgilerinizi e-posta veya faksla iletiniz.)
Posta Çeki: Songül Akbay 1600206
ISSN: 978 – 975 – 81 – 3421 – 2

İçindekiler

5 | GÜNDEM

14 | Emperyalist Küreselleşme Evresi *Sema Duru Boran*

31 | Emperyalist Küreselleşme ve Devrimci Yol Arayışı *Toprak Akarsu*

43 | Mali-Ekonomik Sömürgecilik *Arif Çelebi*

56 | TTIP de Sizi Kurtaramayacak *Açelya Devrim*

60 | Emperyalist Küreselleşme Ve Ulus Devlet *Ziya Ulusoy*

73 | Kürdistanî Güçlerin Rojava Kürdistan'ı ve Rojava Devrimi ile İmtihanı

Gündem

7 Haziran'dan Geleceğe

Başta AKP olmak üzere, egemen sınıf partilerini, faşist rejimin planlarını ve halklarımızın birleşik mücadelesini derinden etkileyeceği, kendi kendinin amacı haline gelenler hariç, emekçi solun tüm parti ve örgütleri tarafından görülen 7 Haziran seçimleri, faşist 12 Eylül rejiminin yüzde onluk barajını, Erdoğan'ın ve AKP'nin yakın dönem hayallerini yerle bir etti.

Seçim mücadelesi süreci halklarımız arasındaki önyargı duvarını yıkarırken, HDP'ye verilen 6 milyon oy, yüzlerini özgür ve onurlu bir hayata dönen güçlerin gelişimini, emekçi sol yükselişi, gözler önüne serdi. Başarma duygusu yeni ve daha büyük mücadelelere girişme istek ve kararlılığını biletti.

Bütün bunlar, işçilerin ve ezilenlerin demokratik bilincinin güçlenmesine, örgütlenme arzusunun gelişimine itilim kazandıracak, kitlelerin yeni kesimlerini, devrimci savaşımın ve sosyalist ideallerin meşruiyetini

anlamaya, yaymaya açık hale getirecektir.

Tayyip Erdoğan Ve AKP'nin Yenilgisi

400 vekil ve Başkanlık rejimine onay hedefiyle, yürütebileceği en büyük kampanyayı yürüten, katliamlara ayarlı provakasyonlara girişen, Türk halk kitlelerindeki şovenist duygu ve düşüncelere, Kürt halk kitlelerindeki dinsel etkiye, politik islamcı cenahta toplanmış yığınlardaki kazanımların kaybedilmesi korkusuna seslenen, kendi başına hükümet kuracağı bir çoğunluğu elde edememesi ihtimalini aklından bile geçirmeyen AKP ve Tayyip Erdoğan, kolayca üstesinden gelemeyeceği bir politik ve moral yenilgi aldı.

Bu yenilgi Kuzey Kürdistan'da ağır, sarsıcı bir darbe biçiminde gerçekleşti. Tayyip Erdoğan ve AKP'nin, rüşvet ve devlet gücü sopsasıyla durumunu sürdürme, Kürt halkı içindeki güçlü dinsel etkiyi, demagoji ve Kürtçe Kur'anı açıkça bir araç olarak kullanma yoluyla oy

desteğine dönüştürme hevesi tarumar oldu. Kürt halkı inkarcı sömürgeciliğin politik islamcı mızrağı AKP'yi bağrından söküp attı.

AKP'nin, politik islamcı resterasyonu ve mevzileri anayasal güvenmeye kavuşturma, rejime, Tayyip Erdoğan'ı, Hüsnü Mübarek, Bin Ali veya Kral Faysal, Kral Hüseyin yetkileriyle donatacağı bir çehre kazandırma, işçi sınıfı ve ezilenlere, Kürt halkımızın ulusal demokratik mücadelesine faşist ve inkarcı sömürgeci saldırılar için seçim zaferi meşruiyeti sağlama plan ve hedefi birleşik demokratik cephe etrafında kenetlenen işçiler ve ezilenler tarafından püskürtüldü.

Böylelikle, faşist rejimin ve inkarcı-tekçi devletin politik islamcı resterasyonunu tamamlamak için sabırsızlıkla bekledikleri 7 Haziran, Tayyip Erdoğan ve AKP için bir kabus gününe dönüştü. Planları tarumar oldu. Bu durumdan kurtulmak, hedefe ulaşmak için yeni hamleler yapmak, her türlü olanağı değerlendirmek isteyeceklerdir. Ne var ki, bu 6 Haziran'a göre çok daha zordur. Birikmiş gerilimlerin, 7 Haziran yenilgisiyle, AKP'de bir iç mücadeleyi tetikleyecek, onu güçten düşürecek olması bir yana, AKP'yi durdurmanın olanaklı olduğunu gören, bu zaferi yaşayan halklarımızın ilerici, demokratik kesimlerinin 7 Haziran kararlılığını büütecekleri şüphesizdir.

Kitleler CHP ve MHP'yi Alternatif Olarak Görmüyor

7 Haziran seçimleri, antiakp'ci burjuva miliyetçi, şovenist, ırkçı merkezlerin, kitlelerin uyanış halin-

deki güçlerinin CHP'yi, yükselmekte olduğu iddia edilen şovenist, ırkçı dalganın da faşist MHP'yi belirgin biçimde güçlendireceği propagandalarını boşa çıkardı.

7 Haziran'a, önseçim adımı ve tabana yakın adaylarının yarattığı moral güçle katılan, Tayyip Erdoğan'ı ve AKP'yi durdurmak isteyen kitlelere, emekçilerin yoksulluğuna ve ezilenlerin adaletsizliğe öfkesine seslenen CHP, büyüme, gelişme imkanlarının ne kadar daraldığını saflaşmanın çok keskin bir görünüm kazandığı 7 Haziran seçimlerinde bir kez daha gördü. Laik-şeriatçı saflaş-tırmasına dayalı desteğe ve gelenekle bağlı aidiyete sıkışmış CHP'nin, 70'li yılların aksine, Türk halk kitlelerindeki demokratik bilincin gelişiminin toplanma merkezi olma şansı biraz daha zayıfladı. Çünkü emekçi solun birleşik demokratik cephe alternatifi salt sokakta değil, burjuva meclis zeminindeki mücadelede de , işçilerin ve ezilenlerin yeni kesimlerinin dikkat ve birleşme merkezi haline gelme olanağı kazanmış bulunuyor ve bu olanak halklarımızın parlamento dışı eyleminin büyümesine paralel biçimde güçlenecektir.

Öcalanla devlet görüşmeleri, çift taraflı ateşkes, burjuva meclisteki halk temsilcilerinin İmralı, Kandil görüşmeleri, Öcalan'ın mesajlarının mitinglerde okunması, on maddelik protokolün HDP ve AKP temsilcilerince birlikte açıklanması, ulusal demokratik hareket önderliğinde gelişen Rojava devrimi koşullarında seçime giren, AKP'ye kaymış oy desteğini yeniden kazanacağı umudu taşıyan, yoksulluk, işsizlik gibi

sorunlar etrafında propagandaya ilk kez bu ölçüde ağırlık veren ırkçı faşist MHP, 1999 seçimlerinde ulaştığı düzeye bile ulaşamadı. Verili gerçeklik altında MHP'nin başarısından sözetmek, basit bir psikolojik savaş yöntemini uygulamaktan öte bir anlam taşımaz.

7 Haziran, kitlelerin CHP ve MHP'yi rejim krini çözme alternatifleri olarak görmediğini ortaya koydu. Bu aynı zamanda, Türk halkının Kürt ulusal sorununa barışçıl çözüm arzusunun ifadesidir.

Hükümet Krizi

Birleşik Demokratik Cephenin seçim başarısı, AKP'nin 13 yıllık hükümet saltanatını yıkmakla kalmadı, egemenler cephesini, 90'lı yıllarda peşlerini bırakmayan hükümet kriziyle yeniden karşı karşıya getirdi. Düzen ve rejim bekçisi partilerin oluşturacakları koalisyon hükümeti, bu adımı atacak partilerin kendi seçmen kitlelerinde inandırıcılıklarını zayıflatacak karşılıklı tavizleri dışında gerçekleşemez. İmralı görüşmeleri ve çift taraflı ateşkes, 17-25 Aralık yolsuzluk tablosu, "iç güvenlik paketi" adı verilen yeni faşist yasalar, Tayyip Erdoğan'ın işlevi, asgari ücret, emeklilere ek maaş, taşeronluk başta olmak üzere vaadlere konu olan bir dizi mesele, verecekleri karşılıklı ödünler çerçevesinde AKP, CHP ve MHP'yi oy desteği aldıkları kitle nezdinde itibar kaybetme sorunuyla karşı karşıya getirecektir. Tüm bunları dışta tutacak bir koalisyon olasılığı bulunmadığı için, erken seçim seçeneği, özellikle de, şansını yeniden denemek isteyen Tayyip

Erdoğan tarafından zorlanacak olsa da, sermaye, yeni krizleri tetikleyebilecek böyle bir "maceraya" girilmemesi için tüm baskı imkanlarını kullanacaktır.

Hükümet krizinin yeniden sahne alması, emekçi solun, Kasım 2002-Haziran 2015 dönemi tek parti hükümetlerine bakarak, daha önemlisi, rejim krizinin politik islamcı etkeninin mevziler kazanarak rejime eklenmesi ve AKP'nin rejim krizini tetikleyen değişik sorunlardaki "açılım-çalıştay" manevraları koşullarında, inkarcı-tekçi devletin ve faşist rejimin yönetememe krizinin sona erdiği yanılgısına kapılan kesimlerinin gözlerindeki perdeyi kaldırma imkanı yaratmıştır.

Cepheleşmenin Ve Yeni Siyaset Tarzının Başarısı

TİP'in nesnel olarak bir birleşik cephe durumundayken girdiği 1965 seçimlerinde gerçekleştirdiği siyasi ve moral hamleyi bir çok yönden aşan, sokakta olduğu gibi, burjuva meclis içindeki mücadeleyi de güçlü biçimde yürütme imkanı yaratan, devletin inkarcı-tekçi yapısının kriziyle iç içe geçen faşist diktatörlüğün yönetememe krizine yeni unsurlar ekleyen 7 Haziran genel seçim sıçrayışı, devrimci, ulusal demokratik ve antifaşist hareketin cepheleşme adımının ürettiği bir kazanımdır.

Birleşik demokratik cephenin halklarımız için bir seçenek haline gelmesi, başkaca etkenlerle birleşerek, cephe dışında kalan emekçi soldan devrimci ve antifaşist parti ve örgütleri seçim bloku adımına yöneltti. Bu açıdan Partizan, DHF ve

Halkevleri'nin tutumu dikkate değerdir. Ulusal demokratik hareketin en etkin özne olduğu bir birleşik güçle ilk kez böyle bir seçim ittifakı geliştiren DHF ve Halkevleri, ilişkileri cephesel yönde ilerletme yolunda bir etkileşim olanağını da yaratmış oldular. Yine, tutarlı demokrat birey ve çevrelerin sergilediği çalışmalar da, HDP odaklı seçim bloğunun bir dinamizi olarak başarıya hatırı sayılır katkılar sağladı.

HDK adımı, emekçi sol hareketin 35 yıllık cephesel birlik başarısızlığına, bu temelde şekillenmiş siyasi kültürüne devrimci bir müdahale oldu.

Bilindiği gibi, 74 sonrasında günümüze çok sınırlı da olsa girilen cephesel karakterdeki birlik yönelimleri esasen bir **birleşik önderlik** zihniyetine, bu temeldeki bir örgütlenme ve işleyişe dayanmamıştır. Birer güç birliği sınırında kalan bu adımlar, **yeni bir siyaset tarzı** yaratmak bir yana, grupçuluğu ve grupların kendiyile sınırlı amaçlardan hareket etme pratiğini geriletememiştir.

“1979’da Devrimci Yol, Halkın Kurtuluşu, Kurtuluş Sosyalist Dergi arasında yapılan güç birliği, bu yapıların kendi dışlarındaki devrimci örgütleri sınırlamak amacının ürünü olmuş, birleşik gücün burjuvazi ve faşizme karşı yerine getirebileceği görevlere esasen kayıtsız kalmış, bileşenlerinin politik gündemlerle kendi kuvvetlerine dayalı ilişkilenmesinde anlamlı bir değişikliğe yol açamamıştır. Durum öyledir ki, savunulması imkansız gerekçelerle, güç birliğinin DY ve KSD bölükleri değişik kentlerde çok sayıda devrim-

ci militanın yaşamına mal olan bir silahlı çatışmaya girebilmişlerdir.

1979’da Devrimci Halkın Birliği, Partizan, Güney ve Kawa’nın oluşturduğu güç birliği, birleşik kuvvetlere dayanarak mücadeleyi ileri iten bir pratik örgütlemek bir yana, ilk adımdan sonra, ikinci bir toplantı için bir araya gelememiş, zaman zaman yürüyüş ve mitinglerde pankart açmanın ötesinde pratik bir varoluş gösterememiştir.

74-80 döneminin grupçu ve küçük burjuva rekabetçi siyasi kültürü, birlik ve cepheleşme yeteneksizliği, 12 Eylül faşist cuntasına karşı bile anlamlı bir birleşik mücadele örgütlenmesini engellemiş, grupları içe dönüklükten, kendileriyle sınırlı amaçlardan hareket etmektен vazgeçirememiştir. Böylelikle faşist cuntaya karşı başta silahlı savaşım olmak üzere, değişik mücadeleler etrafında birleştirilebilecek binlerce işçinin, gencin, kadının, köylünün hazır enerjisi heba edilmiş, devrimci, ilerici etki altındaki yüzbinler derin bir umutsuzluk, güvensizlik ve irade kırılmasına mahkum edilmişlerdir. Faşist cuntanın temel hedeflerini elde etmesinin ardından, Türkiye ve Küzey Kürdistan dışında 1982’de gündeme getirilen Faşizme Karşı Birleşik Mücadele Cephesi girişimi ise, filizlenmesi gereken topraklarda hiç bir hayat belirtisi gösterememiştir.” (Marksist Teori, sayı 15)

Kendini tanımlamasından ayrı olarak, nesnel gerçeği itibarıyla antifaşist bir cephesel birlik olarak 1996’da kurulan ÖDP yasallıkla sınırlı çerçevede içinde bile, sınıf mücadelesinin gidişine anlamlı bir etkide

bulunamamış, sınıf savaşımının sert koşulları altında, 2000'den itibaren bileşenlerinden daha fazla sayıda gruba bölünerek cephesel karakterini tümüyle kaybetmiş, 1996 başında MLKP'nin girişimiyle, MLKP ve DHKPC arasında başlatılan ve devrimci parti ve örgütleri kapsamı hedeflenen cepheleşme girişimi başarısızlığa uğramış, bir dönem sonra PKK ile DHKPC arasında kurulduğu ilan edilen güç birliği, bir imza birliği olmaktan öteye geçememiş, 1998 yazında PKK, MLKP, TKP/ML, MKP, TDP, TKP-K'nın oluşturduğu güç birliği ise pratikte atılan adımlara rağmen başarabileceğinin çok gerisinde kalmıştır.

Bütün bu deneyler, birleşik önderlik ve birleşik güçlerde somutlaşan yeni bir siyaset tarzı açığa çıkarma yeteneğinde olmadılar. Çünkü cepheleşme konusunda eski zihniyeti aşan bir yönelimin ürünü değillerdi.

2011 sonbaharında filizlenen HDK, *birleşik önderlik ve birleşik güçlere dayalı yeni siyaset tarzı* konusunda yürünecek yolu açtı. HDK'dan başlayarak geliştirilen devrimci hareketin 35 yıllık geri bir yanından kopuş adımı, Kürt ulusal demokratik hareketi dahil, emekçi sol hareketin siyaset tarzını da derinden etkiledi. Kürt ulusal demokratik hareketinin, halklarımızın tüm diğer sorunlarını ulusal özgürlük sorununa bağlı ele alan, ittifak politika ve tarzını bu eksene oturtan anlayış ve pratiğiyle, devrimci ve antifaşist partilerin, örgütlerin ezici çoğunluğunun politik mücadeleyi halklarımızın sorun, talep ve özlemlerine cevap olmaya yönelmek yerine, örgütsel durumlarına uygun

gündemler belirleme ve içe dönüklükle belirlenen siyaset anlayışı *birleşik demokratik cepheyle* aşılmaya başlandı. Ulusal demokratik hareketin kendisi için "Türkiyelileşme" biçiminde tarif ettiği ve birleşik demokratik cephe pratiğiyle doğru bir içeğe kavuşan bu yeni siyaset anlayışı, devrimci ve antifaşist hareketin, işçiler ve ezilen milyonların sorun, özlem ve talepleri odaklı politikayı düşünmeye, birleşik cephe kanalıyla da olsa güçlerini bu doğrultuda seferber etmeye yönelme şeklinde somutlaştı. İşçilerin ve ezilenlerin sorun, talep ve özlemleri ekseninde birleşik politika yapmada cisimleşen bu yeni siyaset tarzının belirleyenlerinden biri de, kitle katılımıyla, kitlelerle birlikte politikadır.

Yeni siyaset tarzı ve onun aracı olarak birleşik demokratik cephe, İstanbul'da, devrimci, antifaşist hareketin saflarındaki işçi ve emekçilerle, ulusal demokratik hareketin saflarındaki işçi ve emekçilerin birleşmesi, kaynaşması başarısıyla yeni sıçrayışların koşullarını da hazırladı.

Sokak Mücadelesiyle Parlamente Mücadeleyi Birleştirmenin Etkisi

HDP'nin 7 Haziran başarısında, birleşik demokratik cephenin sokaktaki mücadeleye burjuva meclisteki mücadeleyi birleştirmesi, işçi sınıfı ve ezilenlerin sorun, talep ve özlemlerini, birbirini tamamlayacak tarzda eylemlerde, gösterilerde parlamento kürsüsünde, medya önünde yükseltmesi belirleyici bir etkiye sahiptir.

Burjuva meclis koridorlarına hap-solunsa, grevlere, direnişlere, mi-

tinglere, protesto veya hak eylemlerine, ölümsüzlerin uğurlamalarına ilgisiz kalınsaydı, kitle enerjisinin uyandırılmasında, kitlelere güven vermede, onların büyük bir özveriyle harekete geçmesinde böyle bir düzey yakalanamazdı. Yine, düzen parlamentosu zeminindeki mücadelede vekillerin kendini ortaya koyuşunda, haklı ve onurlu bir savaşımın etkin sözcülüğü ve kendi alanında yürütücülüğü geliştirilemeseydi, birleşik demokratik cephe kitesinde seçim başarısını hazırlayacak inanç ve kararlı girişkenlik uyandırılmazdı.

7 Haziran'ın Filizinin Toprağı

Birleşik demokratik cephenin 7 Haziran seçim sıçrayışı Türkiye ve Kürdistan'da politik ve moral ortamı derinden etkileyen Haziran ayaklanması, Kobane direnişi, 6-8 Ekim serhildanı ve kadın cinayetlerine karşı geliştirilen kadın isyanı toprağında boy verdi. "Değişim" isteğinin sokaklarda ve halklarımızın birleşik gücüne dayalı silkinışte cisimleşmesi, birleşik demokratik cephenin, pratiğiyle, bu isteğin sözcüsü, öncüsü, eylemcisi olacağı güvenini vermesi HDP'nin seçim başarısını hazırladı. Bütün bunlar, aynı zamanda, işçilerin ve ezilenlerin geniş kitleleri içinde "değişim" düşünce ve arzusunun yaygınlaştığını, bu yönelimi on yıl boyunca kendi gücüne dönüştüren AKP'nin yenilgisini ve "değişim" bayrağının emekçi sola geçişini yansıtmaktadır. Halkların, dillerin, inançların eşitliğine, adaylarının ulusal, inançsal, cinsel kimliğinin tanınmasına omuz verilmesini isteyen HDP'ye 6 milyonu aşkın oy

sunulması bunun ifadesidir. Bu 6 milyonu aşan oy, seçmen kitlesi içinde demokratik devrimin taleplerinin bulunduğu veya buluşmakta olduğu kesimlerin gücünün de bir verisidir.

İşçi sınıfı ve ezilenlerin bağrındaki ilerici, demokratik potansiyeli açığa çıkararak, politik özgürlük isteğinin toplumsal tabanının ne kadar geniş olduğunu gözler önüne seren, faşizme ve inkarcı sömürgecilığe karşı uzun yıllara yayılan devrimci ve demokratik mücadelenin devlet terörüne ve faşist psikolojik savaşın her biçimine rağmen halklarımızın bilincine etki etmeyi başardığını ve burjuva ideolojik hegemonyayı parçaladığını gösteren 7 Haziran seçimleri ve burjuva solun etkisi altındaki kitlelerin emekçi sola yönelme eğilimi, CHP'yi büyük bir basınç altına alacak, değişik konularda burjuva reformist tutumlar sergilemesini koşullayacaktır. Böyle bir irade sergilememesi, şovenist, sosyalşovenist tutkalla rağmen CHP'nin çözülüşüne yol açacaktır.

7 Haziran'ın mayalandığı toprak, Kürt ulusal demokratik taleplerinin emekçi çözüm seçeneğinin ete kemiğe bürünmüş halidir. Bu toprakta büyüyen başarı, Kuzey Kürdistan'daki çeşitli yurtsever reformcu partilerin ve politik islamcı örgütlenmelerin yükselttikleri, Kürt ulusal demokratik hareketi saflarından kimi kesimleri de etkileyen, emekçi solun devrimci ve antifaşist partileri ve örgütleriyle ittifakın "kaybettireceği", "dini muhafazakar Kürt emekçilerinin böyle bir adıma destek vermeyecekleri" biçimindeki yaklaşımların yanlışlığını, dar ulusalcı muhtevasını

gözler önüne serdi. Yine, Kürt ulusal demokratik hareketiyle ittifakın Türk halkının tepkisini çekeceği, Türk işçi ve emekçilerinin desteğini alamayacağı biçimindeki sosyalşoven tezler de 7 Haziran pratiği tarafından mahkum edildiler.

7 Haziran, Türkiye cephesinde, Türk işçileri, yoksulları, emekçileriyle, ulusal demokratik hareketin etkisindeki Kürt işçilerini, yoksullarını, emekçilerini birleştirmenin; faşizme, inkarcı sömürgeciliğe ve kapitalizme karşı mücadelenin bu hayati sorununun çözümünün birleşik demokratik cepheyi gerektirdiğini, halklarımızın birleşik mücadelesini geliştirmenin en elverişli yolunun birleşik demokratik cephe olduğunu ve onun karşılığını bulduğunu herkese gösterdi.

HDP Ve Koalisyon Hükümeti Meselesi

HDP parlamenter mücadele zemininde yer aldığına göre, tek başına hükümet kurma, bir koalisyon hükümetinde yer alma, böyle bir hükümeti dışında kalarak destekleme seçeneklerine açık demektir. Bir koalisyon hükümetinde yer alma veya bir koalisyonu dışardan destekleme tercihleri bütünüyle o koalisyon hükümetinin dönemin temel sorunlarındaki tutumuyla ilgilidir. Dolayısıyla bugün tartışmanın, “ilkesel olarak koalisyona evet mi, hayır mı” tarzında konulması sorundan kaçmak olur.

HDP, Kürt ulusal demokratik hareketiyle müzakere sürecinin işletilmesi, çift taraflı ateşkesin inkarcı sömürgeciliğin Kuzey Kürdistan’da

savaş hazırlığı kapsamındaki adımlarının durması yönünde tahkim edilmesi, Türk ve Kürt halklarımızın alevi kitlesinin demokratik taleplerinin kabulü, ulusal toplulukların demokratik haklarının tanınması, kadın cinayetlerine ve tüm yasal eşitsizliklere karşı önleyici ve ortadan kaldıracı adımların atılması, başta TMY olmak üzere, işçi sınıfı ve ezilenlerin söz, basın, toplantı, örgütlenme ve eylem haklarını faşist yasa ve yasaklarla zincirleyen anayasal ve yasal engellerin kaldırılması, hapishanelerde tecridin son bulması, kadın ve çocuklara karşı işlenen suçlar dışında adli tutukluları da kapsayacak biçimde hapishanelerin boşaltılması, asgari ücretin yükseltilmesi, dolaşılabilir vergilerin kaldırılması, işsizlik ödeneğinin yasal kapsamının genişletilmesi, doğal çevrenin tahribini önleyecek düzenlemeler yapılması, homofobik cinayet, saldırı ve resmi aşığılamalara karşı yasalar çıkarılması, seçim barajının iptal edilmesi, siyasi partiler yarasının demokratikleştirilmesi gibi konuları net bir takvime dayalı olarak kapsayan programa sahip bir koalisyon hükümetinde elbette yer alabilir ve almalıdır.

Bunlar burjuva meclisteki düzen partileri tarafından kabul edilmediğinde ise doğaldır ki, bu partilerin ve sermaye cephesi adına düşünüp üreten kesimlerin, kriz, erken seçim veya halk düşmanı bir saldırı hükümeti olasılığı eksenlerine dayalı baskılarına bir an bile yüz vermeden işçi sınıfı ve ezilenlere, halklarımıza, onların mücadele ve desteğine güvenerek kendi yolundan yürümelidir.

HDP içinde, özellikle de meclis grubunda, koalisyon sorununda “kriz”, “erken seçim”, “halk düşmanı saldırı hükümeti olasılığı” ek-senlerine bakarak karar verilmesini isteyen dinamiklerin çıkması olasılığı yok sayılamaz. Nihayetinde HDP emekçi solun ulusal demokratik, devrimci, tutarlı ve tutarsız antifaşist, antişovenist kesimlerinden oluşan birleşik cephenin bir formudur. Meclis grubu ise çok sınırlı da olsa, burjuva liberalleri kapsamaktadır. O nedenle, sermayenin yoğunlaştıracağı baskıların yaratabileceği etkiler gözardı edilemez. Klasik bir ifadeyle, sınıf mücadelesinin HDP içinde de sürdüğü gerçeği bir an bile akıldan çıkarılamaz.

HDP, işçi sınıfı ve ezilenlere, halklarımıza verdiği sözlere bağlı kalmalı, parlamenterizme sürüklenmemeli, hangi görünümde olursa olsun burjuva baskılara boyun eğmemelidir.

Emekçi Solun Dışta Kalan Kesimleri Birleşik Demokratik Cepheye Katılmalıdır

Başta, resmen veya fiilen seçim blokunda yer alan Partizan, DHF, Halkevleri olmak üzere emekçi solun devrimci ve antifaşist güçleri birleşik demokratik cepheye katılmalı, işçi sınıfı ve ezilenlerin mücadelesinin büyütülmesi, toplumsal savaşımın yükseltilmesi olanağını güçlendirmelidirler. Emekçi solun 35 yıllık yanlış ve geri pratiğin aşılmasının ifadesi olan HDK ve HDP'nin, tutarlı bir antifaşist, antişovenist ve halkçı çizgide gelişmesi fırsat ve sorumluluğuna sırtını dönmek, günün devrimci ve demokratik

görevlerinden kaçmaktan başka bir anlam taşımaz.

ÖDP, sosyalşoven engelleri veya bir gözü CHP'de olan sosyalşoven “damarı” aşmadan günün antifaşist görevlerine doğru yaklaşamayacağını, ulusal demokratik mücadelenin, kadın özgürlük mücadelesinin sınıf mücadelesinin biçimlerinden başka bir şey olmadığını “anlayamayacağını”, sınıf mücadelesinin, sömür-enler-sömürülenler, ezenler-ezilenler, zenginler-yoksullar saflaşmaları görünümünde sürdüğü gerçeğine uygun bir politika izleyemeyeceğini bilmelidir. Öncesi bir yana, Türkiye ve Kuzey Kürdistan'ın son çeyrek asırlık siyasi tarihi bu gerçeği görmek, anlamak, sindirmek için yeterlidir. Reformist, sosyalşoven, lazafan bir kibirli aydın kastının örgütüne dönüşen KP'yle birlikte sınıf mücadelesi yürütmeye soyunmayı, bu olanağın, en ağır bedellerle, işçi sınıfının ve başta Kürt halkı olmak üzere ezilenlerin sorun, talep ve özelemleri doğrultusunda politik mücadele yürütmüş özneleri de bağrında taşıyan birleşik demokratik cepheye bulunmadığı iddiasıyla izah etmekte inandırıcı bir yan yoktur.

Yeni Dönem Mayalandı

Seçim mücadelesi sürecinin ve 7 Haziran sıçrayışının yeni dönemi mayalayan üç önemli kazanımı oldu. Birincisi, birleşik mücadelenin, cepheleşmenin, birleşik demokratik cephenin hayati önemini, emekçi sol parti ve örgütlere, kitlelerin ilerici, demokratik kesimlerine en berrak haliyle gösterdi. İkincisi, özgürlük, adalet, halklara eşitlik arzusu, özlemi

taşıyan işçilere ve ezilenlere başarma duygu, inanç ve kararlılığı taşıdı. Üçüncüsü, emekçi sol hareketin belirli kentlerden neredeyse tamamen yalıtılmışlığına, bu kentlerin adeta gerici duvarlar içine hapsedilmesine karşı geliştirilen cüretli hamleyle, Türkiye ve Kuzey Kürdistan'ın dört bir yanına tohumlar ekildi, kitlelerin yeni bölükleri demokratik ve devrimci fikirlerle tanıştı, kabuğunda yaşayan, meşruiyet krizi yaşayan ilerici işçi ve ezilenler bir adım öne çıktılar, birleşik demokratik cephe etrafında siyasi yaşama katıldı ve bunu sürdürme yönelimiyle donandılar.

HDP, yeni dönemde, 80 kişilik grubuyla halklarımızın temel taleplerinin temsil ve mücadelesini

burjuva mecliste iddialı ve enerjik biçimde yürütmek, 81 il perspektifini kaybetmeden, 81 ilde faaliyet ve örgütlenmeyi hedefleyerek, sokak mücadelesiyle parlamenter mücadeleyle birleştirme çizgisinde ilerlemek sorumluluğuyla karşı karşıyadır. İşçilerin, kadınların, gençlerin, yoksulların, alevilerin, ulusal toplulukların, Kürt halkımızın sorun talep ve özelemlerinin sokaklarda ve burjuva mecliste etkin savunusu, faşist rejim, inkarcı sömürgecilik ve kapitalist sömürü karşısında birleşik demokratik cepheyi, halkçı demokratik bir çözüm odağı olarak daha da geliştirmenin, yeni başarı ve zaferlere hazırlamanın yegane yoludur.

Emperyalist Küreselleşme Evresi

Sema Duru Boran

- Üretim sürecinin uluslararasılaşması ve dünya tekellerinin hakimiyeti -

Emperyalist küreselleşme evresi, emperyalist kapitalizmin, bir öncekinden belirgin nitelik farklılıklarıyla ayrılan, yeni bir evresidir.

Meta ve sermaye ihracından sonra, kapitalist çevrimin üretimin gerçekleştirilmesi aşaması da, küreselleşme evresinde uluslararası nitelik kazanmıştır.

Meta ve sermaye dolaşımının önündeki engeller kaldırılmış, bir önceki dönemin henüz tasfiye edilememiş sınırlı kalıntıları ile sermaye birikim düzeyinin henüz tasfiyesine elvermediği özgün alanlara daralmıştır.

Tek tek ulusal pazarların sıkı birliğinden oluşan dünya pazarının yerini, bütünleşik dünya pazarı almıştır.

Uluslararası tekeller ve bunların içinde en büyükleri olan daha az sayıdaki dünya tekeli, üretimde, ticaretle, sermaye ihracında bu bütünleşik dünya pazarı üzerinde tam hakimiyet kazanmıştır.

Mali sermayenin sanayi sermayesi üzerindeki hakimiyeti daha da

belirginleşmiş, spekülâtif sermaye, toplam sermaye hareketi üzerinde belirgin konum kazanmış ve sermaye birikiminin temel yöntemlerinden biri olmuştur.

Uluslararası tekeller ve emperyalist devletler, bütünleşmiş dünya pazarına hakimiyet için şiddetli bir rekabete ve bu rekabet temelinde dünyayı yeniden paylaşma mücadelesine girişmişlerdir.

Ulus devletinin maddi temeli çözülmeye uğramış, ulus devletleri içinde ve arasındaki çelişkiler bu temelde keskinleşmiş, bölgesel entegrasyonlar yoluyla rekabet, genel bir eğilim halini almıştır.

Yeni sömürgeciliğin yerini mali-ekonomik sömürgeci boyunduruk almış, sömürge ülkelerin siyasal ve ekonomik yapıları buna uygun değişimlere zorlanmıştır.

Emperyalist küreselleşme evresi, büyük bir mülksüzleştirme dalgası anlamına da gelmektedir. Zenginle yoksul, ezenle ezilen, sömürücüyle sömürülen arasındaki uçurum ve kutuplaşma, ekonomik ve toplumsal saflaşma derinleşmiş, proletarya-

nın safları genişlemiş, işçi sınıfının bileşimini ve mücadelesini, diğer ezilen sınıf ve tabakaların niteliğini ve işçi sınıfıyla ittifak ilişkilerini etkileyen önemli değişimler meydana gelmiştir. Üretim süreciyle birlikte işgücünün de uluslararası düzeyde toplumsallaşması, kapitalist üretimin tüm temel çelişkilerinin uluslararası karakter kazanmasına yol açmıştır.

Emperyalizmin İlk Döneminde Uluslararasılaşma Düzeyi

Kapitalizmin temel çelişkisi, üretimin toplumsal karakteri ile mülkiyetin özel karakteri arasındaki çelişkidir. Bu, kapitalist düzenin ileriye doğru attığı her adımda, her gelişme hamlesinde, kendisini yıkacak koşulları da geliştirmesi sonucunu üretir. Emperyalist küreselleşme evresinin değerlendirilmesindeki yanlışlar büyük oranda, kapitalist düzenin çelişkilerini ve gelişimini dinamik kavramamaktan, kapitalist düzenden tutarlılık, süreklilik ve planlı nicel hareket bekleyen yönetsel yanlışları ileri geliyor.

Kapitalizmin iç yasaları, eğilim olarak işler. Bir veya birçok yapısal veya güncel ekonomik etmenle güncel siyasal etmen, bir yasanın işleyişi yönünde etki yaparken, aynı anda bir veya birçok yapısal veya güncel ekonomik etmenle güncel siyasal etmen de tersi yönde etki yapar. Kapitalizmin iç yasaları bu tersine ve aynı yönde etkilerinin altında, düz bir çizgide değil, dinamik olarak işler. Siyasal koşullar, yani sınıflar mücadelesinin düzeyi, durumu ve sonuçları, sürekli bu yasaların işleyişi, etki düzeyi ve hızı üzerinde etkide bulu-

nur. Ancak, kapitalist düzeni ortadan kaldırılmadığı sürece, yasalar da ortadan kaldırılamaz.

Örneğin, ulus devlet sınırlarının dışına taşma, uluslararasılaşma eğilimi, ne önceki dönemin tam tersine bir eğilimdir, ne de öncekinin basit bir nicel tekrarı ve devamıdır.

Kapitalizmin ilk dönemi ulusal pazarların ve ulusların oluşum süreciydi ve feodal kapalı ekonomiler düzeyine göre, kıyaslanamaz ölçüde ileri bir toplumsallaşmaya, “dünyasallaşma” yönelimine denk düşüyordu. Bugünden geriye doğru bakıldığında uluslaşma sürecinin görünümü, ulusal parçalılık biçimindedir, ancak o günden ileriye doğru bakıldığında, dünyasallaşma (“küreselleşme”) eğilimini ifade ediyordu. O gün için mümkün olan “dünyasallaşma” düzeyi, ulus devletler/ulusal pazarlar biçimindeki daha büyük ekonomilerin kurulması, ancak bunlar arasındaki sınırların korunması biçimindedir. Bu dönemde meta hareketleri uluslararası nitelikteydi.

Elbette, sermayenin uluslararası etkinliği, ne düz bir çizgide, ne de tek biçim altında gelişti. Eğilim olarak üretimin uluslararasılaşması sürekli ilerlemiş olsa da, hızı ve biçimi, belirli ekonomik ve siyasal koşullar altında değişkenlik gösterdi.

Emperyalizmin ilk evresinin ayırt edici özelliği olarak sermaye ihracının gelişmesi, dünyasallaşma eğiliminin yeni bir eşiydi.

Üretim süreçlerinin uluslararasılaşması da bu dönemde başladı. 1929 krizine dek yavaş bir gelişme hızıyla süren, bunalım döneminde inişe geçen, sonra yeniden yükselen

ve savaş sürecinden tümünden kesintiye uğrayan bu uluslararasılaşma süreci, savaş sonrasında hızlandı.

2. emperyalist paylaşım savaşı sonrasında, kapitalizmin belirli bir dönem görece istikrarlı ve hızlı gelişebileceği bir zemin, hem bir zorunluluk, hem de bir olanak olarak belirdi.

Sınıf mücadelesinin gelişimi, savaşın sonunda dünyanın üçte birinin kapitalist dünya ekonomisinden ko-

Dünya tekelci burjuvazisinin tek tek bileşenleri, birbirleri arasındaki rekabeti, ulus devletlerin ve az sayıda ulus devletin hakimiyeti altındaki bölgesel entegrasyonların gücünü arkalayarak, uluslararası düzenleyici burjuva kurumlar üzerindeki etki düzeylerini artırmaya çalışarak sürdürür.

puşu ve dünya pazarının daha da daralması, yeni sömürgelerde isyanlar, emperyalist merkezlerde komünist partilerin ve sosyalist ülkelerin siyasal ve ideolojik etkisi gibi etmenler, emperyalist ülkelerde işçi sınıfına yüksek ücretler ve sosyal haklar biçiminde tavizlerin verilmesini, kapitalist devletlerarası ittifak eğiliminin güçlenmesini ve uzun döneme yayılmasını, klasik sömürge sisteminin çöküşünü ve yeni sömürge ilişkilerinin oluşmasını getirdi.

Savaş yıkımı kaynaklı büyük çaplı sabit sermaye kıyımıyla ortaya çıkan yeniden inşa imkânı ve zorunluluğu, görece istikrarlı ve hızlı bir gelişimin zemini oldu.

Dünya kapitalizminin yeniden yapılandırılması ve kapitalist kampın sosyalist kamp karşısında ekonomik, siyasi ve ideolojik olarak güçlendirilmesi sürecinin öncülüğünü ABD emperyalizmi üstlendi. Belli başlı kapitalist birlikler bu dönemde kuruldu. Tekelci devlet kapitalizmi geliştirildi. Emperyalist merkezlerde istikrarlı, hızlı gelişme, yeni sömürge ülkelerde sıklaşan krizler-istikrarsızlık halini alan sancılı gelişme süreçleriyle dünya kapitalizmi yeniden doğruldu.

70'li Yıllar Ve Emperyalist Küreselleşme Evresine Geçiş

1950-1970'li yıllar arasındaki hızlı kapitalist gelişmenin zemini, kapitalist dünyadaki savaş yıkımı nedeniyle beliren yeniden inşası koşulları; sınıryısa, o günkü sermaye birikim düzeyiydi.

Bu durumun kendi olağan sınırlarına, mantıksal sonuçlarına ulaşarak (yeniden inşanın tamamlanması, yeni düzeyde sermaye birikiminin açığa çıkarak, yeni gelişme kanalları aramaya başlaması), yeni bir krizi gündeme getirmesi kaçınılmazdı.

1950-1970 dönemi koşulları boyunca, ABD emperyalizmi olağüstü gelişme sağlamışken, diğer emperyalist ülke ekonomileri de toparlanmış ve bütünde olmasa da, tek tek alanlarda ABD sermayesiyle rekabet gücüne ulaşmıştı. Bu, aşırı sermaye fazlasını emecek koşulların daralması anlamına geliyordu.

Özel tekellerin elindeki sermaye yoğunlaşması ve merkezileşmesi ilerlemiş, daha önce tek tek tekellerin altından kalkamayacağı yatırımları devletin üstlenmesi biçimindeki örgütlenmeyi gereksiz, hatta köstek haline getirmişti. Bu, tekelci devlet kapitalizminin tasfiyesi koşullarının oluşumunda birincil etkendi.

Kapitalist ülkelerde işçi sınıfına verilen ödünlerin başını çektiği bir dizi koşul nedeniyle mutlak artıdeğeri yükseltme imkânlarının daraldığı koşullarda, emek üretkenliğinin artırılarak nispi artıdeğer sömürsünün yükseltilmesi arayışına tekabül eden teknolojik yenilenme dalgaları (otomasyon-mikroelektronizasyon), kâr oranlarının düşme eğilimini hızlandırmıştı. Bu, daha büyük bir sermaye yoğunlaşması zorunluluğunu, bu nedenle sermaye hareketlerinin gerek para sermaye, gerekse sanayi sermayesi biçiminin önündeki ulusal bariyerlerin kaldırılmasını zorunlu kıldı.

Savaş sonrasında oluşturulan, Bretton Woods mali sistemi, sermaye hareketlerini sınırlayan bir ayakbağı haline geldi. Finansal hareketleri, ulusal düzeyde örgütlenmiş kapitalist ekonomilerin düzenleyicilerinden biri olan borsa ve büyük banka faaliyetlerini uluslararası düzeyde örgütlenme ihtiyacı ortaya çıktı.

Tekelci sermayenin girdiği tıkanmayı telafi etmek için, sosyal devletin ve kazanımların tasfiyesi gündeme geldi.

Bu gelişmeler içinde, 70'lerin başında kapitalist dünya ekonomisinde durgunluk, 73-74'te ise aşırı üretim krizi patlak verdi. Artık,

dünya kapitalist ekonomisinin, savaş sonrası koşullarda oluşmuş bulunan örgütlenme biçiminin tasfiye edilerek yeniden yapılandırılması zorunlu hale gelmişti.

Tekelci devlet kapitalizmi eksenli ekonomik politikalar terkedilmeye başlandı. Yeni sömürge ülkelerin daha yoğun bir talanına imkân verecek şekilde düzenlenmesi için yapısal uyum programları geliştirildi, askeri darbelerle bu ülkelerde gelişen büyük devrimci ve demokratik hareketler düzlenerek gerekli siyasal koşullar oluşturuldu. Bretton Woods'da oluşturulan, dünya paralarının dolara, doların altına endekslendiği sıkı mali rejim tasfiye edilerek, IMF'nin işlevleri yeniden düzenlendi. Neoliberalizm adı altında özelleştirmelerle kapitalist devlet mülkiyeti tasfiye edildi. İşçi sınıfının sosyal ve siyasal kazanımlarının yağmalanmasına girişildi, ücretlerin düşürülmesi, çalışma saatlerinin uzatılması yoluyla mutlak artıdeğerin artırılması yoluna gidildi. Sermaye dolaşımının önündeki ulusal engellerin tasfiyesiyle üretim, ucuz işgücüne ulaşılabilecek alanlara kaydı.

80'li yılların sonu ve 90'ların başında modern revizyonist bloğun yıkılması ve Çin'in batı kapitalizmine açılması, dünya pazarını genişleterek bu uluslararasılaşma sürecini hızlandırdı.

Üretim sürecinin uluslararasılaşması

Emperyalist küreselleşme evresinin ayırt edici özelliklerinden biri, meta dolaşımı ve sermaye ihracından sonra, üretimin gerçekleştiril-

mesinin de uluslararasılaşmasıyla birlikte, kapitalist ekonominin tüm aşamalarının uluslararası nitelik kazanmasıdır.

Emperyalizm döneminin başlangıcında sermaye hareketlerinin uluslararası nitelik kazanmış öğeleri, hammadde sağlama, meta ticareti, sermaye ihracı, kârın gerçekleştirilmesi süreçleriydi. 1950-70 yılları arasında üretim süreçlerinin uluslararasılaşmasında artış olmuş, 1970'lerden itibaren belirgin bir eğilim haline gelmiş ve 90'lı yıllarda ise dünya kapitalizminin karakteristik özelliğine dönüşmüştür.

Kapitalistler, azami kârı güvencelemek ve diğer kapitalistlerle rekabeti sürdürebilmek için, sanayide (nispi artıdeğerin yükseltilmesi amacıyla bağlı olarak gelişen) teknolojik yenilenme nedeniyle kâr oranlarının düşüşünü, birincisi, sermayelerini giderek artan oranda, daha yüksek kâr oranlarını var eden spekülâtif sermaye hareketlerine yönlendirerek, ikincisi, mutlak ve nispi artıdeğer sömürsünü yükseltme yoluyla kâr oranlarını yükselterek, üçüncüsü, kar oranları düşmesine rağmen daha büyük bir kâr kütlesi elde ederek telafi etmeye çalışırlar. Sanayide kâr oranları düşerken kâr kütlesinin artmasının sürdürülebilirliği, yatırılan sermaye kütlesinin de sürekli artmasına bağlıdır. Bu ise, daha yüksek bir sermaye yoğunlaşmasını zorunlu kılar. Sermayenin yoğunlaşması da, tersinden, bahsedilen eğilimleri derinleştirir. Böylece bu eğilimler birbirini besleyerek merkezileşme ve yoğunlaşmanın ivmesini yükseltir.

Bu derece büyük bir sermaye yoğunlaşması, ancak ve ancak, mali sermayenin hem para sermaye biçimindeki hareketlerinin, hem de sanayi sermayesi biçimindeki hareketlerinin önündeki engellerin kaldırılmasını ve uluslararası dolaşım serbestisine sahip olmasını zorunlu kılar. Çünkü günümüzde, tekelci sermaye birikiminin düzeyi ulusal ekonomilerin sınırlarına varmış ve onu aşmıştır; sermaye, üretimin ve finansal hareketlerin ulusal pazarlar düzleminde örgütlenmesi koşullarında yoğunlaşabileceği kadar yoğunlaşmıştır; ortaya çok az sayıda elde toplanmış çok büyük bir sermaye miktarı çıkmıştır; bu miktarlardan daha fazlasının ulusal sınırlarda yoğunlaşmasının gerçekleşemeyeceği boyutlara ulaşmıştır. (Belli başlı dünya tekellerinin tek tek ekonomik varlıkları, birçok ulus-devletin toplam ekonomilerinden daha büyük hale gelmiştir). Yani bu çapta bir sermaye hareketi, ulusal ekonomilere nicel olarak sığamaz, sığamadığı nicelik eşiği ise, yeni bir niteliği zorunlu kılar. Bu yeni nitelik, kapitalist ekonominin her düzeyde uluslararasılaşmasıdır.

Kısacası, tekelci sermaye birikiminin mevcut düzeyi, artık geçmişle kıyaslanamayacak ölçüde büyük çaplı üretimi mümkün ve zorunlu kılmaktadır, daha geri bir üretkenlikle, azami kârın güvencelemesi ve rekabetin sürdürülmesi olanak dışı hale gelmiştir.

Üretimin uluslararasılaşması, tekelci sermaye birikiminin geldiği düzeyin, daha büyük kâr kütlesi için daha büyük çaplı üretimi zorunlu

kılması kadar, mutlak ve nispi artıdeğer sömürsünün yükseltilmesi ihtiyacınca da koşullanır. Kapitalistler, mutlak artıdeğer sömürsünün ucuz ve esnek işgücüne ulaşım yoluyla, nispi artıdeğer sömürsününse sermaye devrinin, en başta da dolaşım zamanının kısaltılması (artıdeğerin gerçekleşme hızının artırılması uğruna, bir kısmının aracı kapitalistlere devri) yoluyla artırılması arayışlarına girer. Ayrıca, mali sermayenin hareketinin büyük bir hız kazandığı koşullarda, sermaye devrinde oluşan lokal tıkanma ve krizlerin, aşırı üretim kaynaklı stok birikimini asgariye indirecek bir üretim-dolaşım sisteminde etkisizleştirilmesi ihtiyacı da uluslararası örgütlenme eğilimini koşullamıştır. Böylece büyük tekelere bağlı çok sayıda tedarikçi küçük ya da görece küçük işletmeye dayalı uluslararası bir üretim örgütlenmesi açığa çıkar.

Üretimin uluslararası çapta gerçekleştirilmesi, silah üretimi, makine üretimi ve teknoloji-yoğun ürünlerin üretimi başta olmak üzere, hafif sanayi dallarına dek yayılmıştır.

Örneğin, Almanya menşeli Mercedes-Benz tekelinin tek bir E-klase otomobilinin üretimi, sayısız ülkeden geçerek gerçekleşir. Bu türden tek bir adet otomobilin değişik tipte kablo setleri Meksika, Portekiz, Avusturya, Slovenya ve Bulgaristan ile Güney Afrika'da üretilir. Egzoz borusu Güney Afrika'da, devre kartları Malezya ve Filipinler'de, ahşap parçalar Romanya'da, camlar Kanada'da, korna sistemleri İspanya'da, metal levhalar ve hava yastıkları İtalya'da

üretilir. Fransa'dan soğutma ve ısıtma sistemleri, ABD'den ses sistemleri gelir. Japonya'dan çok sayıda parça gelir; klima sistemleri, radyo ve cd çalar, entegre navigasyon sistemi... Bu parçaların üretimi için gerekli vidalardan kimyevi maddelere dek çok sayıda alt ürün ise, dünyanın başkaca birçok ülkesinde üretilir. Örneğin, ABD'den gelen ses sistemleri

Emperyalist küreselleşme evresinde eşitsiz ve dengesiz gelişme derinleşir, emperyalist devletler arası rekabet keskinleşir ve bölgesel entegrasyonlar yoluyla rekabet karakteristikleşir.

için ihtiyaç duyulan mikroçiplerin de Çin, Tayvan ve Malezya'daki üreticilerden sağlanmış olması gibi. Öyle ki, otomobil yolculuğa hazır hale gelmeden önce, parçaları onlarca dünya turuna tekabül edecek kadar yolculuk yapmıştır. Bunların montajlandığı 26 ülkeden biri ve teknolojik açıdan en gelişkini olan, "anavatan" Almanya'daki Mercedes-Benz tesislerinde her 1,5 dakikada bir adet E-klase otomobil banttandır çıkar. Mercedes'in banttandır her 1,5 dakikada bir otomobil çıkarabilmesi, bu sermaye miktarı ile bu derece hızlı ve kitlesel üretim yapabilmesi, artıdeğerinse pazarda hızlıca gerçekleşmesi, üretimin onlarca ülkeye yayılan bu örgütlenme tarzıyla mümkün olur.⁽¹⁾

Üretimin uluslararasılaşması, konjonktürel, tekil, geriye dönüşlü, nicel bir olgu mudur? Bu örnek üzerinden ilerleyecek olursak, Mercedes-Benz'in, kendi ulusal limanına dönmesi artık mümkün müdür?

Örneğimizde, Mercedes-Benz'in, 1,5 dakikada E-klase bir otomobil ürettiği düzeyden geri adım atması, Ford, VW, Toyota gibi başkaca oto-

İşgücü, sermayenin engelsiz dolaşımına, büyük göç dalgalarıyla kendisinin de pazarda engelsiz dolaşımını sağlama refleksiyle yanıt verse de, ulusal ve bölgesel çitler daha da katılarak işçi ve ezilenlerin önünde dikilir.

motiv devleriyle rekabet şansını kaybetmesi, giderek bunlardan biri tarafından yutulur alt firması haline gelmesi anlamına gelecektir. Demek ki, *diğer bütün koşullar aynı kaldığı sürece*, kapitalist bakımından üretim hızını düşürmeye itecek bir neden yoktur.

Peki, aynı çapta üretimi, üretimin eski örgütlenme biçimiyle sürdürmesi mümkün müdür? Teorik olarak mümkündür ama o koşullarda, çok daha büyük bir sabit sermaye yatırımı (hemen hemen, tedarikçi firmaların toplam sabit sermaye yatırımı na tekabül edecek kadar büyük, yani şimdikinin onlarca misli) kendi ba-

şına üstlenmesi gerekir. Mercedes-Benz'in zaten en büyük dünya tekellerinden biri olduğu halde, sermaye hareketinin ancak mevcutta olduğu kadarını bu giderlere yöneltme tercihi göz önünde bulundurulursa, böyle bir duruma şu veya bu nedenle geçiş yapmasının pratikte ne kadar olanaksız olduğu anlaşılacaktır. Üstelik o denli büyük bir sabit sermaye yatırımı, yine, *diğer bütün koşullar aynı kaldığı sürece*, değişmeyen sermaye kısmını büyütür, sermayenin organik bileşiminin yükselmesi, yani kâr oranlarının düşmesini de beraberinde getirecektir. Sabit sermaye aynı kaldığında kâr kütlesi olağanüstü düşecek, arttığında ise kâr oranı büyük düşüş gösterecektir.

Şu anki üretim örgütlenmesinde, dünya tekeli, bir nevi, yatırmadığı sabit sermayeyi de son tahlilde kendisi işletmektedir. Alt firmanın artıdeğeri gerçekleştirmesi, dünya tekeline bağımlıdır. Alıcısı o ve/veya o türden az sayıda tekeldir ve üretimi bu tekellerin alım durumuna endekslidir. Ana tekelin fiyat kırma olanakları yüksek, alt firmanın rekabet olanakları zayıftır. Aradaki teknoloji farkı (sermaye üretkenliği farkı) artıdeğerin önemli kısmının ekstra kâr biçiminde ana tekele kaptırılması sonucunu doğurur.

Bu uluslararası üretim zincirinin en altında, en alt ve en geri teknoloji (sermayenin en az üretkenliğe sahip olduğu/sermayenin organik bileşiminin en düşük olduğu) kapitalist işletmede çalışan, diyelim ki bir vidayı ya da bir mikroçipi üreten işçi durmaktadır. İşçi sınıfının sömürülmesi, işgücünün esnek, ta-

şeron, güvencesiz çalışma koşulları ve ucuzluğu koşulları o derece kapsamlıdır ki, o işçiyi bizzat çalıştıran sabit sermayenin sahibinin artıdeğerdan aldığı payın çok daha fazlasını anafirmanın alması (işçinin çalıştığı firma, ara firmalar ve ana firmadan oluşan sermayedarların hepsine ve bunlar arasında ara ürünleri dolaştıran sermayedarların da tamamına yetecek kadar yüksek oranda artıdeğer üretmesi) mümkün olmaktadır. Geri teknoloji işletmede el konulan artıdeğerin gerçekleştirilmesi/pazarda kâra dönüşmesi sürecinde ekstrakâr yoluyla ileri teknoloji işletme sahibine kaptırılması genel yasası, bu koşullar altında, tedarikçi firmadan ana tekele kaptırılması biçiminde gelişir. (Örneğin, 1875 parçadan oluşan ve bu parçaların çoğu Çin’de, Çin ve Tayvan menşei kapitalistler tarafından üretilen iphone üretim sürecinin toplamında, el konulan artıdeğerin büyük kısmı ABD’li ana firmada kalmaktadır. Maliyet fiyatı 178,96 dolar olan iphone telefonun ABD’deki son tüketici satış fiyatı ortalama 700 dolardır).

Dolayısıyla ana firmaya, en büyük tekele ait son montaj işletmesi üzerinden bakıldığında sermayenin organik bileşimi yüksektir –teknoloji yoğunudur– ama ürünün pazar fiyatı buna göre çok yüksektir. Son tahlilde, ana firma toplamda çok düşük oranda değişmeyen sermaye yatırımıyla (son montaj aşamasının örgütlenmesi için gerekli yatırımlar ile parçaların montaj merkezlerine doğru ve son ürünlerin pazarlara doğru uluslararası dolaşımındaki yatırımlar), çok fazla sayıda işçiyi çok

yüksek sömürü koşullarında sömürmektedir. Son firma üzerinden bakıldığında çok yüksek görünen sermayenin organik bileşimi, bütün bir çevrim üzerinden bakıldığında daha düşüktür ve buna bağlı olarak sadece kâr kütlesi değil, kâr oranı da, eski üretim örgütlenmesiyle mümkün olamayacak denli yüksektir.

Bu sonuç, işgücü dışındaki metallerin ve (dünya tekeli sermayesinin ayrıcalıklı olacağı tarzda) sermayenin uluslararası hareketi önündeki engellerin kaldırıldığı, işgücü metanın hareketinin ise azami ölçüde sınırlandırıldığı, ortalama kâr yasaının, dolayısıyla ücret, fiyat ve kârın bu zeminde gerçekleştiği bütünleşik dünya pazarı koşullarında mümkün olmaktadır.

Diyelim ki kapitalist, bu derece büyük bir sabit sermaye yatırımı yapmaya istekli olsun ya da kriz veya dünya savaşı gibi koşulların karmaşık bir bileşimi nedeniyle buna zorunlu kalmış olsun. Döner sermaye öğeleri bakımından durum ne olacaktır? Bu geri çekiliş ne kadar olanaklı ve sürdürülebilir olacaktır?

Öncelikle işgücünü ele alalım. Bu aynı zamanda sermayenin değişen kısmıdır. Tekel, mevcut yatırımı, kendi ulusal limanı olan Almanya’da yaptığı koşullarda, aynı ucuzlukta işgücü bulabilmesi imkânsızdır. Mercedes-Benz’le birlikte tüm diğer firmaların da ucuz işgücüne Almanya’da ulaşma isteği içinde olduğunu farz edecek olursak (ki sermaye hareketinin pazarda rekabet yasaınca ve bunun sonucu olarak ortalama kâr yasaınca düzenlendiğini göz önünde bulundurursak,

böyle bir eğilimin doğması için çok özgün siyasal koşulların -örneğin ucuz işgücü cenneti Güney Asya'da devrim- bir araya gelmesi gerekir) büyük bir siyasal krizi tüm Alman tekellerinin hep birlikte ya da çoğunlukla göze alması gerekecektir, zira yukarıda sayılan ülkelerdeki ücretlerin ortalamasına, dolaşım ve diğer giderler için harcanan döner sermaye miktarını (toplam artıdeğerden tedarikçilere devredilen miktarı) ekleyerek elde edeceğimiz ücret karşılığı, yine de Almanya'daki ücret düzeyinin katbekat gerisindedir.

O halde, eski üretim örgütlenmesini, emperyalizmin ilk evresinin belirleyici unsuru olan sermaye ihracı yoluyla, işgücünün daha ucuz olduğu bir veya birden fazla ülkede fabrika açarak sürdüreceğini farz edelim. Bu koşullarda, hem eski fabrika düzeni nedeniyle işçilerin ücretleri belli düzeyde tutmak için mücadelesinin ve örgütlenmesinin de koşulları daha ileri olacaktır, hem de gereken sabit sermaye yatırımı daha da katlanacaktır.

Döner sermayenin değişmeyen bölümü bakımından durum nedir? Enerji, hammadde ve bugünkü örgütlenme biçiminde parça tedariki bakımından, kaynaklara en yakın, dolaşım süresi en kısa ve büyük çaplı örgütlendiği için dolaşım masrafları toplamda en düşük, daha küçük ulusal ya da uluslararası aktif işletmelerin tekellere bağımlı hale gelmesi ve adeta tekeller tarafından yutulmak için rekabet eder durumda olması nedeniyle alım fiyatları en düşük ve en esnek üretim örgütlenmesi budur.

Nihayet, stoklama-pazarlama aşamaları bakımından da durum değişmez. Ulusal limana dönüş, borsalarda günde 2 trilyon dolarlık sermayenin işlem gördüğü, yani para sermayenin olağanüstü bir hızla hareket ettiği koşullarda, şu anki gibi, pazarda gerçekleşme hızına bağlı olarak planlanmış montaj süreci ve montaj sürecine bağlı planlanmış parça tedariki aşamaları yerine, bol miktarda parça stoklamasını, bununla yetinmeyip, sermayenin devir süresi boyunca bir kısmı daima depoda tutulacak tamamlanmış sonal ürün stoklamasını, yani hızlı sermaye hareketi esnasında her gün onlarca defa yaşanan lokal, anlık veya süreğen, yaygın, çok sayıda kriz ve tıkanmanın kısılcacında parça ve tam ürünlerin depolarda paslanmasını göze alması anlamına gelecektir.

Hafif sanayide de durum farklı değildir. Örneğin, ABD menşeli Levi's marka bir adet kot pantolonun imalatı esnasındaki seyahati şöyledir: Pamuk, Kazakistan ve Özbekistan'da yetiştirilir, Türkiye'de ipliğe çevrilir, Tayvan'da boyanıp Polonya'da dokunduktan sonra, Fransa'dan sağlanan düğme, çıt çıt vb. malzeme ile birlikte dikim için Filipinler'e yollanır. Paketlenme dahil son şekli Yunanistan'da verilerek dünya pazarına (toplam 160 ülkedeki dağıtıcılara) yollanır.⁽²⁾

Belirtmeye gerek yok ki, Levi's 1853'te işe başladığında, hammadde si (pamuk) dahil olmak üzere, tek bir ülkede (ABD) üretimi tamamlanıyordu. ABD'de üretilip başka ülkelere meta ihracına konu olmasını, yine tek bir parça (ya da seri) kot üretiminin

aynı ülkede başlayıp biteceği tarzda, sermaye ihracına konu olması, yani başka ülkelerde fabrikalar açması izledi. Hammadde üretiminin imalat üssü olan ülkeden ayrılması, bütün bir kapitalist sömürgecilik dönemine yayılsa da, tipik hale gelişi esasen, kimi ülkelerin neredeyse tek ürün üretimine dek zorlandığı yeni sömürgeci sistemle eşzamanlıydı. Bu aşamaların her biri, sermayenin yoğunlaşması ve merkezileşmesinin, üretimin gerçekleştirilme sürecinin uluslararası düzleme doğru ilerlemesinin aşamalarıydı. Bugün bu çapta bir üretim, ulusal limanlarda gerçekleştirilemez. Bütün üretimin tek bir ülkede (Levi's örneğinde merkez üssü ABD'de) ya da birden fazla ülkede eski biçimde örgütlenmiş fabrikalara dönmesi, Levi's rekabet olanağından vazgeçip, yıkımı ya da başka tekellerce yutulmayı göze almadığı sürece imkânsızdır. Çünkü mesele, tek başına, üretilen mal sayısının artırılması değildir. Sermaye devrinin hızlandırılması, mutlak ve nispi artıdeğer sömürsünün artırılması, dolaşım hızının yükseltilmesi ve kredi-para sermaye hareketlerindeki tıkanmalardan etkilenmeyen esnek bir üretim-stoklama-dolaşım düzeninin sağlanması, üretilen mal miktarının ancak bu koşullar elde edilmek kaydıyla artırılmasıdır. Başka bir deyişle, bu sabit sermaye yatırımı ile işgücünün olabildiğince ucuz, üretim ve sermaye çevriminin en hızlı olabileceği düzen bugünkü koşullarda budur.

Sayılan bütün faktörler, sermayeyi daha yüksek bir işbölümüne ve merkez üssünün dışına doğru hareket etmeye zorlar, uluslararası örgütlenme

eğilimini güçlendirirken, karşı eğilimler oldukça sınırlı etkiye sahiptir: Yatırım yapılan alanlarda işgücü fiyatı ve bunu belirleyen siyasal koşullar, para sermaye hareketlerindeki büyük dalgalanmalar ve mali ve ekonomik krizler gibi.

Dünya tekelleri henüz belli bir ulusal devletin damgasını taşımaya devam ederler ancak, birleşme ve yutmalar yoluyla sermayenin merkezileşmesi süreçleri de uluslararası düzleme taşındığından, çokuluslu mülkiyet sahipliği ve uluslararası kapitalist birliklerin oluşumu belirginleşmiş durumdadır.

Uluslararası ve Dünya Tekellerinin Dünya Ekonomisine Hakimiyeti

19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyılın ilk yarısında gelişen uluslararası tekeller bugün genel karakter kazanmış ve dünya ekonomisinde belirleyici konuma gelmiştir. Bunların en büyükleri, dünya tekellerine dönüşmüş ve dünya ekonomisine hakim durumdadır. Daha küçük tekellerin ve tekel-dışı ekonomik işletmelerin ana gövdesi de, uluslararası tekellere ve dünya tekellerine tedarik sağlayıcı birimler haline gelmiştir.

Dünya tekelleri, sınai, ticari ve finansal faaliyetlerini dünya çapında

yürüten, dünya ekonomisi ve bütünlüklük dünya pazarı üzerinde hakim olan, uluslararası ekonomik ve siyasi kurumları yöneten, en büyük uluslararası tekellerdir. Dünya tekel-leri henüz belli bir ulusal devletin damgasını taşımaya devam ederler ancak, birleşme ve yutmalar yoluyla sermayenin merkezileşmesi süreçleri de uluslararası düzleme taşındığından, çokuluslu mülkiyet sahipliği

Üretim
uluslararası çapta
gerçekleştirilmesi, silah
üretimi, makine üretimi ve
teknoloji-yoğun ürünlerin
üretimi başta olmak üzere,
hafif sanayi dallarına dek
yayılmıştır.

ve uluslararası kapitalist birliklerin oluşumu belirginleşmiş durumdadır. (Örneğin, İngiltere-Hollanda ortaklığı Royal Dutch-Shell). Bunlar, tekel-ler arası rekabette ve egemenlik mücadelesinde sırtlarını son tahlilde belli bir ulus devlete yaslamışlardır. Ancak bu son tahlilde böyledir. Bölgesel entegrasyonların ilerleyişi, her bir entegrasyon içinde bir veya birden fazla emperyalist devletin hakimiyeti, uluslararası nitelikteki ekonomik, siyasi ve toplumsal çelişkiler ve çarpışmalardaki pozisyonların bu tipten ittifaklar içinde yürütülüşünün genel karakter kazanması, dünya tekel-lerinin çokuluslu niteliğinden bağımsız değildir. Bu durum aynı zamanda, sınırlı sayı-

daki emperyalist devletin bütünlüklük dünya pazarı ve dünya kapitalist ekonomisi üzerindeki hakimiyetinin güçlenmesi, emperyalist devletlerle mali-ekonomik sömürgeler arası eşitsizliğin derinleşmesi anlamına da gelmektedir. Ulusal duvarlar sermaye hareketinin önünde engel olmaktan çıkarken, işçi sınıfı ve ezilenler bakımından toplumsal eşitsizliğin derinleşmesinin kalın surları olarak yükselmektedirler.

2013 yılı verilerine göre en büyük 500 tekelin yıllık cirosu, Gayrisafi Dünya Hasılasının yüzde 40'ına eşittir. Bunlar içerisinde en büyük 100 tekelse, GDH'nın yüzde 18,8'ine tekabül eden 14,04 trilyon dolarlık değer üretiminin sahibidir.⁽³⁾

Belli başlı kapitalist ülkelerin Gayrisafi Yurt İçi Hasılları ile en büyük dünya tekel-lerinin yıllık ciroları arasında bir kıyaslama, bu tekel-lerin dünya ekonomisindeki yeri hakkında aydınlatıcıdır.⁽⁴⁾

Buna göre en büyük 50 ekonomi içinde 8 şirket, 42 ülke bulunmaktadır.⁽⁵⁾ İlk 100 ekonomi içinde ise 40 şirket ve 60 ülke bulunmaktadır.

Sadece Royal Dutch/Shell tekel-lerinin yıllık cirosu, 822,1 milyar dolar ile 19. sırada bulunan Türkiye GSYİH'nın yüzde 58'ine tekabül ediyor.

Geride kalan 100'ü aşkın ülkenin GSYİH'ları, listeye giren 40 şirketin tek birinin yıllık cirosu kadar değildir.

Dünya üzerinde 37 milyon şirket, 43.060 uluslararası tekele bağlı olarak parça üretimi yapmakta, bunlar ise içlerinden 1318'inin ihtiyaçları temelinde üretim gerçekleştirmekte-

dir. 1318 büyük tekel içindense sadece 147'si, tüm bu şirketlerin toplam varlığının yüzde 40'ını elinde tutmakta ve bütün üretim zincirinin merkezinde bulunmaktadır.⁽⁶⁾

Uluslararası tekeller, dünya üretiminin en az yüzde 20'sini, dünya ticaretinin yüzde 70'ini kontrol etmektedir. Bütün üretimleri bu tekelere parça tedarikine endeksli yüzbinlerce işletme, bu rakama dahil değildir.

Dünya tekellerinin egemenliği, büyük bir mülksüzleştirme ve yoksullaştırma demektir.

En zengin yüzde 1'in dünya zenginliğindeki payı 2009'da yüzde 44'ten 2014'te yüzde 48'e çıktı. Bu kesimin ortalama her yetişkin üyesine düşen ortalama zenginlik 2014'te 2,7 milyon dolardı. Bu oranın 2016'da yüzde 50 sınırını aşacağı öngörülmüyor.

Öyle ki, dünya üzerindeki en zengin 85 kişinin zenginliği, en yoksul yüzde 50'yi oluşturan 3,5 milyar insanın toplam zenginliğine eşittir! Sermayenin yoğunlaşma ve merkezileşme hızı açısından, 2010'da bu rakamın 388 kişi olduğunu hatırlatalım.

Geri kalan yüzde 52'lik dilim içinde yüzde 46'lık pay ise en zengin yüzde 20'ye gidiyor. Dünya nüfusunun yüzde 80'i ise zenginliklerin toplam yüzde 5,5'ini paylaşıyor.

Emperyalist devlet ve mali-ekonomik sömürgeler arası dağılım bakımından da saflaşma belirgin. Örneğin, Afrika, dünya nüfusunun yüzde 12,5'ine, dünya enerji tüketimininse yüzde 3'üne sahip. ABD'nin dünya

enerji tüketimindeki payı ise yüzde 19'dur.⁽⁷⁾

Bütünleşmiş Dünya Pazarının Oluşumu

Emperyalizmin ilk evresinde dünya ekonomisi, tek tek ulusal pazarların toplamından oluşuyordu. Sermayenin merkezileşmesi bu pazarlar içinde ve tek tek bu pazarların ele geçirilmesi yoluyla gerçekleşiyordu. Emperyalist devletlerin rekabetinin merkezinde, hakim olunan ulusal pazarların, kendi ulus devlet sınırlarını genişletme veya sömürgeleri ele geçirme yoluyla genişletilmesi (ancak yine ulusal pazarlar biçiminde örgütlenmesi) duruyordu.

Bugün tek tek ulusal pazarlar dünya tekellerinin egemenliğinde bütünleşmiş, bütünleşik dünya pazarı oluşmuş, sermaye hareketleri, sermayenin merkezileşmesi süreçleri bu bütünleşik dünya pazarı üzerinde ve çok daha yüksek bir hızla gerçekleşir hale gelmiştir. Tekeller arası rekabet, giderek daha az sayıdaki dünya tekelisi arasında şiddetlenmekte, bu dünya tekellerinin belli bir ulus devletin ve çoklukla ekonomik entegrasyonların ekonomik siyasal gücünü arkalayarak bütünleşik dünya pazarı üzerindeki hakimiyetini genişletmesi ekseninde gelişmektedir.

Devlet aygıtları, uluslararası mali, ekonomik ve siyasal örgütlenmeler (IMF, DB, BM) yeni uluslararası anlaşmalarla baştanbaşa yeniden düzenlenen uluslararası burjuva hukuk, askeri kurumlar ve yatırımlar aracılığıyla; emperyalist devletlerin birbiri arasındaki, emperyalist devletlerle mali ekonomik sömürgeler arasın-

daki, tekellerin birbirleri arasındaki, tekellerle doğrudan devletler arasındaki ve burjuva devletler ve tekeller ile işçi sınıfı ve ezilenler arasındaki tüm toplumsal ilişkiler, bütünleşik dünya pazarı koşullarında ve dünya tekeli burjuvazisinin çıkarları doğrultusunda yeniden şekillenmekte ve örgütlenmektedir.

Artıdeğerin gerçekleştirilmesi, ücret, fiyat ve kârın oluşumu bu bütünleşik dünya pazarı üzerinde şekillenmektedir. Ortalama kâr yasası tek tek ulusal pazarlar üzerinde değil, bütünleşik dünya pazarı üzerinde işler. Devlet aygıtlarının ve burjuva uluslararası hukukun yeniden düzenlenmesiyle, devlet aygıtlarının fiyatların oluşumuna vergi, gümrük, sosyal harcamalar, fiyat düzenlemeleri, para yönetimi vb. yollarla müdahale olanakları daralır. Zaten meta ihracı, serbest rekabetçi dönemde de vardır, meta ihracının belli pazarlara girememesi, ambargo altında olması, karakteristik değildir; ya geçici, ya özgün ve sınırlıdır. Emperyalizm dönemi boyunca gelişen, ama emperyalist küreselleşme evresinde karakteristik özelliğe dönüşen, meta fiyatlarının ve kârın oluşumunun, gümrük, vergi vb. önlemlerle ayrı ayrı ulusal havuzlarda gerçekleşme biçiminin tasfiyesidir. Meta dolaşımının önündeki tüm engellerin kaldırılmasının anlamı budur.

Ancak diğer tüm metaların dolaşımı önündeki ulusal engeller kaldırılırken, işgücü metasının dolaşımı önündeki ulusal engellerin yüksekliği, ortalama fiyatları değerlerinin çok üstüne doğru, ortalama ücretleri ise çok altına doğru saptırır. İşgücü,

sermayenin engelsiz dolaşımına, büyük göç dalgalarıyla kendisinin de pazarda engelsiz dolaşımını sağlama refleksiyle yanıt verse de, ulusal ve bölgesel çitler daha da katılarak işçi ve ezilenlerin önünde dikildiği için, işgücü sermayeye göre çok zor dolaşır ve işgücü fiyatı, diğer meta fiyatlarının ve kârın olduğu gibi bütünleşik dünya pazarı ortalamasından oluşmaz. Akdeniz'e gömülen mülteci bedenleri, bu çarpışmanın eseridir.

Üstelik, işgücü fiyatının -ücretin- bütünleşik dünya pazarı ortalamasından değil de, kendi dolaşabildiği alanda -esasen ulusal çerçevede- oluşması, meta fiyatlarının aksine dünyanın farklı ülkelerinde ücret farklarının çok büyük olmasına yol açar.

Dahası, serbest bölgelerin oluşumu ve işgücünün bu havuzlarda birike-rek, uluslararası hukuk ve uluslararası kurumlarca doğrudan denetimi, dünya tekeli burjuvazisine daha da avantajlı sömürü koşulları sunmaktadır. Tekelci egemenliğin boyutları, ücret, fiyat ve kârın oluşumunun genel işleyişindeki avantajlarının yanı sıra, meta fiyatlarını ortalama değerinin üstüne doğru kırma ayrıcalıklarını büyütürken, işgücü metası fiyatını da ortalama değerinin altına doğru kırma ayrıcalıklarını büyütür.

Tüm bunlara, emperyalist küreselleşme evresinde, emeğin üretkenliğinin artış düzeyinin, kronik kitlesel işsizliği koşullaması eklenir. Kronik kitlesel işsizlik, işgücünün rekabet olanaklarını da olağanüstü daraltır. Esnek, taşeron, güvencesiz çalışma ve örgütsüzlük, işsizlik korkusuyla

ücretin aşağı sapmasını ivmelendirir. Bu koşullar altında dünya tekelci burjuvazisi bütünleşik dünya pazarı koşullarında son derece ucuz işgücüne erişim imkânları elde eder.

Üretimin uluslararası örgütlenmesine ve bu üretim zincirleri içerisinde artıdeğerin sayısız kapitalist tarafından paylaşılmasına rağmen, kârın büyük miktarının ana tekelde kalması yoluyla sermayenin merkezileşmesi, bu şekilde gerçekleşir.

Artıdeğerin, kârın gerçekleştirilmesi aşamasında, zincirde yer alan her bir sermayedara belli bir pay bırakmak kaydıyla emek-yoğun tedarikçilerden ekstra kâr yoluyla teknoloji-yoğun büyük tekelere doğru akışını güvenceleyen uluslararası üretim örgütlenmesinin temeli budur.

Para Sermaye Hareketlerinin Uluslararasılaşması ve Spekülatif Sermayenin Gelişimi

Spekülatif sermaye hareketinin mali sermayenin karakteristik özelliği haline gelişi, emperyalist küreselleşme döneminin bir diğer ayırt edici özelliğidir.

Mali sermayenin para hareketlerinin uluslararasılaşması, 1950-1970'ler döneminde, ABD emperyalizmi öncülüğünde dünya kapitalizminin yeniden yapılandırılması sürecinde hızlandı. Marshall yardımlarında sembolleşen borçlandırma, banka şubeleri açma, sigorta şirketlerinin gelişimi ve giderek banka sermayesiyle kaynaşması, bunun somut biçimleri oldu.

70'li yıllardaysa, kar oranlarındaki düşme eğilimini dengelemek üzere para sermaye hareketleri önünde-

ki ulusal duvarlar, IMF'nin denetimi altında emperyalist devletlerden başlayarak dünya çapında burjuva devletlerin kararlarıyla kaldırıldı. Bretton-Woods para sisteminin tasfiyesi, bu gelişmenin merkezinde duruyordu. Dünya tekelleri arasında uluslararası düzeyde gelişen rekabet, büyük bankaların ve devletlerin ulusal çapta üstlendikleri düzenleyici rolün, uluslararası çapta yeniden düzenlenmesini, bu işlevlerin uluslararası mali-ekonomik kurumlar, uluslararası finans tekellemeleri ve uluslararası para sermaye hareketinin baş düzenleyicisi olarak borsa tarafından üstlenilmesini getirdi. Böylece uluslararası sermaye hareketlerine büyük bir hız kazandıran büyük bir uluslararası finansal sermaye ağı yaratıldı. Para sermayenin belli başlı tüm biçimlerini barındıran büyük finans tekellemeleri ortaya çıktı. Büyük sanayi tekellemeleri mali bölümlerini genişletti. Böylece çok büyük finansal ve sınai tekellemeler, aynı ailelerin ellerinde toplandı. Mali sermaye, sınai sermaye üzerinde kesin egemenliğe ulaştı. Giderek daha fazla miktarda sermaye, spekülasyon hareketlerine kayd.

Daha önceki dönemde, üretimden kaçış eğilimi olsa da, bu, genel karakter kazanmamıştı ve krediler, borçlar vb. finansal hareketler, artıdeğer üretmemekle birlikte, artıdeğer üretilmesini kolaylaştırarak (sanayi yatırımlarını kolaylaştırarak) bunun karşılığında artıdeğerden pay alıyordu. Üretimle ilişkiliydi.

Emperyalist küreselleşme evresinde, spekülatif sermaye belirgin bir konum kazanmış, spekülasyondan gelen kârın yüzde 90'ının, genişletil-

miş yeniden üretime değil, yeniden spekülâtif hareketlere yönelmesi verisinde görüldüğü gibi, üretim sürecinden kopmuş ve esasen, üretim sürecinde elde edilen artıdeğerin para biçimine dönüşmüş halini soymaya girişmiştir.

Sermayenin spekülasyona yönelimindeki artış, genişletilmiş yeniden üretimi yavaşlatmaktadır.

Aşırı sermaye fazlasının kronikleşmesi

Sermayenin merkezileşme ve yoğunlaşma derecesi ve hızı emperyalist küreselleşme evresinde o denli artmıştır ki, aşırı sermaye fazlası, emperyalizmin ilk dönemine kıyaslanamayacak ölçüde büyür. Bu sermayenin giderek artan bir bölümü, sanayi üretimine dönmez. Yeniden, daha yüksek kâr oranları vaat eden spekülâtif hareketlere, rakip üreticilerin ya da daha küçük üreticilerin ürettiklerini yeniden paylaşmaya yönelir. Bu ise yine, üretime dönme-yecek olan bir sermaye miktarının merkezileşerek az sayıda elde toplanmasıyla sonuçlanır.

Aşırı sermaye fazlası, emperyalist küreselleşme dönemi öncesinde bunalım dönemleri geçtiğinde ve sanayi üretimi yükseldiğinde etkisini yitirirken, emperyalist küreselleşme döneminde ise 90'lı yıllarda daha belirgin olmak üzere, kronik bir hale gelmiştir.

Aşırı sermaye fazlasının artışı ve kronikleşmesinin mutlak etmeni sermayenin yoğunlaşma hızı ve derecesiyken, nispi etmeni de sermaye fazlasının emilmesi veya kıyılması koşullarının daralmasıdır.

Hem, sermaye yoğunlaşmasının hızlanması nedeniyle, üretime dönmeyen sermaye fazlasının artışı hızlanır, hem de azalması (yıkımı veya emilimi) yavaşlar.

Aşırı sermaye fazlasının kronikleşmesini engelleyebilecek olan büyük çaplı sabit sermaye kıyımıdır. Krizler ve savaşlar, büyük çaplı iflaslar ve büyük çaplı fiziki yıkım yoluyla sabit sermaye kıyımına yol açarak aşırı üretim fazlasını dengeler. Ama günümüz koşulları, büyük çaplı iflasların da (şu anki koşullarda arzulan sabit sermaye kıyımına yol açacak denli büyük çaplı iflaslar, en büyük tekellerden bazılarının yıkımı biçiminde gerçekleşebilir), 2. paylaşım savaşı derslerinin ardından henüz onu aşacak denli büyük çaplı savaşların da göze alınmasını imkânsız kılmasa da zorlaştırmaktadır.

Burjuvazinin siyasal ve toplumsal durumu

Kapitalizmin serbest rekabetçi döneminde, ekonomik ve siyasal düzene hakim olan, tüm bir burjuvaziydi. Burjuva devlet örgütlenmesi de, tüm burjuvazinin devleti olarak, burjuvazinin kendi içerisindeki ve burjuvazi ile işçi sınıfı ve diğer toplumsal katmanlar arasındaki ilişkilerin, burjuvazinin genel çıkarları lehine düzenleyicisiydi.

Emperyalizmin ilk evresinde, tekeli burjuvazi kapitalist ekonomiye hakim oldu. Burjuva devlet aygıtı, tekellerin devleti haline geldi.

Emperyalist küreselleşme evresinde dünya tekelleri ve dünya tekeli burjuvazisi ortaya çıktı. Tek tek devlet aygıtları ve burjuva devletin

düzenleyici işlevlerini uluslararası düzeyde üstlenen uluslararası ekonomik ve siyasal kurumlar ve yapılanma, dünya tekelci burjuvazisinin hizmetine girdi.

Her bir dönemde devlet aygıtı, hakim burjuvazinin ortak çıkarlarını temsil etse de, bunlar arasında mutlak bir çıkar ortaklığı anlamına gelmiyordu. Emperyalist küreselleşme evresinde de, dünya tekelci burjuvazisinin hakimiyeti, mutlak çıkar ortaklığı anlamına gelmediği gibi, kapitalist emperyalist rekabet bu kesim içerisinde son derece keskinleşir, uluslararası kurumlar ve tek tek devlet aygıtlarıysa, bu kesimin ortak çıkarlarının diğer sınıf ve tabakalar karşısında temsilcisi ve birbirleri arasındaki rekabetin de ekonomik-siyasal araçları biçiminde konumlanır. Dünya tekelci burjuvazisinin tek tek bileşenleri, birbirleri arasındaki rekabeti, ulus devletlerin ve az sayıda ulus devletin hakimiyeti altındaki bölgesel entegrasyonların gücünü arkalayarak, uluslararası düzenleyici burjuva kurumlar üzerindeki etki düzeylerini artırmaya çalışarak sürdürür.

Üretimin tüm aşamalarıyla uluslararasılaşması nedeniyle maddi zemini ortadan kalkan ulus devletler, bu rekabet içinde yeni biçimde işlevlenir.

Burjuva devletler, dünya tekellerinin çıkarları doğrultusunda yeniden yapılandırılır. Bu yeniden yapılandırmanın başlıca konuları, özelleştirmeler yoluyla devlet işletmelerinin tasfiyesi, eğitimden sağlığa toplumsal yararlı işlerin sermaye yatırım alanı haline getirilmesi, devletin meta ve sermaye hareketlerinin üzerin-

deki denetiminin tasfiye edilmesi ya da sınırlandırılması, merkez bankalarının ve belirleyici ekonomik-mali kurumlarının özerkleştirilmesi ve dünya tekelci burjuvazisinin ve uluslararası ekonomik ve siyasal kurumların doğrudan denetimine açılmasıdır.

Emperyalist küreselleşme evresinde eşitsiz ve dengesiz gelişme derinleşir, emperyalist devletler arası rekabet keskinleşir ve bölgesel en-

Günümüzde, tekelci sermaye birikiminin düzeyi ulusal ekonomilerin sınırlarına varmış ve onu aşmıştır; sermaye, üretimin ve finansal hareketlerin ulusal pazarlar düzleminde örgütlenmesi koşullarında yoğunlaşabileceği kadar yoğunlaşmıştır

tegrasyonlar yoluyla rekabet karakteristikleşir.

Emperyalist kapitalizmin bütün temel çelişkileri keskinleşir ve uluslararası karakter kazanır.

Siyasal ve toplumsal devrimin koşulları, nitel değişimlere uğrar ve yeni nitelikler kazanır. İşçi sınıfının nicel ve nitel gelişimi, bileşimi ve örgütlenme-mücadele koşulları, diğer toplumsal sınıf ve tabakaların niteliği ve işçi sınıfının bu sınıf ve tabakalarla ilişki ve çelişkileri, ittifak olanakları konularını, dergimizin sonraki sayılarında ele alacağız.

DİPNOT

(1)2013 yılı verileridir. Fortune Dergisi ve Mercedes-Benz resmi sitelerinden derlenmiştir.

(2)Veriler, Levi's firmasının resmi sitelerinden derlenmiştir. Öte yandan, tekellere bağlı üretim yapan alt firmaların değişkenliğini de not ederek, büyük ölçüde 2013 verilerinin esas alındığını belirtelim.

(3)Forbes Dergisi Global 500 listesine göre, en büyük 500 tekelin 2013 yılı toplam cirosu 30.3 trilyon dolar, toplam kârı ise 1,5 trilyon dolardır. Bunlar içinde ilk 500'ün toplam cirosu 14.04 trilyon dolar, toplam kârı 820.7 milyar dolardır.

Dünya Bankası verilerine göre 2013 yılında Gayrisafı Dünya Hasılası'nın nominal değeri 75.59 trilyon dolardır.

(4)Fortune Dergisinin 2013 yılı için, şirketlerin yıllık cirolarını esas alarak hazırladığı Global 500 sıralaması ile aynı yılın Dünya Bankası GSYİH verileri temelinde Credit Suisse'e bağlı bir araştırma kurumunca derlenen, dünyanın en büyük ekonomileri listesi veri alınmıştır. Ancak gerek burjuva ekonomistlerin, gerekse küreselleşme karşıtlarının araştırmalarında sıkça başvurulan bu tablonun, gerçekte "en büyük ekonomiler" başlığını tam tamına karşıladığı iddia edilemez. GSYİH ile şirket ciroları normal olarak kıyaslanabilir veriler olmadığı gibi, bu türden bir hesaplama gerçekte çokça çifte veri hesabına dayanır. Yine de göreceli olarak ele alındığında uluslararası tekellerin ekonomik etkinliği bakımından fikir vericidir.

(5)Ancak gerek emperyalist devletlerle mali ekonomik sömürge devletler, gerekse emperyalist devletlerle uluslararası tekeller arasındaki ciro ve GSYİH tutarı farklılıkları devasadır. (ABD 16.76, Çin 9.24, Japonya 4.92, Almanya 3.73, Fransa 2.8 trilyon dolar GSYİH elde ettiği koşullarda listeye ilk şirket olarak yirmi yedinci sıradan giren Hollanda-İngiliz ortaklığı Royal Dutch/Shell 481.7, yirmi sekizinci sıradaki ABD menşeli Wal-Mart Stores 469.2, yirmi dokuzuncu sıradaki ABD menşeli Exxon 449.9 milyar dolar ciroya sahiptir).

(6)Veriler, 2011 yılında Zürih Üniversitesi'nin Credit Suisse için hazırladığı araştırmadan alınmıştır.

(7)Bu veriler, Oxfam'ın Ocak 2015 tarihli raporundan alınmıştır. 2016 yılı tahminleri, Credit Suisse Global Wealth Datebook 2013 ve 2014 yılı verilerine dayanarak Oxfam tarafından hesaplanmıştır.

Emperyalist Küreselleşme ve Devrimci Yol Arayışı

Toprak Akarsu

Teorik bakımdan ele alındığında, bugün tekelci kapitalizmin yeni aşaması emperyalist küreselleşme koşulları altında varolduğuna göre, ister devrimci, ister reformist, isterse de reformculukla devrimcilik arasında bocalıyor olsunlar, emekçi sol hareketi meydana getiren yapıların içerisinde hareket ettikleri, hücum edip yıkmaya ya da dönüştürmeye çalıştıkları emperyalist küreselleşme gerçekliğini analiz etmeleri, teorisini kurmaları, program ve stratejileri bakımından sonuçlar çıkartmaları varoluşsal bir zorunluluktur. “Devrimci teori olmadan devrimci hareket olamayacağı” hakikati nedeniyle bu böyledir.

Marksist teorinin gelişimi bağlamında emperyalist küreselleşme üzerine yazma görevi, bizi “tarihe” götürdü. ‘95 yılının ilk yarısına yayılan ateşten mücadele günlerinde Birlik Devrimi elle tutulur bir gerçeklik olarak somutlaşırken, henüz kavramı inşa edilmiş değildi. Ama Marksist Leninist komünistler devrimci hareketin teoriyle ilişkilenişini de eleştirel devrimci sorgulamadan geçiriyor, kendi pozisyonlarını belirginleştiriyorlardı. ‘95 sonbaharında yayın hayatına giren Proleter Doğrultu ilk sayısında, devrimci komünistlerin teoriyle ilişkilenişini şöyle tanımlıyordu:

“Komünistler, Marksizm-Leninizm’in temel ilkelerini savun-

ma konusunda ‘dogmatik’ olmayı sürdürmelidirler. Bunda en küçük bir tereddüt veya zaaf gösterilemez. Ancak temel ilkelere uygun düşen yolda yürüyüşte, bastıkları toprakların ve dünyanın verili koşullarına uygun bir teorik çalışma ve teorik inşa konusunda kitabı veya dogmatik olmamalıdır. Bu zeminde yapılması gereken; Marksist metodu, diyalektik materyalizmi ustaca kullanmayı başarmak, yaratıcı, geliştirici, siyasal mücadelenin ihtiyaçlarına yanıt veren görüşler oluşturmaktır.” (PD s.1 Sf.5)

Bu öngörü ve tanımlama, komünist öncünün teoriyle ilişkilenişini yönettiği gibi onun teorik gelişimi de bu öngörü ve tanımlamaya uyum-

lu oldu. Kürt ulusal sorunuyla bağlantılı görevlerden tutalım mücadele ve örgüt biçimlerine, kadın özgürlük mücadelesinden tutalım enternasyonalizme, cepheleşme sorunlarından tutalım bölge devrimi ve partinin örgütsel yapısı vb. sorun ve konularına değin, sınıflar mücadelesinin son yirmi yıllık döneminin önde gelen görevlerinin gündemleştirdiği teorik sorunlar, komünist öncünün entelektüel çalışmalarında yankısını buldu. Teorik çalışmayı siyasi mücadelenin ihtiyaçlarına bağlayan

Her devrimci parti, kuşkusuz devrimci bir yol arayışıdır. Bu özsel-varoluşsal gerçeklik kendini onların teorik ve pratik çabalarında gösterir.

görüş açısı elbette ki, “emperyalist küreselleşme”yi teorik çalışmalara konu yapacak, sorunlaştıracak, devrimci sonuçlar çıkartacaktı. Özetle, komünist öncünün bugün emperyalist küreselleşme konusunda müstesna bir konuma ulaşması, kendi tarihi tarafından koşullanmıştır.

Teorik bakımdan ele alındığında, bugün tekellerin kapitalizmin yeni aşaması emperyalist küreselleşme koşulları altında varolduğuna göre, ister devrimci, ister reformist, isterse de reformculukla devrimcilik arasında bocalıyor olsunlar, emekçi sol hareketi meydana getiren yapıların

içerisinde hareket ettikleri, hücum edip yıkmaya ya da dönüştürmeye çalıştıkları emperyalist küreselleşme gerçekliğini analiz etmeleri, teorisini kurmaları, program ve stratejileri bakımından sonuçlar çıkartmaları varoluşsal bir zorunluluktur. “Devrimci teori olmadan devrimci hareket olamayacağı” hakikati nedeniyle bu böyledir.

Emekçi sol harekette emperyalizmden çok söz edilmektedir. Ama yine de “günümüz emperyalizmi” dediğimiz, “emperyalist küreselleşme” üzerine anlamlı tartışma ve polemiklere çok zor tanık olabilirsiniz. Emperyalist küreselleşmeye dair öyle bütünlüklü ve kapsamlı bir incelemeye rastlamanız da sürpriz olur. Emperyalizme karşı mücadele ve bağımsızlık “sorununu” stratejilerinin merkezine koyan yapılar emperyalizme karşı mücadeleden herkesten çok söz etmekte, ancak emperyalist küreselleşme gerçekliğini anlamlandırmadıkları, tekellerin emperyalist küreselleşme düzey ve evresinin yapısal gerçekliğine gözlerini kapattıkları için de her an milliyetçiliğe yuvarlanma tehlikesiyle karşı karşıyalar.

Hal böyle olmakla birlikte emperyalist küreselleşme gerçekliği karşısında emekçi sol hareketin bütünüyle ilgisiz olduğu da söylenemez. Emekçi sol hareketin çok değişik kesimlerinde emperyalist küreselleşmenin karakteristik bazı özellikleri teorit halde, ayrı ayrı ifade edilir, kimi durumda vurgulanır da. Örneğin, dünya tekellerinin günümüz emperyalizminin temeli olduğu gerçeğini birçok yapı, çevre kabul etmektedir.

Ya da emekçi sol harekette, üretimin dünya çapında örgütlendiğini, işgücünün uluslararası düzeyde toplumsallaştığının ayırıcılığı olan, kabul eden yapılar vardır. Günümüzde mali sermayenin sınai sermayeye üstünlük sağladığını ve keza spekülasyon sermaye hareketinin mali sermayenin karakteristik bir özelliği haline geldiğini ya da kapitalist üretim biçiminin tüm çelişkilerinin uluslararasılaştığını, dünya çapında sorunlar haline geldiğini vb. ayrı ayrı gören çevrelerden söz edilebilir.

Evet, ağaçlar görülebilir, emperyalist küreselleşmeyi kendisi yapan kimi nitelikler ayrı ayrı olgular olarak belirtilebilir, ama bunların emperyalist küreselleşme bütününe oluşturucu, yapısal bileşenleri olduğu ve esasen de bu bütün dışında, tecrit halde, ayrı ayrı var olamayacakları ve anlaşılacakları, bu bütünü, tekelci kapitalizmin emperyalist küreselleşme evresi olduğu gerçekliği kavranamıyor.

Durum aşağı yukarı böyledir, yani ağaçlar görülüyor! Ya orman, göze batan bu ağaçların oluşturucu bileşenleri oldukları orman neden görülemiyor? Neden ormandan söz edilmiyor? Nasıl oluyor da ormanı görmek, ağaçları görmekten daha zor olabiliyor? Buna geleceğiz, ancak öncelikle Marksist Leninist komünistlerin “orman” dair görüşüne bakalım. MLKP 5. Kongresi, parti programına yaptığı bir kaç önemli ektenden birisinde tekelci kapitalizmin emperyalist küreselleşme evresini şöyle tanımlıyor:

“Uluslararası tekellerin ve bunların en büyükleri olan dünya tekellerinin

üretim, ticaret ve sermaye ihracında, bütünleşik dünya pazarı üzerinde tam hakimiyet kurmasıyla karakterize olan, üretim sürecinin de küreselleştiği, spekülasyon sermayenin toplam sermaye hareketi içinde belirgin konum kazandığı, uluslararası tekellerin ve emperyalist devletlerin dünya pazarı üzerinde şiddetli bir rekabete giriştikleri ve bu rekabet temelinde dünyayı yeniden paylaşma mücadelesine giriştikleri, yeni sömürgeciliğin, daha ağır bir boyunduruk biçimi mali ekonomik sömürgeciliğe dönüştürüldüğü bugün, bu ayırt edici özellikleriyle dünya kapitalizmi emperyalizmin bir evresine, emperyalist küreselleşme evresine ulaşmıştır.” (MLKP Merkezi Yayın Organı, Partinin Sesi, Sayı 83)

Tekelci kapitalizmin emperyalist küreselleşme aşamasının ayırıcı özelliklerini kapsayan bu tanım bize bütünlüklü bir şey söylüyor. “Orman”, yani yeni nitelik düzey netleştiği içindir ki, artık ağaçları anlamak da, aslına uygun açıklamak da mümkündür. 5. Kongre’siyle MLKP’nin kendisi bakımından “ormanı görmeme” durumuna son verdiğini, gerçekliğe saygı adına emperyalist küreselleşmeyi devrimci teori, program ve stratejinin sorunu haline getirerek büyük bir teorik girişkenlik sergilediğini kaydetmeliyiz. Diğer yandan bunun yine de gecikerek gerçekleştirilmiş devrimci bir hamle olduğu gerçeğini de belirtelim. Marksist Leninist komünist hareketin gelişimini takip edenler, emperyalist küreselleşme gerçekliğinin, onun gündemine yeni girmediğini, çok önceden bizzat “emperyalist kü-

reselleşme” tanımıyla bir tavır konduğunu ve dahası, bu sorunu çözmek üzere resmen ele aldıkları andan kararlaştırıluncaya değin önemli bir zamanın istemeyerek kaybedildiğini de bilmektedirler. Partinin Sesi, 5. Kongre’nin emperyalist küreselleşmeye dair kararlarının da diğer kararları gibi kolektif tartışmalar sürecinin sonucunda oluştuğunu bildiriyor ki, bu da ayrıca kayda değerdir.

Yukarıdaki sorulara dönersek, bunlar bizi emekçi sol hareketin teori ile ilişkilenişi sorununa teorik görevleri karşısındaki durumunu incelemeye, götürür. Devrimci tarihin 65-70 ve 75-80 dönemlerinin en çarpıcı niteliklerinden birisi, her iki dönemin emekçi sol hareketi yapılandıran teorik, siyasi (program, strateji ve taktik) ve örgütsel sorunlar temelindeki sayısız inceleme, yazılı ya da değişik kitle toplantıları formundaki yüz yüze tartışmaların, polemiklerin yarattığı canlı dinamik iklim, “devrimci atmosfer”dir. Her iki dönemin emekçi sol hareketinin teoriye yaklaşımlarındaki başkaca zayıflıklar ne olursa olsun süren bir tarihsel dönemin içerisine doğan öznelerin veya özne adaylarının dönemin koşulları altında güçlü düşünsel ve pratik devrimci yol arayışlarının dışavurumudur bunlar. (Burada parantez içerisinde hemen ekleyelim, “o halde tersi de doğrudur, teoriye ilgi eksikliği devrimci iddia kaybını, her şeyden önce, ‘devrimci yol arayışı’ ve ‘önderlik iddiası’ erozyonunu” yansıtır).

Devrimin temel sorunları söz konusu olduğunda bugün emekçi sol hareketin durumu, işaret ettiğimiz dönemlerden çok farklı görünüyor.

Temel sorunlar üzerine inceleme ve polemikler, devrimci teoriyi geliştirme çabaları ne kadar az ve ne kadar çorak! Emekçi sol hareketin bu durumu görmezden gelinebilecek, ihmal edilebilecek bir gerçeklik değil. Kesinlikle burada çok temel bir sorunla karşı karşıyayız.

Neden, emekçi sol hareketin teorik dinamizmi, devrimci yol arayışı bu denli düşük? Yukarıda parantez içerisindeki açıklamada sorunun ilk bir yanıtını, “devrimci iddia kaybı” gerçeğinde bulduğuna işaret edildi. Şimdi emekçi sol hareketin durumuna biraz daha yakından bakalım.

89/90 dönemeci süregelen kapitalist restorasyon, çözülüş ve çöküş süreciyle 20. yüzyıl sosyalizminin yenilgisinin kesinleşme anıdır. Diğer yanda zamandaş biçimde tekelci kapitalizmin yeni düzenine, emperyalist küreselleşme evresine geçiş olgunlaşmaktadır. Devrimci program ve sınıflar mücadelesinin dünya çapında hayati sorunları yeniden şekillenmektedir. En başta bu devasa gelişmelerin tetiklediği depremlerin sarsıntıları sosyalizm, Marksizm vb. iddialı kimi yapıları, 89/90 olaylarını takiben ve bunların ideolojik şokları altında (TBKP, TKEP vb.) ideolojik şaşkınlık, yıkım ve tasfiyeye sürüklerken, emekçi solu meydana getiren yapıların geniş bir kesiminde süregelen eski pozisyonlarını olduğu gibi tekrarlayarak sürdürme biçiminde yeni bir “muhafazakarlık ve dogmatizme” yol açmıştır. Oluşan geçiş döneminin -ideolojik yıkımın belirleyici olduğu başlangıç aşamasında, ama yalnızca başlangıç aşamasında- bu yeni “muhafazakarlık ve dogma-

tizm” moral ve politik bakımdan kıs-
men devrimci bir rol oynamışsa da,
sonrasında teoriye, günümüz dünya-
sının temel gerçeklerinin diyalektik
materyalist açıklanmasına, program
ve strateji bakımından sonuçlar çı-
kartılmasına karşı ilgisizliğe dönüş-
müş ya da ilgisizliği koştulamıştır.
Önceki dönemin teori, program ve
stratejilerinde ısrar ya da teori, prog-
ram ve stratejinin, yeni iktisadi, top-
lumsal ve siyasal koşulları yanıtla-
yacak tarzda yenilenememesi-teorik
tıkanma, siyasi bakımdan kendini
tekrar ve tıkanmayı koştulamıştır.

“Neden ormanın görülemediği so-
rusu” burada, ‘teorinin bir göz bağı
haline gelmesi, teorik körlük hali
nedeniyle’ hakikatinde yanıtını bu-
luyor. Daha derin tarihsel nedenleri
uluslararası komünist hareketin 20.
yüzyılın ikinci yarısındaki yapılan-
masında ve bu yapılanma ile nasıl
ilişkilendiğinde aranmalıdır.

Emekçi sol hareketi oluşturan ya-
pıların hemen tamamı sosyalizm ve
devrim iddialarını dillendiriyorlar,
kendilerini temsil etmek iddiasında
oldukları toplumsal sınıflar adına so-
rumlu görüyorlar. İddialarına az çok
bağlı olan yapılar, emperyalist küre-
selleşme gerçekliğinin analizinden,
onun teorisinin kuruluşundan,
program ve stratejiye yansımalarını
ele almaktan, aydınlatmaktan
sakınamazlar, kaçınamazlar.

12 Eylül askeri faşist darbesi son-
rası 1980’li yılların sonlarına doğru
ve 90’lı yılların başında emekçi sol
harekette temel sorunların ince-
lenmesi, tartışılması vb. açısından
kısmı bir canlanma ve yeni arayışlar
oluşturmuştur. Ancak 65-70 veya 75-80

dönemine benzer veya kıyaslanabilir
bir inceleme, tartışma dinamizmi
ve arayış, devrimci bir atmosfer
gelişmemiştir. 1989 olaylarının
(SSCB’nin çözülüş ve çöküşü,
Varşova Paktının dağılması vb.) he-
men ardından, daha çok emekçi sol
hareketin devrimci kanadında sığağı
sığağına herkesin önceden belirlen-

Bir yanda liberal,
tasfiyecî savrulma,
Marksizm’den
uzaklaşma, “kaçış”
gerçeği vardır; fakat
diğer yanda da bir nevi
teori muhafızlığı, teoriyi
dondurma, Marksizm’in
günün sorunlarıyla
bağını koparma,
onu mumyalaştırma
eğilimi güçlü biçimde
sürmektedir.

miş ideolojik pozisyonlarının pen-
ceresinden tavır alışları temelinde
kısmen gelişme istidadı gösteren
tartışmalar, üretken ve geliştirici ola-
mamış, zaten çok da uzun bir sürece
yayılmamıştır. Sosyalizm mücadele-
si tarihinin yeni bir dönemine giril-
miş, ama sosyalizm iddialı yapılar
yeni tarihsel bir döneme girildiğini
anlamayı ve anlamlandırmayı başa-
ramamışlar, diğer bir anlatımla eski-
de direnmişler, haliyle bu dönemin
sorunlarını anlamak ve çözümlmek
için pek az çaba harcamışlar, pek az
dinamizm gösterebilmişlerdir.

Her devrimci parti, kuşkusuz devrimci bir yol arayışıdır. Bu özsel-varoluşsal gerçeklik kendini onların teorik ve pratik çabalarında gösterir. Düşünsel-entelektüel çalışma ve üretimlerinde, fiziki-maddi eylemlerinde bu devrimci yol arayışı zaafa uğradığında “iddialarına” ve “ideallerine”, “amaçlarına bağlılıkları” da zayıflar. Bu gerçeklik, söz konusu partilerin “anamlı” ve “gerekli olma” durumunun zaafa

Emperyalist küreselleşme gerçekliği ve onun Marksist analizinden çıkan sonuçlar, emekçi sol saflardaki yapıların tarihsel varlık hakkıyla ilgilidir. Yalnızca emperyalist küreselleşme gerçekliği değil aynı zamanda bu gerçekliğin Marksist analizi de emekçi soldaki yapılara meydan okumaktadır

uğraması, dahası varlık hakkının tarih tarafından sorgulanır hale gelmesidir. Yeni tarihsel döneme uyum sağlama, yenilenme, yeniden yapılanma yeteneği düşük yapıların bir varlık yokluk sorunu yaşamaları kaçınılmazdır. Nitekim son 10-15 yıllık dönemde emekçi sol hareketin kimi bileşenlerinin siyasi akımlara özgü bir ölüm süreci yaşamakta olduğu gitgide belirginlik kazanmaktadır. Diğer yandan yeni tarihi koşullara yanıt olma yeteneği yüksek olan

eğilimler, yapılar ise yeni dönem içerisinde öne çıkmaktadırlar. Dönemin yapısına uygun bir oportünizmin (aklımızda her iki kanadıyla patentli TKP var!) şekillenışı de bunlara dahildir.

Devrimci teori nasıl gelişmektedir?

Marksist teorinin Marks ve Engels tarafından kuruluşundan günümüze, bütün ülkelerde devrim ve sosyalizm iddialı partilerin (akımlar, çevre ve örgütler dahil) yaşadıkları dönemin, içerisinde hareket ettikleri iktisadi ve toplumsal koşulların, sınıflar mücadelesinin en hayati devrimci sorunlarının düşünsel ve pratik olarak yanıtlanması çabalarıyla devrimci teorinin gelişiminin temel itici gücü olmuşlardır. Yanı sıra Marksist akademisyenlerin çabalarını da eklemeliyiz.

Lenin, birçok kez ve değişik nedenlerle Marksist teori ve hareketin yenilenmesi sorunu üzerinde durmuş, Marksist öğretinin devrimci niteliğini vurgulamıştır: “Engels, kendisi ve ünlü dostu hakkında şöyle derdi: Bizim doktrinimiz bir dogma değil, bir eylem kılavuzudur. Bu klasik formül Marksizm’in sık sık gözden uzak tutulan bir yönünü etkili ve çarpıcı bir biçimde vurgular. Engels’in sözüne kulak asmadığımız takdirde, Marksizm’i şekilsiz ve kırık dökük bir mumya haline sokmuş, canlı ruhunu boşaltmış, teorik temellerini yıkmış oluruz. Oysa, Marksizm’in teorik temelleri diyalektik ve her şeyi kapsamına alan ilişkilerle dolu bir hareket anlamında tarih teorisidir. Bunu gözden uzak

tuttuğumuz takdirde, Marksizm'in çağın pratik sorunlarıyla, o her yeni dönemde değişebilen güncel sorunlarıyla ilişkilerini koparmış, hiç değilse gevşetmiş oluruz." (V. İ. Lenin, Karl Marks ve Doktrini, S. 126)

Marksizm, sosyalizm, devrim adına konuşan ve hareket eden yapılar, günümüz dünyasının iktisadi, sosyal ve siyasal çehresini belirleyen "emperyalist küreselleşme" gerçeklikleri üzerinde durmayarak, kuşkusuz Marksizm'in "çağın pratik sorunlarıyla ilişkisini kopartmış" oluyorlar. Ya da "çağın" gerisinde kalıyorlar. Zaten "emperyalizm"den çok söz edip emperyalist küreselleşmeyi yok saymak, görmezden gelmek, Marksizm'i mumyalaştırmaktan başka bir şey değildir. Bunun anti-emperyalist mücadelenin devrimci içeriğinin boşalması, milliyetçilik vb. biçimde yozlaşmasını koşullandırması da şaşırtıcı değildir.

Marksist teoriyi değişen iktisadi ve toplumsal koşullara uygulamayı bilmek gerekir, zaten teori de böyle gelişir. Lenin, bunun anlaşılmadığı durumlarda yoldaşlarıyla sert mücadelelere girmekte duraksamaz. Şu örnek bizim için de son derece öğreticidir: Lenin, Çarlık düzenini yıkan 1917 Şubat Devrimi'nin akabinde oluşan yeni koşullar altında "eski Bolşevikleri" sert bir şekilde eleştirir, Marksist teorinin görevini mükemmel biçimde tanımlar:

"Bir Marksist'in, her teori gibi daha çok esas olan, genel olan, yaşamın karmaşıklığını yaklaşık olarak gösterebilen dünün teorisine sınıksız takılıp kalmaması, yaşayan gerçeği, kesin ve somut olguları hesaba kat-

ması gerekir, bu söz götürmez gerçeği iyice çözümlemesi gerekir.

"Gri teoridir, dostum, ama yeşil yaşamın sonsuz ağacıdır."

İyi de denecektir, "Siz hangi devrimden bahsediyorsunuz?" Kuşkusuz burada teorik görevler ve teorinin üretilmesi bağlamında emekçi sol hareketin durumunu tartışıyoruz. Ancak bu tartışmanın "devrim bağlamı" da var. 90'lı yıllarda Kürt ulusal devriminin anlaşılmasını, Marksist Leninist komünistlerin emekçi sol harekete yönelttiği "devrimi anlayamayan devrimcilik" eleştirisi güncelliğini koruyor. Devrimi anlayamayan devrimcilik bugün kendini Rojava Devrimi gerçekliğini reddederek güncelleyerek sürdürüyor. Despotik işbirlikçi Esat rejiminde antiemperyalizm bulabiliyorlar da, Rojava'da devrimi göremiyorlar!

Biz Lenin öğrencileri olarak, "yaşayan gerçeği, kesin ve somut olguları" emperyalist küreselleşmeyi hesaba katmak, zorundayız.

Devam edelim, Lenin'in aynı eserinde ileride şu satırları okuyoruz:

"Marksizm, bizi sınıflar ilişkisinin ve tarihin her anının somut özelliklerinin en doğru, aslına en uygun ve nesnel olarak doğrulanabilir, denetlenebilir bir hesabını yapmaya zorunlu kılar. Biz Bolşevikler, bu kurala, bilimsel temellere dayanan bir siyaset bakımından kesenkes zorunlu olan bu kurala, her zaman bağlı kalmak zorundayız.

Marks ve Engels, ezbere öğrenilen ve yinelenen, olsa olsa tarihsel sürecin her evresinin, somut iktisadi ve siyasal durumuyla zorunlu olarak değişen genel hedefleri gösterebilen

“formüller”le haklı olarak alay ederek, her zaman, ‘bizim öğretimimiz bir dogma değil, ama bir eylem kılavuzudur’ demişlerdir.” (V. İ. Lenin, Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi)

Teoriye ilgi düşüklüğü, teori sorunlarında dinamizm ve özgüven yoksunluğu hemen hemen belli başlı teorik sorunlarda kendini göstermektedir. Evet, bir yanda liberal, tasfiyeci

Bir yanda liberal, tasfiyeci savrulma, Marksizm’den uzaklaşma, “kaçış” gerçeği vardır; fakat diğer yanda da bir nevi teori muhafızlığı, teoriyi dondurma, Marksizm’in günün sorunlarıyla bağını koparma, onu mumyalaştırma eğilimi güçlü biçimde sürmektedir.

savrulma, Marksizm’den uzaklaşma, “kaçış” gerçeği vardır; fakat diğer yanda da bir nevi teori muhafızlığı, teoriyi dondurma, Marksizm’in günün sorunlarıyla bağını koparma, onu mumyalaştırma eğilimi güçlü biçimde sürmektedir. Emekçi sol hareketin bu gerçekliği kendisini yalnızca emperyalist küreselleşmenin analizinden kaçınılmasında, devrimci teori, program ve stratejinin sorunu haline getirilememesinde göstermiyor. Kürt ulusal sorunundan tutalım cepheleşmeye; kadın özgürlük mücadelesinden Marksist partinin örgütsel yapısına, enternas-

yonalizm, bölge devrimi dahil diğer sorunlarda da aynı gerçekliği görülebiliyoruz. Fakat dünyanın çehresini yeniden şekillendiren emperyalist küreselleşme sorununun bütünsel ve dönemsel şekillendirici kapsam ve niteliğinin baskın özelliğini önemle vurgulamak zorundayız.

Sosyalizm mücadelesinin yeni tarihsel döneminin girişi de olan geçiş döneminde sömürgeciliğe yönelen Kürt ulusal demokratik mücadelesi, ulusal devrimci başkaldırı sınıf mücadelesinin ana, belirleyici sorunu olagelmıştır. Politik özgürlük yalnızca Kürt ulusunun değil, işçi sınıfı ve tüm ezilenlerin en yaşamsal ihtiyaç ve talebidir. Fakat işçi sınıfı başta 12 eylül faşist darbesinin yarattığı sınıf bilinci kırılması ve örgütsüzleştirme terörüyle, sonra da bunu izleyen 20. yüzyıl sosyalizm deneyimlerinin restorasyon, çözülüş ve çöküşünün yarattığı yenilginin ağır ideolojik yükü olmak üzere bir çok nedenin toplam sonucu olarak politik özgürlük mücadelesinin başına geçememiş, öncü-önder sınıf rolünü üstlenip oynayamamış, denilebilir ki, 89 Bahar atılımı ve Zonguldak madenci direnişinden sonra Kürt ulusunun başkaldırısı politik özgürlük mücadelesinin tam merkezinde olagelmıştır. Her şeyden önce ezenler ile ezilenler arasındaki mücadelenin başat konusu, “Kürt ulusal sorunu” ve “Kürt ulusal kurtuluş mücadelesi” olduğu içindir ki, sosyalizm ve devrimcilik iddialı yapıların teorik çalışma konularının başında gelmesi gerekirdi.* Bundan kuşku yoktur, fakat bunun böyle olmadığı da çok açık bir gerçekliktir.

Ulusal sorun bağlamında emekçi solun değişik yapılarının teorik etkinliği bakımından hakikaten çarpıcı garip bir durumun olduğunu vurgulamalıyız. Kürt ulusal sorunu ve ulusal demokratik hareket söz konusu oldu mu emekçi sol hareket içerisinde TKP özel bir konuma sahip olduğu için akla ilk gelen oluyor. Teatral biçimde bölünen patentli TKP, Türkiye’de Marksizm benden sorulur havasında konuşmayı çok seviyor. O’nun Kürt ulusal demokratik hareketi ve Kürt ulusal sorunuyla teorik bakımdan ilişkilenişi, “ulusların kaderini tayin hakkı” konusunda Lenin’in yanıldığını ve aslında ulusların kendi kaderlerini tayinlerinin o kadar da önemli olmadığını, ihmal edilebilir olduğunu vs. anlatmak ve açıklamak üzerine kurulmuştur. Burada “yeni teori” üretiminin işlevi; sosyal şoven çizginin gerekçelendirilmesi, Marksizm ve sosyalizm bakımından meşrulaştırılmasıdır. Kürt ulusal sorunu üzerine “Marksist teori”nin işlevi ulusal sorunlardan ve Kürt ulusal özgürlük mücadelelerinden kaçmak olunca siyasal strateji ve taktiğin görevi de işçi sınıfının ulusal demokratik hareketten uzak tutulması ve ilgisizleştirilmesi görevini üstlenmek oluyor. Teoriyi “geliştirme” çabası, teorinin revizyonu olarak gerçekleşiyor. Ezilen ulusların kurtuluş mücadelesinden söz etmek yersizdir, emperyalist oyunlara gelmektir, ezilen Kürt ulusu sosyalizm tarafından kurtarılmayı beklemelidir. Aksi takdirde emperyalistlerin oyun aracı olur vs. Kürt ulusunun Türk sömürgeciliği

karşısındaki mücadelesine bu sosyal şoven yabancılaşma, sömürgecilikle ve ezen ulusun burjuvazisine yakınlık üretmekten başka neye yararıdır ki? Bunlar, Marksist teorinin ezilen uluslar nezdinde gözden düşürülmesi ve işçi sınıfının ezilen ulusların mücadelesine ilgisizleştirilerek öncülük ve önderlik misyonundan vazgeçirilmesi çaba ve yöneliminden başka bir şey değildir. İşçi sınıfı dahil bütün ezilen toplumsal kesimlerin öncelikli talebi propaganda, ajitasyon ve örgütlenme özgürlüğüdür/ politik özgürlüktür. Politik özgürlük ve siyasal demokrasi için mücadele edemeyen işçi sınıfı, kendisi için bir sınıf haline gelebilir mi?

DHKPC, teoriyle ilişkileniş bağlamında diğer bir örneği oluşturmaktadır. O, “ulusların kaderini tayin hakkı” formülasyonunun tekrarı ile ulusal sorunlara ve Kürt ulusal sorununa dair teorinin tamamlandığı görüş ve inancındadır. Ona göre, nasıl olsa devrim Kürt ulusuna kaderini tayin hakkı tanıyacaktır. Hal böyle olduğu içindir ki, Kürt ulusunun şimdi kendi kaderini tayin etmek için kararlılıkla mücadele etmesi, siyasal demokrasi mücadelesinin kaldırıcı değil de “Kürt milliyetçiliğidir”! Sömürgeci boyunduruk altındaki Kürt ulusu, ezen ulusun devrimi tarafından kurtarılmayı beklemelidir, gerisi “milliyetçilik”tir, “Kürt milliyetçiliğidir”! Bu da teorik revizyonizme ihtiyaç duyulmaksızın teorinin devrimci içeriğinin boşaltılması, mumyalştırılması yoluyla elde edilen sonuçtur.

Farklı teorik kalkış noktalarına dayanıyor olmalarına karşı TKP ve

DHKPC'nin siyasi tavırları bir çift su damlası gibi benzerdir. Bize çarpıcı görünen gerçek, revizyonizmin ve dogmatizmin (doktrinarizmin) aynı siyasi sonuçta birleşmesidir! Vurgulanması gereken kuşkusuz, ezen ulusun emekçi sol hareketinin biri reformist, diğeri devrimci iki eğilim ve yapısının “teori ve politikasını” ezilen ulusun sömürgeciliğe başkaldırısını “Kürt milliyetçiliği” biçiminde mahkum etme sosyal şovenizmidir.

Kendilerini emperyalizme karşı mücadelenin en duyarlı sahipleri olarak gösteren bu iki akımın emperyalist küreselleşme sorununu ciddiye almama şeklindeki benzer tutumları da dikkat çekicidir. Onların antiemperyalizmin milliyetçiliğe geçişkenliği, dönüşkenliği için de geçerlidir bu. Emperyalizmin bölgedeki en güçlü dayanaklarından Türk sömürgeciliğine karşı mücadele eden Kürt halkını ortak düşman emperyalizme karşı mücadeleye çağırma lafazanlığı vb.

Emperyalist küreselleşme gerçekliğini kabullenmeye yanaşmamak, bu gerçekliğin kavranmaması dünkü düşünüş ve söylemin sürdürülmesi ilgili çevrelerin “çağın pratik sorunlarıyla ilişkisini kopartan» anakronik bir durumdur. Öncü olabilmek için yeni durumları anlama ve yanıtlama yeteneği gerekir. Teori muhafazlılığı öncülükle bağdaşmaz. Emperyalist küreselleşmenin Marksist analizinden çıkan sonuçlar, devrimci gelişmenin yönünü göstermektedir:

“Emperyalist küreselleşme evresinde proletaryanın safları genişlemiş, enternasyonal kimliğinin maddi zemini güçlenmiş, kol ve kafa eme-

ğinin toplumsal konumları arasındaki fark zayıflamış, proletarya ile nüfusun proleter olmayan ezilen ve sömürülen emekçi katmanları birbirlerine daha fazla yakınlaşmış, işçi sınıfının diğer ezilenleri kendi programı etrafında birleştirme olanakları güçlenmiştir.”

Bütün bunların devrimci program ve strateji bakımından önemi tartışma götürmez. Fakat eğer aksini iddia etmiyorlarsa iddia sahibi yapılar için bu gerçeklerin ihmal edilemez olduğu apaçıktır. Bu gerçekleri ret mi ederler bilemiyoruz. Ama durumun kendilerinden tavır almalarını talep ettiği de orta yerde duruyor. Devam edelim:

“Devrim, emperyalist zincirin en zayıf halka ya da halkalarında patlak verebileceği gibi, emperyalist kapitalizmin günümüzde ulaştığı düzey, bölge devrimleri olanağını da yaratmıştır. Aynı durum, tek tek ülke devrimlerinin bölge devrimlerine ve dünya devrimi dalgalarına dönüşmesinin nesnel koşullarını olgunlaştırmakta, birçok ülkede birbirini tetikleyen devrimler olasılığını güçlendirmektedir.” (PS, 83)

Marksist Leninist komünistler 2000’li yılların başında bölge devrimleri olanağını programlarına aldılar. On yıl geçmeden Ortadoğu’da açığa çıkan bölgesel devrimci durum, despotları iktidardan alaşağı eden politik devrimler ve bölge devriminin en ileri kazanımı, bölge haklarına devrimci seçeneği sunan Rojava Devrimi bölge devrimi öngörüsü ve yönelimini doğruladı. Devrimci pratik, devrimci teorinin sağlamasını yaptı. Emperyalist küreselleşmenin

Marksist analizinden çıkan diğer bazı sonuçları da buraya alalım:

“Emperyalist küreselleşme koşullarında, antiemperyalist mücadele ile antikapitalist mücadele, proletaryanın demokratik ve sosyalist görevleri daha fazla iç içe geçmiştir. Demokratik devrimlerin hızla sosyalist devrimlere dönüşmesinin maddi koşulları olgunlaşmıştır.

Üretimin dünya çapında örgütlenmesi ve üretici güçlerin dünya ölçüğünde toplumsallaşması, buna karşın üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetin bir avuç dünya tekelinin elinde yoğunlaşması sınıflar arası eşitsizliği derinleştirmekte, emek-sermaye, devlet-halk çelişkilerini dünya çapında keskinleştirmektedir. Bu aynı koşullar sosyalizmin maddi teknik temelini, bir başka deyişle toplumsal devrim koşullarını dünya çapında elverişli hale getirmektedir.”

Bütün bunlara gözlerinizi kapamazsınız! Emekçi solda iddia sahibi hiç bir yapı emperyalist küreselleşme gerçekliğini yok sayamaz. Emperyalist küreselleşmenin Marksist analizinden çıkan sonuçlara ilgisiz kalamaz, arkasını dönemez. Çünkü emperyalist küreselleşme gerçekliği ve onun Marksist analizinden çıkan sonuçlar, emekçi sol saflardaki yapıların tarihsel varlık hakkıyla ilgilidir. Yalnızca emperyalist küreselleşme gerçekliği değil aynı zamanda bu gerçekliğin Marksist analizi de emekçi soldaki yapılara meydan okumaktadır:

“2007-2008’de patlayan dünya ekonomik krizi, kapitalizmin varoluşsal krizinin şiddetli bir dışavurumdur. Sermayenin üretici güçleri

geliştirme yeteneğini yitirmesi, dolayısıyla tarihsel varoluş temelinin çözümlenmesinde karşılık bulan bu durum, burjuva üretim ilişkilerinin ekonomik, politik ve ideolojik krizini ifade eder.

Kapitalizmin varoluş krizi, sermaye üretimine dayalı toplum biçiminin daha fazla sürdürülemeyeceği bir noktaya vardığını, kapitalizmin

Devrimci yol arayışı, teori ile pratik bütünlüğünde gelişir, devrimci teorinin perspektif ve ufuk açıcı atılım dönemleri olduğu gibi, devrimci pratiğin yol açıcı anları, süreçleri vardır. Asıl olan ise devrimci yol arayışının devrimci teorinin devrimci eyleme işlemeyle teori pratik bütünlüğü olarak ilerleyişidir.

tarihsel miadını doldurduğunu ve insanlığın sırtındaki bu kamburun proletarya önderliğindeki sosyalist devrimler yoluyla bir an önce sökülüp atılmasının zorunlu olduğunu, bunun başarılabilmesi halinde burjuvazinin işçi sınıfı ve ezilenleri çok daha barbar ve onur kırıcı koşullara mahkûm edeceğini gösterir.”(a.g.e.)

Emperyalist küreselleşme gerçekliğinin analizinden kaçırırsanız yalnızca teorinin canlı yaşamla bağımlı

kopartmış olmazsınız, aynı zamanda varlık hakkınız, içerisinde hareket ettiğiniz tarih tarafından sorgulanır hale gelir. Canlı yaşamla bağı kopan teori donuklaşır, ışığını kaybeder.

20. yüzyılın başında III Enternasyonal, emperyalizmin Marksist analizine dayanarak, “Bütün ülkelerin işçileri ve ezilen halklar birleşin” sloganını yükseltiyordu. Günümüzde emperyalist küreselleşmenin Marksist analizine dayanan komünist öncü, “Bu koşullar altında ‘dünyanın bütün işçileri ve ezilenleri birleşin!’ şiarını” yükseltiyor!

Devrimci yol arayışı, teori ile pratik bütünlüğünde gelişir, devrimci teorisinin perspektif ve ufuk açıcı atılım dönemleri olduğu gibi, devrimci pra-

tiğin yol açıcı anları, süreçleri vardır. Asıl olan ise devrimci yol arayışının devrimci teorisinin devrimci eyleme işlemeyle teori pratik bütünlüğü olarak ilerleyişidir. Gelişen, büyüyen devrimci önderlik iddiası dönemin belli başlı teori sorunlarında kendini göstermelidir. Kürt ulusal sorunu, enternasyonalizm, partinin örgütsel yapısı, kadın özgürlük mücadelesi, cepheleştirme, emperyalist küreselleşme, bölge devrimi vb. dönemin hayati teorik sorunlarıdır. Bunlar ve diğer teori sorunlarını aydınlatma çabası, teorik çalışmanın sürekliliği olmaksızın öncü olunamaz. Öncü partinin devrimci yol arayışı teorik olduğu kadar pratiktir, eylemseldir, bütünlüklü ve süregendir.

DİPNOT:

*Siyasal stratejisini, birleşik Türkiye ve Kürdistan devriminin, Kürt halkının Türk sömürgeciliğine başkaldırısı biçiminde başladığı gerçekliğine ve devrimin zaferinin Batı’da ikinci devrimci cephenin geliştirilmesine dayandıran Marksist Leninist komünistlerin bu alandaki teorik duruş ve çabaları hakikaten önemlidir. 90’ların başından günümüze emekçi solda başka hiçbir örgüt Marksist Leninist komünistlerin gösterdiği özenli teorik ve politik çabayı göstermemiştir. Sovyetik cumhuriyetler birliği programatik duruşu, teorik ve pratik çabaları yönetmiştir. Kürdistan’da süren savaşın Marksist analizinden tutalım da Kürt ulusunun ve Kürdistan’ın birleşme hakkına, Kürt halkının barış talebinin devrimci politikanın sorunu haline getirilmesinden özerklik sorununa, şovenizm ve sosyal şovenizmle mücadeleden Kürdistan’da komünistlerin örgütlenmesi ve sosyalist yurtseverliğe, “emekçi çözüm” tanım ve yönelimiyle eşit ulusların federasyonda özgür, gönüllü birliği temelinde “ulusal birliğin” demokratik temelde devrimci yeniden kuruluşuna... Bunlara emekçi sol harekete yöneltilen “devrimi anlamayan devrimcilik” eleştirisini de ekleyelim. Bu alanda çeyrek yüzyıllık döneme yayılan ciddi ve kapsamlı bir teorik mücadele yürütülmüş, anlamlı bir etkisi de olmuştur. Devrimci bir yol arayışı teorik ve pratik olarak kesintisiz sürdürülmüştür.

Mali-Ekonomik Sömürgecilik

Arif Çelebi

Emperyalist küreselleşme sürecinde yeni tipte bir sömürgecilik biçimi daha ortaya çıktı. Yeni sömürgecilik, emperyalizmin geri adım atmak zorunda bırakıldığı koşullarda sömürgeciliği dolaylı biçimlerde sürdürmek zorunda kaldığı dönemin ürünüydü. Ulusal kurtuluş mücadeleleri ve ulusal kalkınmacılık eğiliminin güç kazanması ile dünyanın sosyalist ve kapitalist kamp olarak ikiye bölünmesi, emperyalizmi sınırlayan başta gelen öznel faktörlerdi.

Sömürgecilik; bir ülkenin ya da bölgenin bir başka devlet ya da devletler grubu tarafından siyasi ve ekonomik olarak ilhak edilmesidir.

Kapitalizmden önce de sömürgecilik vardı. Köleci Roma sömürgeciliği ya da feodal Osmanlı sömürgeciliği akla ilk gelen örnekler. Kapitalizm öncesi toplumlarda başlıca sömürgecilik biçimi, askeri işgalle siyasi egemenlik altına alınan ülkenin haraca bağlanmasıydı.

Kapitalizmde ise sömürgecilik yeni bir içerik kazanır. Bir başka ülkeyi siyasi egemenlik altına alan bir kapitalist devletin fethedilen ülkeyi ekonomik olarak da ilhak edebilmesi için oranın geleneksel ekonomik yapısını çökertmesi; soymaya ve sömürmeye en uygun biçimde inşa etmesi gerekir.

Sömürgeciliğin Farklı Biçimleri

1- Klasik Kapitalist Sömürgecilik

Kapitalist sömürgeciliğin tarihi kapitalist üretim ilişkilerinin az çok egemen olduğu burjuva ülkelerin ortaya çıktığı yıllara kadar uzanır. Hollanda ve ardından İngiliz sömürgeciliği bunun tipik örnekleridir. Kuzey Batı Avrupa'da kapitalizmin yeşermesi, ulaşım tekniğindeki ilerlemeler ve yeni ticaret yollarının bulunması Amerika kıtasının ve Hindistan'ın sömürgeleştirilmesinin yolunu açtı. Askeri fetihlerin hemen ardından fetihçi ülkeden nüfus ve sermaye akışı gerçekleşiyor; fethedilen ülkenin yeraltı ve yerüstü kaynakları yağmalanıyor; iç ve dış ticaret fetihçi ülkenin kontrolüne geçiyordu.

Klasik sömürgeciliğin başlıca özelliği, fethedilen ülkenin siyasi ve ekonomik yönetiminin fetihçi devlet tarafından yürütülmesidir. Elbette bu yukarıdan aşağı tüm yönetim kademelerinin fetihçi ülke bireyleri tarafından üstlenildiği anlamına gelmez. Bir yerli işbirlikçiler kastı yaratmadan sömürgeciliği sürdürmek mümkün değil. Klasik sömürgeci yönetimin iki biçiminden söz edilebilir. Birincisi, sömürgeci ülkeden nüfus aktararak koloni oluşturmak ve bu nüfusa dayanarak fethedilen ülkeyi ve yerel halkları yönetmek; ikincisi, küçük bir işgalci güç eliyle işbirlikçi yerel ara katmanlar üzerinden yönetimi gerçekleştirmek. Avusturalya, Yeni Zelanda, Kuzey Amerika ülkeleri, Güney Afrika birinci biçime girer. Hindistan ve çeşitli Afrika ülkeleri ikincisine dâhildir. İngiliz sömürgecileri bilhassa bu ikincisinin ustasıdır. Çok az bir yönetici memur kadrosu ile Hindistan'ı yönetiyorlardı. Bir işbirlikçi katman olmasaydı bunu başaramayacakları açıktı.

Kapitalizmin emperyalizm aşamasında birkaç büyük emperyalist devlet dünyanın geri kalanını toprak olarak aralarında bölüştüler. Afrika'nın hemen tamamı sömürgeci paylaşımın alanı haline geldi. Güney Doğu Asya da paylaşımına tabi tutuldu. Klasik sömürgecilik, emperyalist yayılmacılığın başlıca biçimlerinden biri haline geldi. Sömürge paylaşımında geri kalan kapitalist devletler rekabet savaşımında dezavantajlı konuma düştüler. Bu, kaçınılmaz biçimde sömürgeci paylaşım savaşlarının artmasına, sonunda da dünyanın emperyalistlerce yeniden bölüşülmesi

uğruna dünya savaşlarının ortaya çıkmasına neden oldu.

2- Yarı Sömürgecilik

Emperyalist devletlerden birinin ilhak etmeye gücünün yetmediği, ya da parçalanarak paylaşılmasının çıkarlarına hizmet etmediği devletler vardı. Çin ve Osmanlı imparatorluğu bunun iki tipik örneğidir. Bu ülkeler klasik sömürge haline getirilemediler ama kapitalist emperyalizmin yarı sömürgesine dönüştürüldüler.

Yarı sömürge devlet resmiyette bağımsızdır, buna karşın kapitalist emperyalist devletlerden birinin ya da birkaçının güdümündedir. Kapitalist emperyalist devletler siyasi iktidarın henüz genellikle feodal karakterde olduğu bu ülke yönetici sınıfları ile ittifak kurarlar. Ticari, mali, askeri bağımlılık öyle bir safhaya ulaşır ki devlet yöneticileri kapitalist emperyalistlerin kuklasına dönüşürler.

Pek çok bakımdan klasik sömürgeciliğe benzer bir durum vardır. Emperyalistler ülkeyi doğrudan yönetmez ama sermaye güçleri sayesinde tıpkı bir sömürge gibi yeraltı ve yerüstü zenginlikleri yağmalama ayrıcalıkları elde eder; geleneksel üretimi yıkıma uğratarak kendi metalleri için pazar alanı açarlar. Bir taşeron tefeci, tüccar katmanı yaratarak toplumsal dayanaklarını oluştururlar. Açılan krediler yoluyla devlet yöneticilerini kendilerine bütünüyle bağımlı hale getirirler.

3- Yeni Sömürgecilik

İşçi sınıfı hareketinin gelişmesi ve devrimci hamlelere girişmesi, sömürgeleştirilmiş ya da yarı sömür-

ge haline getirilmiş kimi halkların devrimci direnişi, SSCB'nin ortaya çıkması emperyalizmin sömürge tekeli sarstı. Ezilen halkların bir kısmı sömürgeci boyunduruktan kurtuldu. İkinci paylaşım savaşında faşizmin yenilgiye uğratılması, ülkeleri sömürgeleştirilmiş halkları daha da cesaretlendirdi. Emperyalistlerin tüm vahşi bastırma yöntemlerine karşın pek çok ülke daha sömürgeci boyunduruğu kırıp attı. Vietnam ve Cezayir ulusal kurtuluş mücadeleleri bunun öne çıkan iki örneğidir. Bağımsızlık tutkusunun önüne geçemeyeceklerini anlayan emperyalistler, bazı yerlerde kendileri geri çekilerek bağımsızlığı tanıdılar. Böylelikle 1960'ların sonlarına gelindiğinde emperyalist sömürge tekeli büyük ölçüde yıkılmıştı.

Ulusal kurtuluşu sosyal kurtuluşla birleştirmeyen, burjuva sınıfın önderliğindeki bağımsızlık mücadelesini kazanan ülkeler kapitalist gelişme yoluna girdi. Ne var ki, bu ülkelerde burjuva ulusal kurtuluş gerçekleşse de kapitalist gelişme henüz çok geri, sermaye birikimi henüz çok zayıf, dolayısıyla burjuvazi gibi işçi sınıfı da henüz güçsüzdü. Bunlar modern sanayi alt yapısından yoksun, ezici çoğunluğu köylü olan toplumlardı. Böyle olduğu içindir ki burjuva gelişme yoluna girenlerin bağımsız bir ekonomi inşa etmeleri mümkün değildi.

İster ulusal burjuvazinin, isterse de küçük burjuvazinin önderliğinde olsun burjuva gelişme yoluna giren geri kapitalist ülkelerin emperyalizme bağımlı ülkeler haline gelmesi

kaçınılmazdır. Para, ticaret ve sanayi gelişmiş kapitalist ülkelerde yoğunlaşır. Kapitalizmin tekelci aşamasında geri kapitalist bir ülkenin emperyalist kampa sıçrama olanağı tarihsel olarak aşılmıştır. Sömürgecilerin egemenliğine son vererek iktidarı ele geçiren burjuvazi, ayakta kalmak ve zenginleşmek için emperyalist sömürgecilerin kapısını çalmak zorundadır. Emperyalist sömürgecilerin de bu ülkeleri kendilerine bağımlı hale getirecek şartlar öne sürecekleri açıktır. Bu bağımsız ülkeler böylece binlerce mali, ekonomik, siyasi, askeri, diplomatik bağla emperyalizme bağımlı hale gelirler. Ülkenin ekonomisi gibi siyasi yapısı da emperyalistlerin çıkarlarına uygun hale getirilir. Bu, yeni sömürge statüsüdür.

Yeni Sömürgecinin Yarı Sömürgeci Farkı

Kapitalist emperyalizm, yarı sömürge haline getirdiği ülkenin siyasi rejimi ile, dolayısıyla iktidar sahipleri ile uzlaşma içindedir. İktidardakiler genellikle feodal sınıflardır. Bu işbirlikçi feodal sınıflarla emperyalistler ittifak içindedir. Yeni sömürgeci ise iktidardakiler genellikle emperyalizmin ve işbirlikçilerinin politik egemenliğini yıkanlardır ya da emperyalistlerin geri çekilmek zorunda kalması ile yönetici konuma yükselenlerdir. Bunlar kapitalist gelişme yoluna giren burjuva katmanlardır. Dolayısıyla yarı sömürgeci gibi feodal iktidarlarını koruma değil "kapitalist gelişme" yolunda ilerleyerek sınıf hâkimiyetlerini sağlamlaştırma, bunların başlıca amacı haline gelir.

Yarı sömürgelerde emperyalizmin yağmasının yerel unsurları olan taşeron tefeci, tüccar takımı sömürgecilerin başlıca dayanağıdır. Yeni sömürgelerde ise iktidardaki burjuvazinin özgün çıkarları vardır. Ulusal sanayi ve ticaretin geliştirilmesi, iç pazarın genişletilmesi olmaksızın bu sınıfın kendini yaşatması söz konusu değildir. Artık karşıımızdaki taşeron tefeci, tüccar takımı yerine be-

MF, Dünya Bankası ve Dünya Ticaret Örgütü yeni sömürge devletlerin yukarıdaki ilkeler doğrultusunda yeniden yapılandırılmasını sağlamakla görevli uluslararası emperyalist troykadır

lirli bir sermaye gücü olan, yavaş da olsa sanayi alt yapısını geliştirmeye çalışan bir sınıf vardır. Bu sınıf giderek güç kazanır. Keza genişleyen iç pazarda giderek ete kemiğe bürünen bir orta burjuva tabaka oluşur.

Sömürge ve yarı sömürgelerde emperyalizmin hakimiyetine karşı çıkan bir ulusal burjuva katman vardır ya da oluşur. Bu ulusal burjuvazinin kimi bölüklerinin emperyalistlerle çelişkileri belirli bir aşamada antagonist nitelik kazanabilir. Emperyalist hakimiyete son vererek ulusal bağımsızlığı kazanmak, ulusal burjuvazinin bu bölümü için başlıca politik

amaç haline gelebilir. Emperyalist hâkimiyete karşı çıkan dönün ulusal burjuvazisi şimdi iktidarı aldıktan sonra yeni sömürgeleşme sürecinde giderek palazlanarak emperyalizmin işbirlikçisi tekelci burjuvazi haline dönüşür. Dönün "ulusal" burjuvazisi orta burjuvazi ile tekelci burjuvazi olarak çıkarları farklılaşan başlıca iki katmana bölünür. Kaçınılmaz olarak bunların politik eğilimleri ekonomik çıkarlarına uygun olarak farklılaşır. Orta burjuvazi, tekelci burjuvazi ve emperyalizmin hegemonyasını görece sınırlamayı, "ulusal kalkınma"yı, toprak reformunu içeren burjuva liberal bir program benimseme eğilimi taşır. Orta burjuvazi nesnel olarak antiemperyalist bir karakter taşımaz çünkü emperyalist sermaye olmaksızın iç pazarı genişletmek, "ulusal kalkınma"ya girişmek bir aşamadan sonra sekteye uğrayacaktır. Bu nedenle orta burjuvazinin amacı dönün ulusal burjuvazisinden farklı olarak emperyalizmin hâkimiyetini sonlandırmak değil, görece sınırlandırmaktır.

Politik Saflaşmanın Yeni Sömürgeleşme Sürecine Teyin Edici Etkisi

Kapitalizmin eşitsiz gelişme yasasının, sermayenin emperyalist metropollerde aşırı yoğunlaşmasının emperyalizmden bağımsızlığını kazanan ülkelerin yeniden emperyalizmin güdümüne girmesinde teyin edici olduğu doğrudur. Ama SSCB'nin kuruluşundan sonra politik saflaşmanın da teyin edici olduğu bir o kadar gerçektir. İkinci paylaşım savaşının ardından ise politik saflaşmanın kimi

ülkeler bakımından daha tayin edici hale geldiği söylenebilir.

İktidardaki burjuva katmanların özgün ekonomik çıkarları ne olursa olsun “komünizm tehlikesine” karşı ABD’nin önderliğindeki emperyalist kampın koruyucu şemsiyesi altına bir an önce girmek, bu ülke yönetici sınıflarının başlıca hedefi haline geldi. Bu politik saflaşma yeni sömürgeleştirme sürecini hızlandırdı. Bu ülkelerin ekonomik düzeni ve politik rejimleri bu hızlanmaya uygun biçimde yeniden şekillendi. Pek çok ülkede gerçekleştirilen askeri darbeler tam da bu yeniden şekillendirme ihtiyacının ürünüydü. İran, Güney Kore, Türkiye, Endonezya, Yunanistan ve Latin Amerika’daki darbeler bunun örnekleridir.

Yeni Sömürgeciliğin Kimi Karakteristik Özellikleri

İlk başlarda sömürgecilerin başlıca hedefi fethedilen ülkenin yeraltı ve yerüstü zenginliklerini yağmalamak ve meta ticareti pazarlarını genişletmekti. Kapitalizmin emperyalizm aşamasında sermaye ihracatı giderek önem kazandı.

Sermaye ihracatı bir ülkede birikmiş fazla sermayenin en çok ve en emin biçimde artı değer elde etmek amacıyla dış pazarlara sevk edilmesidir. Kapitalizmin eşitsiz gelişmesi emperyalizm aşamasında yeni bir düzeye ulaşır. Bir yanda yatırım için alan arayan sermaye bir yanda sermayesi çok az olan ülkeler biçimindeki eşitsizlik derinleşir. Diğer yandan dünya pazarları birkaç büyük emperyalist devlet arasında paylaşılmıştır. Klasik sömürgecilikte ekono-

mi ilhakı gerçekleştirenle politik iktidarı elinde tutan aynı hegemonyacı ülkedir. Yarı ve yeni sömürgecilikte yerli işbirlikçi sınıflar aracı konumdadır. Bir başka deyişle, siyasi ve iktisadi bağımlılık doğrudan değil, dolaylıdır.

Yeni sömürgecilikte; devletin aldığı borçlar, doğrudan sermaye yatırımları ve değerli kâğıtlara yatırım, sermaye ihracatının başlıca biçimleridir. Bu ülkelerde kapitalist gelişme henüz geri olduğu için değerli kâğıtlara yatırım önemsiz düzeydedir, keza aynı nedenle yurtdışından özel borçlanma görece azdır.

Devlet borçları ve doğrudan yatırımlar sermaye ihracatının öne çıkan iki biçimidir.

Borç veren devletler, verdikleri kredinin nasıl kullanılacağına ilişkin şartlar dayatır. Alınan bu krediler genellikle borç veren ülkenin şartları doğrultusunda o ülkeden satın alınan askeri araçlara ve diğer mamul maddelere yatırılır, bu kredilerle borç faizleri ödenir.

Doğrudan sermaye yatırımları daha çok hammaddelerin çıkarılması, ticaret ve hafif imalat sanayine yöneliktir. Ağır sanayi yatırımları çok azdır. Doğrudan sermaye yatırımları daha başlangıçta bağımlılığı örgütleme, sürdürme ve derinleştirmeye hizmet eder.

Emperyalist devletler ve tekeller modern teknolojiyi ihraç etmek istemezdi. Teknoloji, ondan yoksun ülkeleri boyunduruk altına almanın araçlarından biriydi. Buna karşın artık eskimiş teknolojiler yeni sömürge ülkelere gönderilerek bir değer yaratma aracı olarak kullanımı

sürdürülürdü. Otomobil ve beyaz eşya üretimi bunun tipik örneğidir. Kullanıldığı ülkelerde yürürlükten kalkmış bu teknolojiler yeni sömürge ülkelerde tekeli kârların elde edilmesinin bir aracı olabiliyordu.

Buradan yeni sömürgeciliğin bir başka karakteristik özelliği açığa çıkıyor. İç pazarlar yüksek gümrük duvarları ile korunuyordu. ‘İthal ikamecilik’ denen bir ekonomik düzen yürürlükteydi. Yabancı sermaye işbirlikçi ortaklar eliyle yerleşiyordu. Yüksek gümrük duvarları hem işbirlikçi burjuvazinin hem de emperyalist

Emperyalist küreselleşme sürecinin ayır edici özelliklerinden biri de bölgesel entegrasyonlardır. Bunlar ekonomik entegrasyonlar olsa da pek çok bakımdan siyasi entegrasyonu da içermektedir

list sermayenin iç pazarda yüksek tekeli kâr elde etmesini güvenceliyordu. Döviz ticareti ya yasaktı ya da sıkı bir kontrol altındaydı. Yerel parayı koruma kanunları yürürlükteydi.

Yeri gelmişken, yeni sömürge tipi devletin sermaye birikimi ve iç pazarın genişletilmesinde oynadığı özel role değinmek gerekir. Özel sermaye birikimi yeterli olmadığı için devletin ekonomide ağırlıklı

yeri vardır. Altyapının inşası kadar, büyük sermaye yatırımları devlet tarafından üstlenilir. Büyük sermaye devletin gölgesinde ve devletin yardım ve arpalıklarıyla gelişir. Yukarıdan aşağıya tüm mülk sahibi sınıflar devlet fonlarından beslenir. Devletin ekonomideki bu etkinliği katı merkezi bir politik sistemi de zorunlu kılıyordu. Bu merkezileşme emperyalistlerin çıkarınaydı, bu onların yeni sömürgeleri kontrol etmelerini kolaylaştırıyordu.

Bir diğer karakteristik özellik, kapitalist dünyanın sanayi ve tarım ile hammadde ülkeleri olarak ayrışmasıydı. Sanayi ülkeleri şehirleri, diğerleri kırsal temsil ediyordu. Kırsalın temel fonksiyonu şehirlerin ihtiyaçları doğrultusunda ucuz tarım ve hammadde temin etmektir. Bu işbölümü çerçevesinde verimliliğin en üst düzeye çıkarılması ve en ucuz ihracat malı için yeni sömürge ülkeler belirli tarımsal ürün ya da hammadde üretiminde uzmanlaştırılıyordu. Örneğin bir zamanlar Brezilya'nın ihracatının yüzde 70'ini ve Kolombiya'nınkinin yüzde 79'unu kahve oluşturuyordu; şeker Küba'nın yüzde 88'ini; pamuk Mısır'ın yüzde 88'ini; kauçuk Malezya'nın yüzde 58'ini; kalay Bolivya'nın yüzde 76'sını oluşturuyordu. Ekvator'un ihracatının yüzde 50'si kakao iken Meksika'nın yüzde 43'ü petroldü. Bu tek yanlı ekonomik gelişme bağımlılığı daha da derinleştiriyordu. Temel ihracat malının dünya piyasalarında fiyatı düştüğünde bu, tek ürüne bağlı ülke için tam bir yıkım oluyordu ve krizden çıkmanın biricik yolu yeniden borçlanmaktı. Emperyalist

devlet ve tekellerin ortak aygıtlarından olan IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşlar kredi vermenin ağır şartlarını bu ülkelere dayatabiliyordu. Şartları kabul etmeyen ülkelerde askeri darbeler düzenlenebiliyordu.

Sermayenin uluslararası dolaşımına getirilen kısıtlamalar, içerde sermaye birikiminin azlığı, sanayi yatırımlarının genellikle tüketim malları üretimi ile sınırlı olması, emperyalist dünya sisteminin yeni sömürgelere tarım ve hammadde ihracına dayalı bir ekonomik yapı dayatması kapitalleşmenin görece yavaş seyretmesine neden oluyordu.

Görüüleceği gibi kapitalist emperyalizm çağında farklı sömürgeleştirme biçimleri ortaya çıkmıştır.

Emperyalizmin Yeni Evresi Emperyalist Küreselleşme ve Mali Ekonomik Sömürgecilik

Emperyalist küreselleşme sürecinde yeni tipte bir sömürgecilik biçimi daha ortaya çıktı. Yeni sömürgecilik, emperyalizmin geri adım atmak zorunda bırakıldığı koşullarda sömürgeciliği dolaylı biçimlerde sürdürmek zorunda kaldığı dönemin ürünüydü. Ulusal kurtuluş mücadeleleri ve ulusal kalkınmacılık eğiliminin güç kazanması ile dünyanın sosyalist ve kapitalist kamp olarak ikiye bölünmesi, emperyalizmi sınırlayan başta gelen öznel faktörlerdi. SSCB'nin revizyonizme sapması 'iki kamp' gerçeğini değiştirmedi. Kapitalist gelişme yolundan gidilse dahi emperyalizmin ekonomik ve politik hakimiyetini sınırlayarak 'ulusal kalkınma'nın henüz bir ölçüde mümkün olması, teknelci sermaye

birikiminin dünyayı fethedecek düzeye ulaşmaması, ulaşım ve iletişim teknolojisinin yetersizliği emperyalizmi sınırlayan nesnel faktörler olarak sayılabilir.

Teknelci sermaye birikimi öyle bir noktaya vardı ki artık mevcut kapitalist dünya düzeni ile bu birikimi sürdürmenin imkânı yoktu. 'İki kamp' ve yeni sömürgecilik teknelci sermayeyi sınırlıyordu.

Nesnel sınırlanmışlıkların aşıldığı koşullarda teknelci sermaye tüm gücüyle öznel sınırlara saldırmaya başladı. Ulaşım ve iletişim teknolojisindeki ilerlemeler de onun işini kolaylaştırıyordu.

Sermayenin serbestçe dolaşmasını kısıtlayan tüm sınırlar, tüm kısıtlamalar kaldırılmalı; sermaye istediği ülkeye istediği biçimde, istediği kadar, istediği zaman girebilmeli ve istediğinde elde ettiği kârlarla birlikte çıkıp gidebilmeliydi. İşgücü nerede daha ucuzsa, pazarın genişleme potansiyeli nerede fazlaysa sermaye oraya serbestçe akabilmeliydi.

Mali Ekonomik Sömürgeciliğin Yeni Sömürgecilikten Farkı

Bu, kaçınılmaz olarak yeni sömürgeci iktisadi ve politik sistemin yeneden yapılandırılmasını, yeni sömürgelerin teknelci sermayenin doğrudan fethine uygun hale getirilmesini gerektiriyordu. Devletin ekonomideki varlığı ve sıkı denetimi zayıflatılmalı; döviz giriş ve çıkışlarına konan duvarlar olabildiğince aşağıya çekilmeli; tarım sektörüne verilen sübvansiyonlar kaldırılmalı; işgücü maliyetleri olabildiği kadar aşağıda tutulmalıydı.

Yeni tipte bir iktisadi ve siyasi ilhak anlamına geliyordu bunlar. Özelleştirmelerle devlet mülkiyetindeki ekonomik varlıklar tekeli sermayeye devrediliyor, merkez bankası özerkleştirilerek uluslararası emperyalist mali kuruluşların denetimine tabi kılınyordu. Yabancı sermaye istediği gibi ve istediği miktarda serbestçe gelip ülkeye yerleşme imkânı buluyordu şimdi. Emperyalist tekeli sermaye bir iç unsuru artık. Yerel paranın değerini ya da faiz oranlarını piyasa ilişkileri belirler olmuştı. Ülkeye yabancı sermaye akışı arttıkça döviz ucuzluyor ve yerel para değer kazanıyor, faizler düşüyor; yabancı sermayenin hızla çıktığı koşullarda döviz pahalılaşıyor, yerel para değer kaybına uğruyor ve faizler yükseliyordu. Sermaye dünya tekellerinin elinde yoğunlaşmış merkezileştiği için piyasanın denetimi de onlardaydı, bunlar çeşitli spekülasyonlarla, hızlı giriş çıkışlarla bir ülkeden aşırı vurgunlar yapılabiliyorlardı artık.

‘İthal ikamecilik’ yerini ihracata dönük ekonomi almıştı. Mali-ekonomik sömürgeler dünya tekellerinin üretim ve dağıtım üsleriydi aynı zamanda. Bu ülkeler tekellerin dünya fabrikalarının alanlarından biriydi. Üretim ve altyapı tam da tekellerin ihtiyaçları doğrultusunda yapılmaktaydı. Ama tekeller istedikleri zaman kendilerine daha elverişli koşullar sunan bir başka ülkeye gidebilirdi. Böyle bir gidiş ülke ekonomisini kolayca krize yuvarlardı. Bu durum aynı zamanda sömürücü burjuvazinin tüm katmanlarının çıkarlarının emperyalist tekeli sermaye ile iç

içe geçmesini koşulluyordu. Sermaye oligarşisi emperyalist tekellerle kaynaşmış, aşağıdan yukarı tüm sömürücü burjuvazi de onlara eklenmiştir. Yabancı sermayenin ülkeden çıkması onların tedarikçisi ve taşıyıcı olan orta burjuvaları bir anda çökertebilir. İhracat uluslararası tekellerle onların yerli ortaklarının denetimindeyken iç piyasa da tekellerin hakimiyetindeki özerk kurulların denetimine bırakılmıştır. Maliye, üretim ve ticaretle asıl söz sahibi olanlar emperyalist tekeller ve ortaklarıdır.

Tarım sektörü de sermayenin uluslararası sömürüsüne doğrudan açılmıştır. Yeni sömürge ekonomilerinde önemli bir yeri olan küçük ve orta tarım işletmeciliği önemli ölçüde yıkıma uğratılmış, devlet desteğinden yoksun olarak piyasanın acımasız koşullarıyla baş başa bırakılan küçük ve orta köylülerden bir kısmı tarım üreticiliğini bırakarak işçileşmiş, bir kısmı da büyük tarım tekellerinin bir çeşit bağımlı üreticisine dönüşmüştür.

Bu yeni koşullar altında, yeni sömürgelerden farklı olarak mali-ekonomik sömürgelerde kapitalist gelişme hızlıdır. Emperyalist tekellere bağımlı olsa da sanayileşme artmış, işçileşme ve burjuvalaşma düzeyi yükselmiştir. Dünyanın şehirleri ve kırsalı biçimindeki bölünme aşılması, ihracatın hammadde ya da tarım ürünü ağırlıklı yapısı değişmiş, ihracatın ağırlıklı olarak tek ürüne bağlı olması genellikle değişmiştir.

Şimdi mali-ekonomik sömürgeler çoğunlukla birer tarım ve hammadde ülkesi olmaktan çıkmaktadır. Bunla-

rın birçoğu ise daha bugünden birer sanayi ülkesi haline gelmiştir. Bunların ihracatı da sanayi ürünleri ağırlıklıdır. Ama bu ülkelerin sanayisi uluslararası tekellerin kontrolündedir. Asıl teknoloji de tekelci sermayenin yerleşik olduğu emperyalist ülkededir. Dolayısıyla artı değer en yağlı kesimi emperyalist tekellere düşmektedir. Mali-ekonomik sömürgelelerin İhracatları büyük ölçüde dünya tekellerinin o ülke topraklarındaki ürettiği ürünlerden oluşmaktadır. Aslında ihracatı yapan o ülke değil de bu uluslararası tekellerdir. Örneğin; Puma, Reebok, Adidas, Nike, H&M, GAP, Levi's gibi ABD ve Avrupa tekelleri ürünlerini Bangladeş'ten sonra en ucuz Kamboçya'da üretiyor. Kamboçya'da 350 binden fazla tekstil işçisi ağır ve sağlıksız çalışma koşulları altında 60-100 dolar aylıkla çalışıyor. Ürünler buradan dünya pazarına ihraç ediliyor. Üzerinde "Kamboçya malı" yazsa da, ihracatı Kamboçya yapmış görünse de gerçekte malın sahibi de ihracatı yapan da uluslararası tekellerdir.

Washington Uzlaşması

Sermayenin yoğunlaşması ve merkezleşmesinin yeni bir düzeye ulaşmasının sonucu ve ifadesi olan dünya tekellerinin belirleyici güç haline gelmeleri; buna karşın ortalama kâr hadlerinin düşmesi ve "petrol krizi" ile belli başlı bu üç nedenin bir sonucu olarak aşırı sermaye fazlalığının ortaya çıkışı; sanayi üretiminde kârları düşen büyük sermayenin finans sermayesi üzerinden birikmiş artı değer, fon ve ücretleri mali soyguna tabi kılması eğiliminin güç

kazanması, emperyalist küreselleşme evresine geçişin başlıca dürtüleri olarak sayılabilir.

1970'lerin sonuna doğru kapitalist emperyalist sistemin bu doğrultuda yeniden yapılandırılması hız kazandı. Önde gelen emperyalist ülkelerin oluşturduğu G7 zirvelerinde alınan ve daha sonra 1989'da Washington Uzlaşması olarak tanımlanan ilkeler

Emperyalist tekellerin dolaylı yoldan egemenliği yerini doğrudan egemenliğe bıraktı. Emperyalist tekeller "gizli işgalci" olmaktan çıkmış, mali ekonomik sömürgelere yerleşmiştir.

adeta birer "vahiy"miş gibi emekçilere ve yeni sömürgelere dayatıldı. Bu ilkeler, aynı zamanda yeni sömürgelerin birer mali-ekonomik sömürgeye dönüştürülmelerinin manifestosu sayıldı.

"İlkeler" şunlardı:

1-Yabancı sermayeye dönük tüm kısıtlamalar kaldırılarak serbestleştirilecek.

2-Gümrük duvarları çok aşağı çekilerek ya da sıfırlanarak ticaret serbestleştirilecek.

3-Kamu iktisadi teşebbüsleri özelleştirilecek.

4-Devlet harcamaları kısıtlanacak, pek çok devlet hizmeti (sağlık,

eğitim vb.) özel sermaye yatırıma açılacak.

5-Faiz oranları serbestleştirilecek.

6-Döviz girişi ve çıkışına yönelik kısıtlamalar kaldırılacak, döviz kuru piyasada belirlenecek

7-”Vergi reformu” adı altında bil-hassa yabancı sermaye, genel olarak

Dünyanın bütün işçileri ve ezilen halklar birleşin” yerine “Dünyanın bütün işçileri ve ezilenler birleşin!” bu dönemin başlıca şiarıdır.

da sermaye üzerindeki vergiler en aşağı çekilecek ya da sıfırlanacak; “verginin tabana yayılması” adı altında dolaylı vergiler artırılarak yük emekçilerin sırtına bindirilecek.

8-Sermaye yatırımı ve dolaşımı ile ilgili kurallar en aza indirilecek

9-”Mali disiplin sağlanacak”, yani devlet bütçesi ve harcamaları yabancı sermayenin çıkarları ve ihtiyaçları doğrultusunda oluşturulacak ve planlanacak; yabancı sermayeye olan borçların ödenmesi garanti altına alınacak ve buna öncelik verilecek.

10-Mülkiyet hakları garanti altına alınacak. Bunun tam karşılığı, “kamulaştırmanın yasaklanması”dır.

Yalnızca bu on madde dahi yeni sömürgelerin yeni türden bir siyasi ve iktisadi ilhaka tabi tutulduğunu göstermeye yeter. Emperyalizmin ilk evresinde kapitalist emperyalist devletler ordularıyla toprak işgal ederek

sömürgeciliği gerçekleştiriyorlardı. Emperyalist küreselleşme evresinde ise tekeli sermayenin kendisi işgalci bir güç olarak yerleşiyor, sömürgeleştirdikleri ülke yöneticileri onların belirledikleri “ilke ve kurallar” çerçevesinde hareket etmek zorundalar. Ülke anayasa ve yasaları bu ilkelere uyduruluyor. Son söz hakkı emperyalist tekellerde, emperyalist devletlerde ve onların çıkarlarına göre hareket etmekle görevli uluslararası emperyalist kuruluşlardadır.

IMF, Dünya Bankası ve Dünya Ticaret Örgütü yeni sömürge devletlerin yukarıdaki ilkeler doğrultusunda yeniden yapılandırılmasını sağlamakla görevli uluslararası emperyalist troykadır. “Yapısal Uyum Programı”, “İyi Yönetişim”, “Serbest Ticaret” adı altında ekonomik ve siyasi ilhakin temelleri bu kuruluşlarca atılmaktadır.

Ekonomik ve Siyasi Zor

Mali-ekonomik sömürgeleştirmenin her zaman barışçıl yoldan gerçekleştiğini söylemek yanıltıcı olur, dahası ekonomik ve siyasi zorun ve askeri saldırı ve işgallerin belirleyici olduğunu belirtelim. Kuşkusuz yeni sömürgelerin mali-ekonomik sömürgeye dönüştürülmesi işbirlikçi tekeli burjuvazinin çıkarıdır. Bu nedenle bu sınıf, sömürgeleştirmeye canı gönülden iştirak eder. Ne ki devlet yönetimine hükmedenler için aynı şey söylenemez. Devletin yeniden yapılandırılması bunları pek çok bakımından eski ayrıcalıklarından yoksun bırakır. Orta burjuvazinin kimi kesimleri ve küçük burjuvazi için de emperyalist küreselleşme doğrul-

tusunda mali-ekonomik sömürgeleş-tirme yıkıcı sonuçlara yol açar. Birçok kazanımlarını kaybetmekle karşı karşıya kalan işçiler ve diğer emekçi tabakalar da başta gelen potansiyel muhalif güçlerdir.

Şantaj ve tehdit, ekonomik ve siyasi zorun biçimlerindedir. Kimi konularda ayak direyen ülkeler bu yolla dize getirilir. "Sıcak para"nın ani çıkışı şantaj ve tehdidin pratik biçimlerinden biridir. Kredi musluklarının kesilmesi, doğrudan sermaye yatırımlarının başka ülkelere kaydırılması, uluslararası derecelendirme kurulları adı altındaki ekonomik tetikçilerin not düşürmeleri ve ambargo, ekonomik zorun biçimleri arasındadır. Örneğin, döviz girişindeki ciddi bir azalma döviz fiyatlarını yükseltir, onu durdurmak ve dövizini yeniden çekmek için faizler yükseltilir. Sadece bu nedenle bir anda milyarlarca dolar sömürge ülkeden mali oligarşinin kasalarına akar. Bankalar da dâhil özel sermayenin borçları büyük oranda döviz cinsindedir. Döviz fiyatlarındaki ani ve kalıcı bir yükseliş borçları durduk yerde artırır. Faiz oranlarının yükselmesi de içerdeki kredi ve üretim maliyetlerini büyütür. Basit dalgalar bile burjuvazinin ve devlet yöneticilerinin ağzını burnuna getirmelerine yeter. "Çare" uluslararası emperyalist kuruluşların dayattığı "yapısal reformlar"a imzayı basmaktır. Eğer direniş sürerse "kriz" kapıdadır. Kuşkusuz krizler yapay değil, ama emperyalist kuruluşlar krize doğru giden ülkeleri, eğer kendilerine direniyorlarsa, yardım etmek yerine onları tekmeleyerek bataklığa iter.

"Kriz" teslim almanın en emin yoludur. Bir bakmışsınız 15 yılda geçmeyen yasalar "15 günde 15 yasa" olarak geçivermiş. Kriz bir kez başladı mı bağımlı ülkeler hızla dibe yuvarlanır, eğer bu bir dünya krizi değilse krizdeki ülkenin sabit sermayesi, "batan geminin malları" olur, varlıklar yok pahasına emperyalist tekellere geçer. Önceki süreçte görece yavaş olan bu mülkiyet devri hız kazanır. Yerli markalar uluslararası tekellerin mülkiyetindedir artık, tekellerin hâkimiyeti güçlenir. 1997 Güney Doğu Asya krizi, Latin Amerika'daki peş peşe krizler, 2001'deki Türkiye'deki kriz sayılabilecek kimi örneklerdir.

Her şeye rağmen mali-ekonomik sömürge statüsünü kabul etmeyen ülkelere yönelik kara propaganda, istihbarat provokasyonları, hükümet değişikliklerine zorlama, askeri darbe ve askeri işgal devreye sokulur. Bunlar, siyasi zorun çeşitli biçimleridir. Yakın dönem dünya tarihinde bu siyasi zor biçimlerinin pek çok örneğini bulmak mümkün.

Örneğin, Venezuela'da siyasi zorun birçok biçimi aynı anda devreye kondu. Mali-ekonomik sömürgeleşmeye direnen Chavez liderliğindeki ilerici halkçı güçler "demokrasi ve özgürlük düşmanı" ilan edildi, petrol işçileri ve öğrenciler provokasyona alet edildi, askeri darbe düzenlendi.

Irak, siyasi zorun en uç biçimi olan askeri işgale örnek olarak verilebilir. Diğer örnek Suriye'dir. Her iki ülke de kapılarını uluslararası sermayeye açmıştı. Yine de belirli alanlarda "ulusal kontrol" vardı. Oysa emperyalist sermaye tam teslimiyet is-

tiyordu. Irak işgalinin de, Suriye'ye emperyalist müdahalenin de gerçek amacı bu.

Sanılmasın ki emperyalist devletler işgal ettikleri ülkelerde kalıcı olmak istiyor. Bu hem pahalı hem de gereksiz. Onların derdi bu ülkeleri birer mali-ekonomik sömürge haline getirerek emperyalist küreselleşme sistemine dâhil etmek, bu gerçekleş-tikten sonra işgali sürdürmenin hiç bir anlamı kalmaz.

Kimi eski SSCB üyesi ya da onun hinterlandında yer alan devletlerde emperyalistlerin güdümünde iktidara getirilen hükümetlerle de, eski Yugoslavya cumhuriyetinin parçalanmasıyla kurulan himayeci sömürgeci rejimlerle de hedeflenen, bu ülkelerin emperyalist küreselleşme sistemine dâhil edilmesi idi. Nihayet bu ülkelerin hemen tamamı sistemin içinde bugün.

Bölgesel Entegrasyon ve Mali-Ekonomik Sömürgecilik

Emperyalist küreselleşme sürecinin ayır edici özelliklerinden biri de bölgesel entegrasyonlardır. Bunlar ekonomik entegrasyonlar olsa da pek çok bakımdan siyasi entegrasyonu da içermektedir. Bir ya da birkaç emperyalist devlet bu bölgesel entegrasyonlarda hegemon konumdadır. Diğerlerine kıyasla daha zayıf ülkeler zamanla mali-ekonomik sömürge haline gelir ya da getirilir. Avrupa Birliği, NAFTA, ASEAN içinde ortak gibi görünen pek çok ülke böyledir ya da bu yola sokulmuştur. Örneğin, AB içinde olan Estonya, Litvanya ya da Hırvatistan gerçekte AB'deki hegemon ülkelerin

ve emperyalist tekellerin mali-ekonomik sömürgecidir. Bu ülkelerdeki bankaların ezici çoğunluğu uluslararası tekellerin mülkiyetindedir. Bunların merkez bankaları Avrupa Merkez Bankası'nın taşeronu konumundadır. Sanayi üretimi ve ihracat büyük oranda uluslararası tekellerin mülkiyetinde ya da kontrolü altındadır. Gerçekte Yunanistan'ın konumu da çok farklı değil. Meksika ya da Filipinler'de de farklı bir manzara yok. Kuşkusuz birebir aynı olduklarını söylemek yanlış olur. Yine de farklılık niceliksel, uluslararası emperyalist tekellerin ve emperyalist devletlerin mali-ekonomik egemenliği altında olmaları ise onların niteliğidir.

Sınıfların Yeniden Dizilişi

Mali-ekonomik sömürgelemler emperyalist devletler arasındaki ilişkide sınıfların dizilişi de emperyalizmin önceki evresinden farklılaşmıştır. Emperyalist tekellerin dolaylı yoldan egemenliği yerini doğrudan egemenliğe bıraktı. Emperyalist tekeller "gizli işgalci" olmaktan çıkmış, mali ekonomik sömürgelemlere yerleşmiştir. Bu yerleşiklik uluslararası yasalar ve kurumlarca güvence altına alınmıştır. Önceki dönemin sermaye oligarşisi bu tekellerle kaynaşmış ve uluslararası tekeller yereldeki sermaye oligarşisinin parçası, dahası bu oligarşinin belirleyici konumdaki unsuru olmuştur. Geriye kalan tüm sömürücü burjuvazi de yukarıdan aşağıya bu sermaye oligarşisine eklenmiştir. Dolayısıyla mali-ekonomik sömürgelemlerdeki tüm burjuvazinin sınıf çıkarları birbiri-

le örtüşmektedir. Dışarıdan sermaye akımının zayıflaması ya da ihracatın sert bir düşüş yaşaması halinde tüm burjuvazi sarsılmaktadır, çünkü tüm bu “yerel” burjuvazi damarlarından dünya pazarına, emperyalist sermayeye bağlanmıştır. Elbette bu eğilimin tersine hareket eden orta burjuva sınıflar olabilir ama bu genellikle geçiş döneminin ya da eski konumlarını kaybeden burjuvaların tepkisidir.

Emekçi sınıflar bakımından da durum değişti. Küçük mülk sahiplerinin tasfiyesi ve proleterleşme hız kazandı. Kamu hizmetlerinin çoğunun piyasalaştırılması da proleterleşme tabanını genişleten etkenlerden biridir. Bugün mali ekonomik sömürgeleler giderek daha çok şehirli ve proleter bir görünüm kazanmaktadır.

Ezen Ulus-Ezilen Ulus Karşıtlığı Yerine Ezenler ve Ezilenler Karşıtlığı

Emperyalizmin yeni evresinde emperyalist ülke işçileri-emekçileri ezen ulus ayrıcalıklarını yitirmeye başladı. Dolaşımının önündeki engellerin kaldırılması ile birlikte sermaye mali-sınai-ticari kârlarını en

azami düzeye çıkarabileceği ülkelere, bilhassa ucuz işgücü cennetlerine akınca emperyalist ülke işçileri eski kazanımlarını dahi koruyamaz oldu. Ücretler düşürüldü, sosyal haklar tırpanlandı. Emperyalist ülke işçi sınıfı “ezen ulus” içinde değil artık. Emperyalist sömürünün bütün kaymağını tekelci burjuvazi ve onun uzantısı olan burjuvazi yiyor. Emekçilere düşen ise giderek daha fazla yoksullaşmak oluyor. Dolayısıyla emperyalist ülkelerle mali-ekonomik sömürgeleler arasındaki ilişkide “ezen ulus”tan değil, ezen burjuvaziden bahsedilebilir. Mali-ekonomik sömürgelelerde de sermayenin serbestçe dolaşımından emperyalist tekellerle birlikte o ülkelerin burjuvazisi nemalanırken işçi sınıfı ve emekçilere düşen yoksullaşmak, işsizleşmek oluyor. Dolayısıyla bu cepheden de “ezilen ulus”tan değil ezilen işçilerden, emekçilerden ve diğer ezilenlerden söz edilebilir.

Bu nedenle “Dünyanın bütün işçileri ve ezilen halklar birleşin” yerine “Dünyanın bütün işçileri ve ezilenler birleşin!” bu dönemin başlıca şiarıdır.

TTIP de Sizi Kurtaramayacak

Açelya Devrim

Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı (TTIP), şu anda Kongre ve Avrupa Komisyonu'ndaki temsilciler aracılığıyla ABD ve AB arasında gizli görüşmelerde müzakere edilen kapsamlı serbest ticaret anlaşmasıdır. Tekeller ve onların çıkarlarının aracı lobilerin artan baskısı süreci hızlandırıyor. Görüşmeleri sürdüren temsilciler, ABD ve Avrupa halklarının karşı karşıya olduğu tehdidin gerçek boyutunu gizlemek için hiçbir detaya girmiyorlar. Bu anlaşma ile dünya tekelleri, ülkeler üzerinde kendi hâkimiyetlerini pekiştiriyor. Anlaşmanın yürürlüğe girmesi ile uluslararası tekellerin ayrıcalıkları yasalaşacak, hükümetler de bunları uygulamaktan sorumlu olacaklar. TTIP, Avrupa ve Amerikan işçilerinin endişesi haline gelmiştir. Bu durumda işçilerin kendi çıkarları için tekellere karşı güçlerini birleştirerek, hükümetlerin anlaşmasını önlemek üzere harekete geçmesi acildir.

Aslında, geleneksel serbest do-laşım anlaşmalarının aksinde, TTIP'nin asli amacı, ABD ve AB arasındaki tarifeleri indirmek değil,

çünkü onlar zaten çok düşük (yüzde 2 ile 3 arası), asıl amaç Atlantik'in her iki tarafından tekellerin potansiyel kârlarının önünde bariyerleri ortadan kaldırmak. Bunlar sağlık, eğitim ve çevre yasaları vb. toplumsal alanda yürürlükteki normların yeniden düzenlenmesini kapsamakta. TTIP özellikle eğitim ve sağlık sektörü başta olmak üzere kamu hizmetlerini özelleştirmeyi zorlamaktadır. Eğer proje başarıyla sonuçlanırsa, 800 milyondan fazla nüfus ve üretilen zenginliğin yüzde 45'ine sahip kapasitesi ile dünyanın en büyük serbest ticaret pazarı yaratılacaktır.

Eski Ve Kapsamlı Bir Proje

Serbest ticaret alanı oluşturma projesi yeni değil. Atlantik'in iki yakasında tekeller uzun zamandır AB ve ABD arasındaki çıkarları için elverişli bir ticaret ve yatırım anlaşması rüyasını görüyorlar. Nitekim TTIP, diğer serbest ticaret anlaşmalarının değiştirilmiş bir versiyonu MAI dahil olmak üzere, 1995 ve 1997 yılları arasında OECD ülkeleri tarafından müzakere edilmiş, sonuçta, dünya

tekellerine çok güç verildiği gerekçesiyle reddedilmişti.

Aslında, ABD ve AB'nin temel amaçları, Rusya, Çin ve Hindistan gibi ülkelerin yükselişine karşı kendilerini korumak ve rekabet gücünü artırmak.

Projeyi tekeller hararetle destekliyor. 1995 yılında, AB Komisyonu ve ABD'nin Ticaret Bakanlığı tarafından kurulan, Trans-Atlantik Ekonomik Diyalog (Trans-Atlantik Business Dialogue-TABD), AB ve ABD tekellerinin önündeki engellerin kaldırılması amacıyla kampanya yürütmesi için görevlendirilmişti. Devamında, tekellerin yöneticileri karşısında, Kasım 2011 yılında, diyalogu teşvik etmek için Avrupa komisyonunun ve ABD hükümetinin temsilcilerinden oluşan bir çalışma grubu kuruldu. İlk kez, Şubat 2013 yılında ABD Başkanı Barack Obama resmi olarak TTIP hakkında müzakereleri duyurdu. Ama şu an hangi şartlarda ve nasıl imzalanacağı henüz belli değil. TTIP, AB Komisyonu ve ABD yönetimi arasında yapılan pazarlıklardan sonra son halini alacak ve 28 AB ülkesinin parlamentosu tarafından imzalandıktan sonra geçerli olacaktır. Ancak, milyonlarca insanın hayatını etkileyecek TTIP'i referanduma götürme gündemde değil.

TTIP Kimin Yararına

Bazı araştırma ve bilgilere göre ABD ve Almanya arasındaki ticaret yüzde 50 artacak ve özellikle büyük tekellerin kârları yükselecektir.

Bu anlaşmayla birlikte artık büyük tekeller yatırım yaptıkları ül-

kelerden memnun kalmazlarsa veya çıkarılan yeni bir yasanın oranlarını düşürdüğü gerekçesiyle devlete karşı dava açabilecekler. Örneğin, Philip Morris, sırtını Serbest Ticaret ve Yatırım Ortaklığı anlaşmasına dayayarak, kapalı alanlarda sigara içmenin yasak oluşu ve sigara kutularında "sağlığa zararlıdır" uyarısının yer alışı nedeniyle, Uruguay devletine dava açmıştır. Bu anlaşmayla birlikte ABD ve Kanada şirketler ve tekeller, yatırım yaptıkları ülkelerdeki yasalardan dolayı yeterince kâr yapmadıkları iddiasıyla dava açabilecekler, zarar olarak açıkladıkları miktarı o ülke devletlerinden isteyebileceklerdir. Devlet ve tekeller arasındaki tartışmayı hakemlik yöntemiyle çözmeyi hedefliyorlar. Bu heyet 3 kişiden oluşuyor, suçlayan şirketin bir yetkilisinden, suçlanan devletin bir yetkilisinden ve son olarak da ortak belirlenmiş bir başkandan. Böylelikle, ulusal yasa ve mahkemelerin yetkisini devletler üstü bir heyete devredilecek. 60 senedir kullanılan bu yöntem TTIP ile yaygınlaştırılmak isteniyor. 1950'den beri açılan 550 davanın, yüzde 80'i, 2003 ve 2012 yılları arasında açılmıştır.

Bu yasa aynı zamanda tekelleri, sermayeyi yeni yasaların oluşum sürecinde söz hakkı sahibi yapacaktır. Tekellerin onayı dışında yeni bir yasa ve düzenlenme yapılamayacaktır. Bundan böyle özelleştirme yapıldıktan sonra geri dönüş olmayacaktır. Örneğin okulları, üniversiteleri, hastaneleri vb. özelleştirdikten sonra yeniden devletleştirme (kamulaştırma) hukuki anlamda imkânsız olacaktır.

TTIP müzakere sürecinde özellikle tartışılan konular ise tekellerin çıkarlarının korunması, enerji ve doğal kaynaklar, ilaç sanayinde düzenlemeler, gümrüğün kaldırılması, hizmet sektörü vb. olacaktır.

İşçi Sınıfı Cephesinden TTIP Ne Anlama Geliyor?

TTIP anlaşması, serbest rekabet ve ticaret anlayışı ile işçi sınıfı ve emekçiler arasındaki rekabeti büyütecektir. Büyüyen rekabet ücretlerin düşmesini, çalışma koşullarının kötüleşmesini getirecektir. Aynı iş için daha az ücret, iş saatlerinin yükseltilmesi vb. İşçiler ve emekçilerin ücretleri en düşük olana eşitlenecektir. Kazanılmış hakların gasp edilmesi ile iş koşullarının kötüleşmesi ele ele gidecektir. Küçük esnaflar büyük tekellere karşı fazla dayanamayacak ve kısa bir süre sonra büyük tekeller midesine ineceklerdir. TTIP-CETA-TAFTA anlaşmaları ile birlikte sadece işçilerin ekonomik ve politik haklarına bir saldırı değil, aynı zamanda sosyal alanlar eğitim, üniversiteler, ulaşım, posta dağıtımını, sağlık ve enerji sektöründe özelleştirmeler öngörülecek ve artık tekellerin isteklerine göre hareket edilecektir. Örneğin, okullarda kantin yerine Mc Donald's şubesi açılmasına hiç bir hukuksal engel olmayacaktır. Örneğin, insan hayatlarında Gen-Teknolojisi başka bir düzeyde kullanılacaktır ve hayatımızın bir doğal parçası olarak yerleşecektir. Sağlıkta yeni riskleri birlikte getirecektir.

TTIP, burjuva siyasetçiler ve sermayenin temsilcilerinin bahsettiği özgürlük ve demokrasi anlayışına

uygundur. Sermaye ve tekellerin bütün dünyada serbest dolaşımını, sömürsünü güvencelemek, işçi sınıfı ve emekçileri daha fazla sömürmek. Sermaye ve dünya tekellerinin kâr oranının yükseltmesinin önünü açan TTIP için burjuvazinin şöyle bir rüyası var: *“TTIP NATO’yu yenileyebilir. TTIP sadece serbest ticaret anlaşması ile sınırlı değil, aynı zamanda birbirine güven ve destek sağlayan kurumlara dönüşecektir ve başka gelişebilecek tehlikelere karşı ortak savunmadır.”* (Peter Van Ham, The Geopolitics of TTIP, Ekim 2013)

TTIP Karşı Mücadele

Dünyada TTIP-CETA-TAFTA gibi ekonomik anlaşmalara işçi sınıfı ve ezilenlerden henüz geniş bir tepki yok. İşçi sınıfı ve ezilenler cephesinden bu sorunun “akademik ve kendisinden uzak” bir konu gibi görünmesi hiç de doğru değil. Çünkü TTIP anlaşması ile birlikte en çok işçi sınıfı ve ezilenlerin hakları gasp edilecek, işçi sınıfı daha fazla sömürülecek. Latin Amerika’da TTIP gibi anlaşmalara karşı kitlesel yürüyüş, grev ve boykotlar ile işçi sınıfının çıkarına olmayan anlaşmaların engellenmesi deneyimi öğreticidir.

TTIP’e karşı, örneğin, 18 Nisan 2015 dünya çapında eylem günü olarak ilan edilmişti ve dünyanın birçok ülkesinde ve merkezinde yürüyüş ve eylemler düzenlenmişti. 6-8 Haziran tarihlerinde Elmau Şatosunda (Almanya) yapılan ve emperyalist küreselleşme politikaları karşıtı kurum, örgüt ve bireylerin geniş protestolarının odağında duran konulardan biri G7 zirvesinin temel gündem

maddelerinden olan TTIP'ti. Dünyanın ekonomik ve politik olarak en güçlü 7 ülkesi Almanya'nın Elmau Şatosunda yapılan toplantıda TTIP'in tartışılması sürecini hızlandırma ve anlaşmanın en hızlı şekilde nasıl hayata geçirebileceği konusunu ele aldılar. Öyle ki, G7 zirvesinin so-

nuçlarını açıklarken "TTIP konusunda görüşmeleri ve işlerimizi hızlandıracamız" denildi.

Avrupa ve dünyada TTIP'e karşı mücadele yeni yeni geliyor, devrimci örgütlerin bu mücadeleye ilgisiz kalmaları düşünülemez.

Emperyalist Küreselleşme Ve Ulus Devlet

Ziya Ulusoy

Ulus Devlet Kapitalizmin Ürünü

Serbest rekabetçi kapitalizm dönemi, burjuvazinin Batı Avrupa’da ulus devletleri kurduğu süreç oldu.

Ekonomik bakımdan güçlenip “hakim” hale gelen burjuvazi, politik iktidarı ele geçirerek egemenliğini pekiştirmek istiyordu. İçeride eski düzenin egemen sınıfı feodal aristokraziyle mücadele içinde bunu sağlamaya çalıştı. Keza rakip burjuvazilere karşı da kendi pazarının efendisi, rakipsiz egemen gücü olmak için mücadele ediyordu. Denebilir ki, ulus devlet, tarihsel olarak yükselen yeni sömürücü sınıf olarak burjuvazinin bu iki boyutlu mücadelesinden doğdu. Burjuvazi, tarihsel olarak oluşmuş teritoryal egemenlik ile “ulus” kavramını buluşturdu. “Ulus”, teritoryal egemenlik alanının sınırlarını çizerek meşrulaştırıcısı olurken, ulusun egemen sınıfı olarak burjuvazi de, kendini, ulusun önderi, ulusun haklarının savunucusu, koruyucusu ilan ediyordu. Ekonomik egemenliğini siyasi egemenlikle taçlandıran burjuvazi, gücü yettiğince

ele geçirdiği, bir ya da birden çok ulusal topluluğun yaşadığı toprak parçasını egemenlik alanı ilan etti, sınır ve gümrük koyarak kendi ulusal pazarı haline getirdi, dili ortaklaştırıp, ulusal dil ve kültürel birlik oluşturarak; ulusu oluşturan yurttaşlar (yurttaşlık) hukuku temelinde bir ortak vatan yarattı. Amacı bu vatani (burada pazarı diye de okuyabilirsiniz) rakibi dış-diger uluslardan burjuvazilere karşı korumaya alarak kendi hakimiyetini güçlendirmek, sınıf olarak gelişmesinin en elverişli koşullarını elde etmektir.

“Ulus devlet” tarih sahnesine çıkan burjuva sınıfın gelişim programıydı. Batı Avrupa’dan dünyaya yayıldı. Tarih, ulusal hareketlerin evriminin 1. dönemini işaretliyordu.

Burjuvazi, sınıfsal amaçları doğrultusunda aynı zamanda ulusal birliğin başlıca öğelerini inşa etmeye de önderlik etti. Ulus devlet çapında, ekonomik ilişkiyi zaten kendi iktisadi çıkarlarının doğası içinde geliştiriyordu. Yukarıdan da devlet iktidarı aracılığıyla ekonomik ilişkinin geliş-

mesinin önündeki tüm engelleri ortadan kaldırıyordu.

İktisadi ilişki temeli üzerinde ulusal dil birliği ve ortak ruhi şekillenme devlet eliyle hızlandırılıyordu. Böylece burjuvazi, ulusun öncü gücü olarak ortaya çıkma ve diğer sınıfları buna ikna etmenin ideolojik kültürel koşullarını geliştiriyordu.

Burjuvazi feodal egemenliği bu amaç doğrultusunda yıkarken, bayrağına başta köylüler olmak üzere bütün halk sınıflarının ortak ulusal çıkarlarını yazdı. Buna uygun sloganları yükseltti: “Özgürlük, eşitlik, kardeşlik!”

Çünkü burjuvazi ancak bu sınıfların desteğini alarak feodal aristokrasinin iktidarını yıkabilirdi.

Lafta ne derse desin, gerçekte burjuvazi için özgürlük, mülkiyet özgürlüğüydü ve amaç burjuva mülkiyete kutsal dokunulmazlık kazanmaktı. Eşitlik, kişi ve zümrelerin özel, feodal, dini ayrıcalıklarına son verilmesi, yurttaşların devlet karşısında eşitliği idi.

Sonuç olarak burjuvazinin egemenlik aracı olarak ulus devlet, feodal aristokrasinin egemenliğinin ve feodal ilişkilerin tasfiyesiyle kapitalizmin ve üretici güçlerin gelişmesinin önünü açtı, kapitalizmin gelişimine büyük bir itilim sağladı.

Parlamentar cumhuriyet (ya da onun bir biçimi olan anayasal monarşi), ulus devletin başlıca biçimi oldu.

Parlamentoda somutlaşan temsiliyet ilkesi, genel oy hakkı, eşit yurttaşlık gibi biçimler, burjuvazinin sınıf egemenliğine toplumsal meşruiyet üretti, burjuva sınıf devletini

ulusal biçim altında halk kitlesine benimsetebilmesine, desteğini alabilmesine hizmet etti. Bu biçimleri burjuvazi tarihsel olarak ortaya çıkardıkları site devletlerden aldı. Demokrasiyi burjuva tarihsel koşullardaki biçimi olarak uyguladı. Halk kitlelerini kendi sınıf devletine bağlamının aracı yaptı. Ancak vurgulayalım ki, burjuva ulus devlet altında, genel oy hakkı, köylülerin toprak ve özgürlüğe kavuşması, burjuva devrimlerde ve sonrasında ancak halk sınıflarının inisiyatif alması ve ileri gitmeleriyle gerçekleşti.

Ulus devlet burjuva devletti. “Devlet denilen bu ‘güç’”, sömürücü diğerleri gibi, başlıca olarak, elleri altında bulunan hapishanelere, özel silahlı adam müfrezelerine vb. dayanır vb... (Lenin)

Daha burjuva devrimlerin içindeyken, özgürlük isteyen, toplumsal mülkiyet ve hak eşitliği talep eden, kadın özgürlük mücadelesinin öncüsü kadınları idamla, hapisle cezalandırdı.

Özellikle aşağıdan gelen tehlike yükseldikçe, işçi sınıfı ve diğer ezilenlere karşı kitle katliamlarına başvurdu. En tipik örneklerinden biridir, Fransa’da burjuva devrimini yeniden daha ileri taşıyan 1848 ayaklanmalarında bağımsız sınıf çıkarlarını dile getiren ayaklanmacı işçileri kitlesel olarak katletmekten geri durmadı.

Emperyalizm Döneminde Ulus Devlet

“Kapitalizm, gelişmesi sırasında, ulusal sorun konusunda iki tarihsel eğilim gösterir. Birincisi, ulusal yaşamın ve ulusal hareketlerin uyanı-

sıdır, her türlü ulusal baskıya karşı savaşım, ulusal devletlerin yaratılmasıdır. İkincisi, uluslar arasında her türlü ilişkilerin gelişmesi ve çoğalmasındır, ulusal çitlerin yıkılması ve sermayenin, genel olarak iktisadi yaşamın, siyasetin, bilimin vb. enter-nasyonal birliğinin yaratılmasıdır. Bu iki eğilim, kapitalizmin evrensel yavaşını oluşturur. Kapitalist gelişmenin başlangıcında birinci eğilim egemendir, ikinci eğilim olgunlaşmış olan ve sosyalist bir topluma dönüşmeye doğru yol alan kapitalizmin niteliğidir.” (Lenin, Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı, 6. Baskı, s. 22, Sol Yay.)

Sermayenin yoğunlaşması ve merkezileşmesi tekele yol açtı. Tekellerin egemen hale gelmesiyle kapitalizm sistem olarak tekelci kapitalizme dönüştü, gelişiminin, tekelci kapitalizm emperyalizm aşamasına yükseldi. Bütün “ulusal ekonomileri” bir zincirin halkaları gibi birbirine bağladı. Emperyalist dünya sistemi oluştu.

Serbest rekabetçi dönemde, burjuva ulus devlet, burjuva sınıfın ortak çıkarlarının bekçisiydi. Tekelci kapitalizm, emperyalizm aşamasında ise burjuva ulus devlet, tekelci kapitalizmin yükselen egemen sınıfı tekelci burjuvazinin iktidar ve çıkarlarının koruyucusu, tekelci burjuvazinin sınıf egemenliği aracına dönüştü.

Burjuva devlet, tekellerin ve tekelci burjuvazinin emperyalist yayılmacı ulus devletiydi artık.

Her bir emperyalist devlet, o emperyalist ulus içinde üretimi gerçekleştiren tek el grupları, mali sermaye grupları vb. tek elci burjuvazinin yayılmacı ve dünya çapında hakimiyet

peşinde koşan egemenlik aracıdır. Sömürgecilik bu hakimiyetin önde gelen biçimiydi. Emperyalist sömürgeci büyük devletler, geçmişin feodal askeri imparatorluklarının siyasi hakimiyetini yıkarak yerlerini aldıkları gibi, seleflerinde daha sınırlı olan sömürgeciliği dünya çapında bir olgu haline getirmişlerdir. Sömürgeciliğin dünya çapında bir olgu haline gelmesi, kapitalist emperyalizmin temel özelliklerinden birisidir.

Dünya halklarının ezici çoğunluğu bir avuç sömürgeci devletin ekonomik-politik-askeri hakimiyeti altındaydı. Nüfus ve toprak bakımından dünyanın büyük bölümünü oluşturan sömürge uluslar kendilerini yönetme ve kaderlerini tayin etme hakkından yoksundu, devletsizdi.

Yarı sömürge ulusların görünüşte kendi bağımsız ulus devletleri vardı. Fakat ekonomik ve askeri bakımdan emperyalist mali sermaye gruplarına ve devletlerine bağımlıydılar.

Geçmişin askeri feodal emperyalist büyük devletleri de emperyalist egemenlik ilişkisinin şekillendirici bağımlılığına tabi hale geldiler. Öyle ki, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu yıkıldı, ulusal soruna burjuva çözüm olarak yeni çokuluslu ve tek uluslu devletler kuruldu.

Osmanlı ve Rus imparatorlukları da yıkıldı. Rus Çarlığı devrimle yıkıldı. SB (Sovyetler Birliği) ve bazı burjuva ulus devletler kuruldu.

Yıkılan Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliği altındaki ülkeler, emperyalist devletlerin sömürgeci boyunduruğuna girdiler.

Emperyalizm ve proletarya devrimleri çağında, ulusal hareketin ev-

rimi 2. dönemini yaşadı. Emperyalist sömürgeciliğe karşı sömürge ulusların kurtuluş devrimleri Ekim'in açtığı yolda yükseldiler.

Antifaşist devrimlerin büyük zafere bunu çok daha hızlandırdı. Sömürgecilik çöküşe gitti.

Emperyalizm bunu yeni sömürgeci sistemi geliştirerek karşıladı.

Emperyalizmin yeni sömürgeci egemenliği, "bağımsız" ulus devletlerin mali, ekonomik, askeri bakımdan emperyalist devletlerin yeni türden bağımlılığı altında tutulduğu bir dünya sistemiydi.

II. emperyalist paylaşım savaşının bitiminden sonra emperyalist dünyada yeni sömürgecilik egemen hale geldi.

Yeni sömürge ülkeler siyasi bakımdan "bağımsız" burjuva ulus devletlere sahiptiler. Ancak vurguladığımız gibi mali, ekonomik, askeri bakımdan emperyalist devletlere yeni türden bir bağımlılık içine girmişlerdi. Bu yeni türden bağımlılık kuşkusuz klasik sömürgecilikten ve yarı sömürgecilikten farklıydı. Sömürgelerden farklı olarak siyasi bağımsızlıkları vardı, yarı sömürgelerdeki feodal hakimiyetten farklı olarak kapitalist gelişme programını uygulayan burjuva sınıfın egemenliği oluşmuştu. Yeni sömürgecilik süreci içinde ortaya çıktı. O dönemde emperyalist sisteme tam bağlanmadan belli bir dönem burjuva ulusal kalkımcı yoldan ilerlemenin görece olanağı vardı. Sosyalist kamp (daha sonra revizyonist blok) ile emperyalist dünya arasındaki güç dengesi koşullarında ortaya çıkan "bağılantısızlar" hareketinde olduğu

gibi iki kamp gerçeği siyasi manevra olanağı da yaratıyordu. Ne var ki ister "bağılantısızlık" isterse "ulusal kalkımcılık" adına yola çıkanlar olsun emperyalizimden tam bağımsız değillerdi. Yine de emperyalist dünya sisteminden bir ölçüde uzak durmaya çalışıyorlardı ve bunun nesnel koşulları vardı. Ama kapitalist gelişme yolunda ilerleyen bu ülkelerin emperyalizmle yeni sömürgeci bütünleşmeye girmeleri kaçınılmazdı.

Dünya kapitalist ekonomisinde bütünleşmenin bir nevi hazırlandığı bu dönemde, maddi koşullar, ulus devletin dar sınırlarıyla 20. yüzyılın ilk yarısına göre daha çok çelişkili hale gelmişti. Fakat, mülkiyetin özel olması, maddi temelle çelişki halinde emperyalist ve yeni sömürge ulus devletler biçimindeki dünya siyasi sistemini sürdürüyordu.

Komünist Enternasyonal 1928 programının vurguladığı gibi, emperyalizm döneminde "üretici güçler... emperyalist devletlerin sınırlarını aşacak ölçüde gelişmiş(ti) ve ekonominin, dünyayı bütünüyle kapsayan uluslararası çapta örgütlenmesini zorunlu kıl"ıyordu. (Komünist Enternasyonal, Belgeler, Belge Yay, sf. 136)

Bu durum, özellikle yeni sömürgecilik döneminde çok daha zorunlu oldu.

Emperyalist Küreselleşmede Ulus Devlet

"Burjuvazi, dünya pazarını sömürmekle, her ülkenin üretimine ve tüketimine kozmopolit bir nitelik verdi. Gericileri derin kedere boğa-

rak, sanayiın ayakları altından üzerinde durmakta olduğu ulusal temeli çekip aldı. Eskiden kurulmuş bütün ulusal sanayiler yıkıldılar ve hâlâ da her gün yıkılıyorlar. Bunlar, kurulmaları bütün uygar uluslar için bir ölüm-kalım sorunu haline gelen yeni sanayiler tarafından, artık yerli hammaddeleri değil, en ucra bölgelerden getirilen hammaddeleri işleyen sanayiler, ürünleri yalnızca ülke

Emperyalist
küreselleşme
döneminde, üretimin
yüksek düzeyde
uluslararasılaşması ve
ekonomik bütünleşme,
ulus devletin maddi
temelini ortadan
kaldırıyor.

içinde değil, yeryüzünün her kesiminde tüketilen sanayiler tarafından yerlerinden ediliyorlar.(...)Eski yerel ve ulusal kapalılığın ve kendi kendine yeterliliğin yerini, ulusların çok yönlü ilişkilerinin, çok yönlü karşılıklı bağımlılığının aldığını görüyoruz.“(Marks-Engels, Komünist Parti Manifestosu, sf. 25-26, Sol Yay, 1. Baskı)

Marks ve Engels, hammadde alımı ve meta ihracı bakımından kapitalist sanayinin geri dönmezcesine nasıl uluslararasılaştığını, 1847 gibi erken zamanda ortaya koydular. Adeta kapitalist uluslararasılaşmanın bugününü dünden görebildiler. Emper-

yalist küreselleşme döneminde kapitalizmin uluslararasılaşması en ileri noktasına vardı.

Emperyalist küreselleşme döneminde, üretimin yüksek düzeyde uluslararasılaşması ve ekonomik bütünleşme, ulus devletin maddi temelini ortadan kaldırıyor. Üretim ve dolaşım, artıdeğerin üretilmesi ve gerçekleştirilmesi sürecinin esasının belli sınırlar içinde gerçekleştirilmesinin koşulları ortadan kalkıyor, kapitalist çevrim, ulus-devletin temellerinden biri olan toprak bütünlüğü ihtiyacından bağımsızlaşıyor.

Ekonomik bütünleşme süreci ve yüksek düzeydeki uluslararasılaşma, gerçekte ulusal sınırlarla bağdaşmaz, tüm ulusal ekonomilerin karşılıklı “bağımlılığı”na dayalı bütünleşik dünya ekonomik sistemini oluşturur. Uluslararasılaşan toplumsal üretimi birlikte planlayacak, üretici güçlerin gelişmesi önündeki engelleri kaldıracak “enternasyonal devlet” biçimlerini gerektirir.

Ancak emperyalist kapitalist ekonominin ulus devlet sınırlarında örgütlenmesinin maddi zemininin ortadan kalkıyor oluşu, kapitalizm koşulları altında ulus devletin ortadan kalkmasının koşullarını oluşturmaz. Tersine, üretimin toplumsal niteliğinin ulaşmış olduğu bu nitelik eşiği, mülkiyetin özel karakteri nedeniyle ulus devletin varlığını, değişik biçimler altında zorunlu kılar. Kapitalizmin temel çelişkisi, ulus devletin evrimi üzerinde işlemeye devam eder. Emperyalist kapitalist düzen, üretici güçlerin, bu toplumsallaşma düzeyinin elverdiği şekilde gelişmesinin önünde engel

olarak dikilir. Mülkiyetin özel karakteri nedeniyle maddi temelleri ortadan kalkan ulus devleti sürdürme zorunluluğu, çelişkileri daha da keskinleştirir, sosyalist üretimin maddi temelinin bu toplumsallaşma düzeyi altında son derece olgunlaşması kadar, sosyalizme götürecektir siyasal devrim koşullarını, sömürücü sınıflar ve sömürülenler, ezenler ve ezilenler arasındaki çelişkileri derinleştirir, orta burjuvazi ve diğer ara sınıfların bağımsız siyasal programlarının (ulusal bağımsızlık-ulusal kalkınmacılık başta olmak üzere) nesnel zeminini eritir. Ulus devletler erimediği gibi, devletler arasındaki emperyalist rekabet daha da şiddetlenir, tekellerin ve tekeli devletlerin birbiri arasındaki ve tekeli burjuvaziyle ezilen ve sömürülenler arasındaki savaşım şiddetlenir. Bölgesel entegrasyonlar, kapitalizmin temel çelişkisinden kaynaklanan bu şiddetli tıkanmadan çıkış için genel bir eğilim halini alır.

Başka bir deyişle, ulus devletsiz bir kapitalizm imkânsızdır. Artıdeğer fabrikada üretilir ama pazarda gerçekleşir. İşçilerin sömürsüyle elde edilen artıdeğerin, burjuvazi arasında nasıl paylaşılarak kâra dönüşeceği, pazarda gerçekleşecek olan yeni bir soygunu zorunlu kılar. Bu zorunluluk, henüz meta üretiminin varlığında içerilir: Değişim için üretim, daha ilk andan, üretim anarşisini potansiyel halinde barındırır. Meta üretiminin genel karakter kazandığı kapitalizmde bu üretim anarşisinin elementer düzenleyicisi olan rekabet yasası, üretilmiş artıdeğerin kâr olarak gerçekleşmesini

düzenler. Kapitalizmin temel işleyiş yasaları; bir kapitalist için bir diğer kapitalistin varlığını, bunlar değişik biçimlerde birleşirken, değişik bileşimlerle de kutuplaşmalarını zorunlu kılar. Artıdeğerin üretilmesi, çok farklı biçimlerde gerçekleşmesi, sermaye akışının bir anlamı olması için farklı ekonomik yapılar ve bunları koruyan devletler olmak zorundadır. Nasıl, sayısız nicelikte bir burjuva tedarikçiler yapısına, orta ve küçük burjuva üreticilere dayanmayan bir tekeller arası rekabet düzeni düşünülemezse, ulus devletler ve ulus devlet hiyerarşisinin olmadığı bir siyasal örgütlenme olmadan da emperyalist kapitalist düzen düşünülemez.

Sermayenin yoğunlaşması ve merkezileşme düzeyi, üretici güçlerin gelişim ve üretimin toplumsallaşma düzeyi, dünyanın siyasi olarak bölünmesini gerektirmeyecek bir niteliğe ulaşır, ekonomik bütünleşmeyi sağlar ve siyasal bütünleşme eğilimini üretirken, özel mülkiyet yeniden ve yeniden bölünmeyi zorunlu kılar.

Bütünleşme artarken, dengesizlik-eşitsizlik de artar.

Emperyalist devletler, dünya tekelleri gruplarının, rekabet halindeki bu temsilci ve koruyucuları; bu maddi temeli, her biri kendi emperyalist hakimiyeti için ve mali/ekonomik ve askeri güç kullanarak, diğer ülke ekonomilerini kendi egemenliği altında bütünleştirme yönünde değerlendirirler, değerlendiriyorlar.

Sermayenin ve mülkiyetin özel nitelikte kalması, uluslararası tekeller ve en büyükleri olan dünya tekelleri ve gruplarının, doğdukları ülkelerin

emperyalist ulus devletlerini -koru- maktan öte- dünya çapında politik ve askeri açıdan güçlendirmelerini kaçınılmaz kılıyor. Dünya tekelle- ri yalnızca pazar, sermaye ihraç ve hammadde alanlarını korumak için değil, sermayenin serbest dolaşımını garantilemek için, artık artideğeri gerçekleştirdikleri alanı, o alanlara da mülkiyetlerini güvence altında tutmak için burjuva ulus devletlere ihtiyaç duymaya devam ediyor. Bun- lar bir yana eşitsizliğin muazzam dü- zeyde arttığı koşullarda işçilerin ve ezilenlerin başkaldırılarını bastırmak için burjuvazinin çok daha güçlü bir “güvenlik ve kontrol devleti”ne ge- reksinim duyacağı açık.

Bugün emperyalist ulus devletler, emperyalizmin başlangıç dönemine göre çok daha fazla dünya ekonomi- si temeli üzerinde rekabet etmenin ve emperyalist dünya hakimiyetinin politik-askeri devasa aygıtları olmak zorundadırlar. Hatta öyle ki, geçen yüzyılın başında küçük emperyalist devletler, emperyalist ittifak grup- laşmalarının yanında emperyalist yeniden paylaşım savaşlarında rol oynayabiliyor ve sömürgeler ile pa- zarlarda kendi hakimiyetlerini kur- ma imkânı bulabiliyorlardı.

Emperyalist küreselleşme döne- minde dünya tekellerinin ve grup- larının büyük askeri politik devasa devlet aygıtları yanında, küçük em- peryalist devletler ancak bunların gruplaşmaları içinde/yanında “ba- ğımsız” rol oynamaksızın yer alabi- liyorlar. Emperyalist çıkarlarını dün- ya çapında kovalayacakları, dünya egemenliğine “bağlımsız”ca katıla- cıkları bir rol oynayamıyorlar.

Emperyalist küreselleşme döne- minde, emperyalist devletler, temsil ettikleri dünya tekelleri ve grupları- nın azami karları için, bütünleşmiş dünya ekonomisinde üzerine binip ve önüne katıp koşturdukları demir ve ateşten devasa makinalarıdır.

Diğer yandan, geçmişte sömürge- lerden sağladığı yüksek kârlarla ve sosyalizm mücadelesi karşısında, işçi sınıfına sosyal haklar ödününü veren emperyalist devlet, bugün bu ödünü geri almaktadır. Tüm ola- naklarını emrinde olduğu dünya tekellerinin, bütünleşmiş dünya ekonomisinde kıran kırana süren rekabetinde üstünlük elde etmesi- nin mali-ekonomik-askeri ihtiyaç- larına seferber etmektedir. Çünkü gerileyen dünya tekeli, gerilemekle kalmıyor rakibinin gücü karşısında çöküyor. Bu nedenle, emperyalist ülke yöneticilerinin işçilere, “Talep- lerinizi karşılırsak rekabet imkânı kalmaz” demeleri yanlış değil. Üre- timin ve ticaretin dünyasal gerçek- leştiği koşullarda, maliyet fiyatla- rının da dünyasal ölçekte oluşması kaçınılmazdır. Dünyanın herhangi bir yerinde daha ucuz işgücünü kul- lanan bir tekel diğerine üstünlük sağlayabilir. Bu nedenle işgücünün ucuzlatılması ve sosyal hakların tas- fiyesi dünya çapında bir olgu haline gelmiştir.

Mali-Ekonomik Sömürgeleştirme ve Ulus Devlet

Ekim devriminin açtığı yoldan yükselen antiemperyalist demokra- tik ve ulusal kurtuluşçu devrimler, dünya çapında sömürgeciliğin çökü- şüne yol açtı. Emperyalist sistem, bu

koşullarda, yeni sömürgecilik ilişkilerine mecbur kaldı.

Sermaye ve üretimin yüksek derecede uluslararasılaşması, eşzamanlı olarak, Sovyetler Birliği merkezli revizyonist blokun yıkılmasıyla ve dünya devrimi sürecinin en dip noktaya gerilemesiyle oluşan koşullar, emperyalist küreselleşme dönemine denk gelen mali-ekonomik sömürgeleştirmeyi getirdi.

Mali-ekonomik sömürgecilik, yeni sömürge devletlerin yeniden yapılandırılarak, ellerindeki ekonomik karar yetkisinin (uluslararası burjuva hukuka uyma zorunluluğu temelinde) önemli ölçüde daraltılması, dünya tekellerinin sınıfsal çıkarlarının etkin aracına dönüştürülmesi, merkez bankalarının özerkleştirme yolundan uluslararası mali sermaye ve yerli sermaye oligarşisinin denetimine girmesi; siyasi bakımdan yerel gerici çıkarları yönündeki özerkliğinin sınırlanması ile şekillendi.

Yeni sömürge burjuva devletler; mali ekonomik sömürgeleşmenin, köleci politik bağımlılığın, aracı haline gelerek ulusal niteliklerini yitirmeye devam etmektedirler.

Buna aykırı davranarak özgün gerici çıkarlarını korumada direten (Miloseviç, Saddam, Esad, Kaddafi) devletler, sömürgeci savaşlarla tasfiye ediliyorlar.

Emperyalist devletler, Venezuela (Chavez), Kuzey Kore, Küba, Bolivya liderliklerindeki, kimisi halkçı demokrat, kimisi ulusalcı devletleri, savaş tehdidi, askeri darbelerle yıma yöntemleriyle, teslim almaya, emperyalist dünya egemenliğiyle bütünleştirmeye çalışıyor.

Yeni sömürge sermaye oligarşileri ve burjuvazilerinin başat çıkarı, dünya tekelleriyle bütünleşmekten yanadır. Çünkü dünya pazarında gerçekleşen artıdeğerden pay alarak -ülke ekonomisindeki payının oranı düşse de nicelik olarak- sermayelerini büyütme istiyorlar. Dünya tekellerinin doğrudan yatırımlarını çekerek, fason üreticisi, ticari ortağı vb. olarak aldıkları paylarla sermayelerini

Emperyalist kapitalist ekonominin ulus devlet sınırlarında örgütlenmesinin maddi zemininin ortadan kalkıyor oluşu, kapitalizm koşulları altında ulus devletin ortadan kalkmasının koşullarını oluşturmaz.

büyütmektedirler. Ülke ekonomisindeki hakimiyet payları azalsa da, sermaye kütesini artırma çıkarı onları, dünya tekelleri ve emperyalist devletlerin hakimiyetini savunma ve korumada kraldan çok kralcı işbirlikçiler yapmaktadır.

Bu nedenle bu ülkeler burjuva devletleri, ekonomik mali sömürgeleşmenin aracı ve küresel dünya kapitalizminin çevredeki dayanağı/ siyasi-askeri bekçisi işlevini daha çok üstlenmektedirler.

Günümüzde “ulus devlet” dünya tekellerinin ve emperyalist hakimiyetin dayanağı ve siyasi/askeri aracıdır, koruyucusudur.

Bu ülkeler burjuvazileri içinde özgün gerici çıkarlarında özerkçe davranan klikler ve eski biçimi sürdürmekte ısrar eden hükümetler, emperyalistler tarafından bu nedenle tasfiye edilmeye çalışılmaktadır.

Bu durum yeni sömürge devletlerin, ulusal özelliklerini emperyalist küreselleşme döneminde bütünüyle yitirmekte olduklarını, ama ulus devlet olarak emperyalist sistem içinde, ülkesinde ve bölgesel çapta askeri-polisiye bakımdan güçlendirildiklerini göstermektedir. Bunun somut kanıtlarından biri, artan askeri ve polis

Emperyalist küreselleşme döneminde, emperyalist devletler, temsil ettikleri dünya tekelleri ve gruplarının azami karları için, bütünleşmiş dünya ekonomisinde üzerine binip ve önüne katıp koşturdukları demir ve ateşten devasa makinalarıdır.

güçleri ve “savunma” ve “güvenlik” bütçeleridir. Emperyalist küreselleşme, eşitsiz gelişme daha şiddetlendiği ve emperyalist rekabet keskinleştiği için, ulus devlet sistemini tasfiye etmeyi değil, korumayı koşullandırır. Küresel emperyalist sistem, değişik gelişme düzeyinde ve farklı ulusal, kültürel özelliklere sahip kapitalist ülkeleri, buralara özgü kapitalist ulus devletler aracılığıyla, bu devletleri as-

keri-polisiye bakımdan güçlendirerek kendisini koruyabilir.

Yalnızca emperyalist ulus devletleri değil mali-ekonomik sömürge ulus devletleri korumak ve askeri-polisiye bakımdan güçlendirmek, küresel emperyalist dönemin gerçeğidir ve şu başlıca nedenlerle yapılmaktadır:

Dünya tekellerinin bütünleşen dünya pazarındaki hakimiyetini/çıkarlarını korumak. Dünya tekelleriyle kaynaşan yerel sermaye oligarşileri ve burjuvazilerinin egemenliğini güvenceye almak. Dünya emperyalist güç odaklarının küresel emperyalist dönemde şiddetlenen rekabetinde ek askeri güç sağlamak. Dünya tekellerinin her ülkedeki mali/ekonomik sömürgeleştirmesinin güvenliğini sağlamak. İşgücü piyasasının farklılığını korumak, küresel emperyalist sistemin ve dünya tekellerinin öngördüğü saldırgan ekonomik politikaları uygulamak. İşçi sınıfı ve ezilenlerin başkaldırılarını bastırmak.

Bölgesel Emperyalist Birlikler ve Ulus Devlet

Günümüzde ekonomik bölgesel emperyalist birlikler çarpıcı biçimde geliştiriliyor. Bunlara önderlik eden emperyalist devletler, bu birlikleri, dünya egemenliği mücadelesinde rakiplerine üstünlük sağlamanın, küresel emperyalist aşamada şiddetlenen rekabette mali, ekonomik, askeri trampen tahtası haline getirmeye çalışıyorlar.

AB, NAFTA, ASEAN, Asya Altyapı ve Yatırım Bankası kuruluşuyla ŞİÖ, buna örnektir.

Alman ve Fransız, ABD, Çin ve Rusya bu birliklerin egemeni ve

liderleridir. Diğer ifadeyle dünya tekellerinin çıkarları bu ülkeler tarafından temsil edilen grupları, bu birliklerin egemenidirler.

En ileri örneği olarak AB, Alman ve Fransız dünya tekelleri ve gruplarının, yalnızca trampelen tahtası/yaşam alanı, bütünleşmenin ilerlediği alan değildir. Aynı zamanda bu tekel gruplarının mali ekonomik ilhakı inşa ettikleri, siyasi yönetimi ise büyük oranda bölgesel birliğin emperyalist büyük güçlerinin yönlendirdiği alanıdır. Bu ulus devlet açısından değişikliğe yol açmakta, ulusal özelliklerin esasen tasfiyesini doğurmaktadır.

2008'de başlayan dünya ekonomik/mali krizi koşullarında bu gerçek bazı somut verileriyle açığa çıktı. Yunanistan ve İtalya'ya, Avrupa Konseyi ve Avrupa Merkez Bankası'nın memurlarını teknokrat başbakanlar olarak ataması, uygulanacak ekonomik/mali politikaları dikte etmesi bu gerçeğin bazı somut kanıtlarıdır.

Bölgesel ekonomik entegrasyonların daha ileri siyasi entegrasyonlar biçiminde ilerlemesi de olanak dahilindedir. AB, siyasi bakımlardan da bir ölçüde entegrasyonun öğelerini bugünden içermektedir. Öte yandan, bu birliklerin kendi içinde de belli bir (örneğin, NAFTA) ya da birden fazla (örneğin, AB) kapitalist grubun/ulus devletin diğerleri üzerinde hegemonya alanı olması ve bunun da sert hegemonya mücadeleleri içinde gelişmesi, siyasi entegrasyonların gelişimini fazlasıyla yavaş ve sancılı hale sokmaktadır. Ancak her durumda, ekonomik entegrasyonlardan bazılarının siyasi entegrasyonlar

halinde ilerlemesi ya da savaş/kriz unsurlarının yoğun biriktiği bölgelerde yeni çokuluslu burjuva devlet çözümlerinin ortaya çıkması yolundan biçim değiştirse dahi, ulus devletin kapitalizm için zorunluluğu, değişmez bir veridir.

Ekonomik temel üzerinde yükselen bölgesel entegrasyonların siyasi açıdan tanımı böyleyken, ideolojik bakımdan da ulus-devletçi söylemlerin yanı sıra daha geniş/bölgesel kültürel/ideolojik “değerler” söyleminin burjuva dünyada öne çıkması da bu emperyalist küreselleşme zemininin sonucudur. Ulus devletin temelleri böylesine zayıflarken, aşağıda tartışılacak olan gerici-milliyetçi tepkilerin dışında, işçi sınıfı ve emekçileri, diğer ezilen kesimleri “ulusal bayrak” altında toplamanın zemini, bölgesel fikir ve söylemlere doğru genişlemektedir. Doğuculuk/Batıcılık, medeniyetler çatışması, Müslüman karşıtlığı, hatta AKP'nin bir dönem öne çıkardığı “Yeni Osmanlılık” gibi, ulusal sınırları aşan, daha bölgesel nitelikte karşıtlıklar üretimi, bu temelden kaynaklanmaktadır.

Emperyalist Küreselleşme Döneminde Geriye Doğru Tepkiler

Emperyalist küreselleşmenin ulus devletlerin ulusal ve özgün gerici çıkarları yönündeki özerkliklerini tasfiyesi buna karşı bazı tepkileri de geliştirdi.

Bunların başta geleni, şoven burjuva milliyetçiliğinin değişik adlarla yükseltilmesidir.

Geçmiş dönemlerde “kapitalist ulusal kalkınma” olanağının az çok

var olduğu koşullara özlem, buradan hareketle, ulus devletin ulusal özelliklerinin tasfiyesine tepkiyle birleşerek gerici milliyetçiliğe yol açıyor. Bu, ülkeden ülkeye değişen ideolojik biçimler alabiliyor. Örneğin, çokuluslu ülkelerde, emperyalizmin bölme fobisiyle ezilen uluslara karşı yükseltlen şovenizm bunlardan biri. Türkiye’de burjuva milliyetçi faşist alışımın oluşması bunun bir örneği. Bu eğilim aynı zamanda ABD ve NATO’ya tepkiyi de içinde taşıyordu. ABD ve NATO’ya tepkiye rağmen “ulusalcılık” adı verilen şoven burjuva milliyetçiliği, Kürt ve devrimci düşmanlığıyla karakterize olan gerici faşizan niteliğe sahip.

Baas milliyetçi rejimleri, Ömer El Beşir’in Arap milliyetçiliği, molla rejiminin İran milliyetçiliği de benzer gerici tepkiye sahip. Bunlar, ABD ve Batı emperyalizmiyle ilişkilerinde özerk tavra sahipken ve görece “bağımsız” politikalarına rağmen, yönettikleri halklara ve işçi sınıfına karşı açık burjuva terörist diktatörlüklerdir.

Antiemperyalizm adına ulus devlet savunuculuğu işçi sınıfı ve ezilenlere karşı apaçık gerici diktatörlük savunusudur. Bu tarz bir burjuva milliyetçiliği ve destekçiliği koyu biçimde gericileşmiş bulunuyor. Türkiye’de ulusalcılığın, burjuva cumhuriyetçiliğin, ulus devlet ve cumhuriyetin ilerici kazanımlarını korumak mottosuyla, kısaca emperyalizme karşı ulus devleti savunmak fikriyle, ama sosyalizm adına ulus devlet savunusuyla yapıldığını biliyoruz.

Bir başka biçim, panislamist hareketler. Kimi durumlarda ABD emperyalizmiyle de karşı karşıya

gelmelerine rağmen, halka karşı antidemokratik, aşırı saldırgan ve terörcü diktatörlük politikasına sahip.

Bu kategorideki, burjuva milliyetçi ve dini ideolojili hareketler, emperyalist işgallere, mali-ekonomik sömürgeciliğe karşı tepkiye dayanmaya, onu temel almaya çalışıyorlar. Hatta DAİŞ, Nusra, El Kaide örneklerinde görüldüğü gibi, kimi zaman ABD veya egemenlik hedeflerine engel gördükleri şu veya bu devletin askeri güçleriyle çatışıyorlar. Ama bu onlara antiemperyalist, halkçı ve demokratik karakter kazandırmıyor.

Emperyalist burjuvazinin işgal ve askeri saldırganlığına karşı, mali ve ekonomik sömürgeciliğe karşı mücadele artık ezilen uluslar mücadelesi olmaktan çıkmıştır. İçeriği işçi sınıfının ve ezilenlerin toplumsal kurtuluş mücadelesine dönüşmüştür. Bu, emperyalist küreselleşmenin temel sonuçlarından biridir. Ve ayrıca artık işçiler ve ezilenlerin emperyalizme karşı mücadelesinin kurtuluş hedeflerini emperyalist küreselleşme döneminde gelişen maddi temellere uyumlu olarak ileriye doğru formüle etmek gerekir. Aksi taktirde, emperyalizme karşı gerici tepkiyle paralel konuma düşülür.

Ekonomik mali sömürgeciliğe tepkinin ilerici bir biçimi, Chavez ve Morales’in “halkçı yurtseverlik” program ve çizgisinde somutlaşıyor. Bu program ve çizginin demokratik halkçı nitelik taşıması ve yalnızca “bağımsızlık” savunusuyla yetinmeyip Latin Amerika özgülünde de olsa bölgesel ilerici birlikleri hedeflemesi raslantısal değil. Bölgesel enternasyonalist yönelimi, onun, halkçı de-

mokratik ve ileriye doğru mücadele hareketi olmasının ürünüdür. Halkçı yurtseverlik program ve çizgisi, işçiler ve ezilenlerin dayanım gücünü artırabilir, direnişini güçlendirebilir ama yine de geçicidir, kendi başına geleceği yoktur. Çünkü emperyalist küreselleşme koşullarında kapitalist gelişme yolunda ısrarcı olan herhangi bir politikanın uluslararası tekel-lerden, emperyalist mali oligarşiden bağımsızlaşması, bir dönem bile olsa kopması söz konusu değildir. Yapabileceği en ileri uygulama bütçenin halk yararına kullanılmasını sağlamak, yoksulluğa karşı sosyal ve ekonomik önlemler almaya çalışmaktır. Nitekim Venezuela ya da Bolivya, herhangi bir başka Latin Amerika ülkesi gibi emperyalist mali oligarşinin pençeleri arasındadır. Bu ülkelerde de sermaye, kimi kısıtlamalara karşın bu halkçı yönetimlerin güvenesi altındadır.

Diğer yandan Latin Amerika'da FARC dahil olmak üzere antiemperyalist-bağımsızlıkçı asgari ya da azami programlarla hareket eden ilerici, devrimci güçlerin Bolivarıcı kıtasal birlik bayrağını yükseltme eğilimi güçleniyor. Ya da Kürt ulusal mücadelesinin bölgesel devrimci olanaklar zemininde ve bölge halklarını kapsayıcılık yönünde gelişiyor oluşu örneğinde de görülebileceği gibi, kapitalizmin önceki dönemlerinden devralınan sınırlı sayıdaki "klasik" ulusal sorunlarda da halkçı temeldeki ulusalcı hareketler, yine ulusal sınırları, elbette kendi ideolojik duruşlarınca belirlenen güçte-aşan tarzda yönelimler geliştirmesi de genel bir eğilim. Halkçı yurtseverlik, bölge-

sel enternasyonalizm yönelimiyle, ulusal söylemleri ve ulusal projeleri aşma eğilimi geliştiriyor. Bu da emperyalist küreselleşme koşullarının ürünü.

Emperyalist ülkeler işçi sınıfının, sosyal haklarını koruma mücadelesinde eski "milli ekonomi"ye dönüş özlemi, bu yolla eski yaşam seviyesini koruyabileceği yanılgısı, göçmen işçi düşmanlığında somutlaşan şoven, burjuva milliyetçi eğilime yol açıyor, faşist hareketleri güçlendiriyor. ABD'de, geçmişte; İngiliz

Antiemperyalizm
Adına ulus devlet
savunuculuğu işçi sınıfı
ve ezilenlere karşı
apaçık gerici diktatörlük
savunusudur. Bu tarz bir
burjuva milliyetçiliği ve
destekçiliği koyu biçimde
gericileşmiş bulunuyor.

sömürgeciliğine karşı Çay boykotuna atıfla Çay Hareketi, Avrupa ülkelerinde faşist parti ve hareketlerin kiteselleşmesi bu eğilime dayanıyor. Bu eğilimin maddi temeli artık önemli ölçüde kaybolmuştur. Emperyalist metropollerde işçi sınıfının emperyalist burjuvazinin sağladığı aşırı kârlardan yararlanma konumundan çıktığı bugün, emperyalist ulus devlet içine çekilmeyi amaç edinen hareketler, geriye doğru özlem ve tepkiyi ifade ediyor, gerici faşist hareketlerin kitle tabanı oluşturmaya yol açıyor.

Sonuç olarak, emperyalist küreselleşmenin yol açtığı maddi temel, bütünleşmiş kapitalist dünya ekonomisi, ulus devletlerle bağdaşmazlığa yol açıyor. Dünya işçi sınıfının gelecek iktidarlarının, uluslararası toplumsallaşmış emeğin temsilcisi olarak, toplumsal mülkiyete dayanan bir ekonomiyi ve bunun enternasyonal birlikler yoluyla birlikte planlanmasını hedeflemesi, böylece ileriye doğru üretici güçleri hızla geliştirmeyi amaçlaması gerekir.

Bugün dünya tekelleri grupları ve emperyalist-ulus devletleri, bu maddi temeli kendi dünya egemenliği mücadelesi için değerlendirmektedir. Eşitsiz gelişme yasanın daha da hızlandırdığı ulusların eşitsizliğini, kendi egemenliğinin ve egemenliğindeki bölgesel bloklaşmanın aracı haline getirmekte, diğer ulusları ve

burjuva ulus devletleri mali-ekonomik sömürgeciliğinin boyunduruğu altına almakta, kapitalist ulusal kalkınmayı tarihin gerisine atmaktadır.

Şimdi işçi sınıfı, diğer ezilenleri önderliği altında birleştirerek, uluslararası toplumsallaşmış emeğin ve uluslararası bütünleşmiş ekonominin maddi temelini değerlendirmesinin zamanıdır.

Geçmişten beri mücadelesi içerik olarak enternasyonalist olan proletarya, biçimde ve zorunlu olarak ulus devlet sınırları içinde savaşıma girişirken, aynı zamanda bu mücadeleyi bölgeselleştirmek ve dünyasallaştırmak zorundadır da. Biçim olarak da enternasyonal federatif, bölgesel ve dünyasal proleter devletler birliğini, ulus devletlere alternatif olarak bayrağına yazmak sınıf bilinçli proletaryanın görevidir.

Kürdistanî Güçlerin Rojava Kürdistan'ı ve Rojava Devrimi ile İmtihani

Tunus'tan Rojava'ya

Tunus'la başlayan Ortadoğu toplumsal hareketler silsilesi, Rojava'da gerçekleşen devrimle ilk etabını şimdilik tamamlamış görünüyor. Tunus, Libya ve Mısır'da yaşananlarla ilgili oldukça yaygın tartışmalar yürütüldü. Ulusal ve uluslararası düzeyde, devletler, partiler, aydınlar hemen her kesim Arap coğrafyasındaki bu büyük uyanış ve ayağa kalkışı dikkate aldı, inceledi, sonuçlar çıkardı. Ezenler ve ezilenler cephesinde doğal olarak yankısı farklı oldu bu ayaklanmaların.

Türkiye ve Kuzey Kürdistan'daki devrimciler ve ilericiler, komünistler ve yurtseverler, ezilenler cephesinden konuyu ele almalarına karşın 180 derece zıt tespitler yapabildiler. Marksist Leninist komünistler bu toplumsal başkaldırıları, isyan ve ayaklanma olarak değerlendirdiler, bir Arap devrimler dalgası ve bölgesel devrimin ayak sesleri biçiminde tanımladılar. Öte yandan emperyalizmin ve bölge gericilerinin bu

ayaklanmaları kendi çıkarları için yönlendirme hesaplarına dikkatleri çekip, devrimci örgütlenmelerin ve isyana soldan bakışın öneminin altını çizdiler. Kuşkusuz değerlendirmeler bunlardan ibaret değildi. "Arap Baharı" gibi liberal tanımlardan, emperyalist komplo olarak görenlere; bir dönem emperyalistler ve işbirlikçileri tarafından mobilize edilmiş kuvvetlerle mevcut iktidarları değiştirme ya da değişime zorlama amaçlı "turuncu devrimler" benzetmesine paralel biçimde renklendirmeye kalkanlara; erken patlayıp gerileyen ve yenilen devrimci-ilerici hareketler olarak tanımlayanlara kadar pek çok nitelendirme ve değerlendirme yapıldı çeşitli çevreler tarafından. Hangi parti ve siyasal çevre ne dedi, nasıl değerlendirdiyse doğal olarak bu kitlesel isyan ve devrimler olgusu ile ona göre ilişkilendi. Sonuçta, en azından devrimcilik iddiasına sahip partiler açısından bir kere daha, devrimi anlamayan devrimcilik denilen kronik hastalık nüksetmiş oldu.

Bir istisna

Arap devrimler dalgasının Suriye ayağı çok karmaşık ilişkilere sahip olduğundan, hareket başlar başlamaz, kimi bölgelerde kendi mecrasından saptı ve emperyalistlerle bölge gerici devletlerinin hegemonyası altına girdi. İki gerici emperyalist kamp arasında sıkışan Suriye halkı, gerçek taleplerinden uzaklaştı, ikiye bölünmüş bir halde gerici bir iç savaşa doğru hızla savruldu. Bu aşamadan itibaren taraflar kendi savaşlarını değil, tarafı oldukları emperyalist ve

Dört parça Kürdistan'da halkların birleşmesi, birleşik mücadele ile ulusal özgürlük kavgasını büyütmesi stratejik önemde bir konudur.

gerici kampın savaşını yürütür duruma düştüler. Suriye rejimi ile arkasındaki Rusya, İran, Çin bir tarafı oluştururken, Özgür Suriye Ordusu adıyla anılan muhalefet koalisyonu ile Türkiye, Suudi Arabistan ve Katar doğrudan, ABD ve diğer Batılı emperyalistlerin cephesinde yer aldılar. ÖSO'nun savaşma gücü ve kararlılığının zayıfladığı koşullarda El Nusra ve DAİŞ vurucu güç olarak devreye sokuldu. Suriye muhalefeti yedeklendi.

Bir istisna hariç! Kürt özgürlük hareketi ve onunla birlikte hareket eden kimi halklar, bu durumun bir kader olmadığını pratiklerinde gösterdiler.

Ortadoğu coğrafyası küresel güçlerin hegemonya kavgası yürüttükleri bir bölgedir. Siyaset yapmak zanaatkâr inceliği gerektirir. Saflar her zaman değişkendir, dünya siyasetinin böyle küçük bir bölgeye sıkışmış olması nedeniyle ilişkiler girift, daima çıkar merkezli ve pragmatisttir. Tokalaştığımız elin bazen gerçekte kime ait olduğunu anlamayabilirsiniz. Ya da birlikte hareket ettiğiniz bir gücün, sizi karşı cephenin çıkarına hizmet edecek pozisyona çekmesi işten bile değildir. Sayısız 'yardım kuruluşu', 'bağımsız gazeteci', 'meraklı gezginler', 'turistik savaşçılar' ortalıkta cirit atarlar. Her şeyin ve herkesin böylesine iç içe girmiş olduğu, bir tarafta yeni anlaşmaların imzaları atılırken hemen yanı başında farklı ittifak görüşmelerinin yürütülebildiği Ortadoğu'da ince ayarlar üzerine kurulmuş siyaset dengesini gözetebilmek her zaman mümkün olmayabilir. Dolayısıyla Ortadoğu aynı zamanda iktidarlar, liderler, ittifaklar mezarlığıdır.

Rojava devrimi tam da böyle karmaşık denklemler arasından sıyrılıp çıkmayı başararak yaşama hakkını elde etmiştir. İki gerici cepheyle de ilişkilendenmeden, faydacı davranmadan, sırtını herhangi bir güce yaslamaksızın üçüncü bir taraf, üçüncü bir yol olarak hareket etti ve hedefine ulaştı. Rojava devriminin gücü, bağımsız davranabilmesi, kendi iradesini kullanabilmesinde yatar. Bunun dışında hiçbir kuvvet ne bağımsız davranabilme ne de kendi iradesi ile karar verebilme yeteneğine sahiptir. Bağımsız iradesi ile hareket etmenin kuşkusuz riskleri vardır. Diğer iki

cephenin de düşmanlığını kazanmak, bu risklerden biridir. Rojava devrimi de her iki cephenin düşmanlığını kazanmış durumdadır ve zaman zaman her iki gerici cephenin kuvvetleri ile savaşmak zorunda kalmıştır. Ancak bu göze alınmasaydı, bugün Rojava devrimi diye bir olgudan da bahsedilemezdi.

Siyasi Turnusol Olarak Rojava Devrimi

Dünya devrimler tarihinde 19 Temmuz 2012'ye en son ve yeni devrimimiz olarak Rojava devrimi kayıtlıdır. Reddedilemez bir gerçek, siyasal bir olgu, tarihsel bir eylem olarak artık bir Rojava devrimi vardır. Emperyalistler ve işbirlikçi gerici bölge devletleri devrimimizi ezmek için her şeyi yaparlar, ama bir şeyi yapmazlar, bu devrimi görmezden gelmezler. Düşmanlarımız, 'düşmanlık' gereği devrimimize hak ettiği "ilgiyi" gösteriyorlar.

Ya dostlarımız?

Rojava, Kürdistan ülkesidir ama Rojava devrimi bir Ortadoğu-Kürt devrimidir. Rojava Kürdistan'da yaşayan ana topluluk olarak Kürtlerin, ardı sıra Araplar, Süryaniler, Ermeniler, Çerkesler, her ulus, din ve mezhepten halkların demokratik devrimidir. Devrimin coğrafyası Ortadoğu olunca doğal olarak bu devrimin düşmanları çok oluyor. Ama dostları da çok olmalıdır değil mi? Tüm Ortadoğu halkları, Türkler, Kürtler, Araplar, Farslar, tüm Ortadoğu din, inanç ve mezhep mensupları, Ortadoğu'nun emekçileri, yoksulları, tüm ezilenler Rojava devriminin dostlarıdır, bu devrim onların da devrimidir çünkü.

Devrimcilere ve komünistlere gelince; Ortadoğu, Türkiye ve Kürdistan devrimci ve komünistlerinin kendi coğrafyaları olduğu için; dünya devrimci ve komünist hareketi ise tutarlı enternasyonalist olma gerekliliğinden dolayı Rojava devrimini kendi devrimleri olarak kabul etmek ve sahiplenmek zorundadırlar. Devrimimizin düşmanları bize karşı birleşiyor, koalisyonlar kuruyor, birleşik ordular hazırlıyorlar. DAİŞ gibi insanlık dışı vahşi grup 100 ülkeden binlerce savaşçı devşirerek uluslaştırdı bir karakter kazanabiliyor.

Bizim cephemizde durum nedir?

Türkiye devrimci-ilerici hareketi Rojava devrimini anlama ve devrimle ilişkilendirme konusunda yetersizliklerini aşamadı. Hala Rojava'da gerçekleşen şeyin ne olduğunu anlamayan, devrim demeye dili olmayan, Esad için gözyaşı dökerken Rojava devrimine kayıtsız kalan devrimciler var. Türkiye devrimci hareketi ilk devrimcilik testinden İsrail Siyonizm'ine karşı Filistin halkının yanında savaşarak geçti. Filistin devrimine katılarak tarihine onurlu sayfalar ekledi. Bugün Rojava'ya ve Rojava devrimine mesafeli duruşları devrimci hareketimizin bir bölümü açısından o onurlu tarihi ile de arasına mesafe koymak anlamına geliyor. Dünyanın bir ucunda gerçekleşen direnişten, yerinde olarak umut devşiren kimi devrimcilerimiz, kendi bölgesinde gerçekleşen devrimden kaçabildiği kadar kaçıyor. Düne kadar devrimi anlamayan devrimcilik olarak tanımladığımız bu zaafli durumu daha açıklayıcı olması bakımından devrimden kaçan dev-

rimcilik olarak tanımlamak yerinde olacaktır.

Türkiye'deki ilerici-devrimci hareketin bu bölümü, halen geleneksel Kemalizm çizgisinden arınmadı. Kuzey Kürdistan'da ulusal özgürlük mücadelesiyle nasıl buluşamıyorsa, Rojava Kürdistan'da gerçekleşen devrimle de buluşamıyor. Öncülüğünü Kürtler, Kürt yurtseverleri ve devrimcileri, Kürt halkı yapıyorsa devrime bile sırtını dönebiliyorlar. Sosyal şovenizmle zehirleniyor ve gericileşiyorlar. Onlara kalsa hiç ağızlarına almayacaklar, ama onlara rağmen Türkiye halklarının da gündemine girince Rojava devriminin devrim olmadığını kanıtlamak için yeteneklerini sergilemeye koyuldular. Türk halkını ve ezilenleri devrim olmadığına ikna etseler ellerine ne geçecek? Örneğin, Türkiye devrimi bir adım daha ileri mi gitmiş olacak? Rojava devrimini bilmiyorlar, hiç ilişki kurmamışlar, gidip anlamaya çalışmamışlar, merak bile etmiyorlar, ama gidip görmedikleri şey için devrim değil diye tartışma yürütüyorlar. Gerçekte devrimden korkuyor ve kaçıyorlar. Çünkü biliyoruz ki devrimcilik uğraşı ile devrim bir ve aynı şeyler değil.

Rojava için devrim mi değil mi diye tartışanlar, en iyimser ifadeyle teorik ezberlerinin donmuş karelerinden bakıyorlar hayata. Oysa teori denilen şey, hayatın ortaya çıkardığı her yeni olgu ile yenilenmek zorundadır. Tarihte hiç bir şey bir öncekinin tekrarı değildir. Teori eğer hayatla canlı bağlar kurmayı başarırsa devrimci kalır, aksi halde ölü dogmalar yığını haline gelir ki geleceğe

yön gösterme, ışık tutma yetenek ve kapasitesini yitirir. Rojava devrimi devrimci teoriye kendi cephesinden katkılar yapacak, özgün yanları ile onu zenginleştirecek nitelikleri olan bir devrimdir. Daha baştan redde dayalı ön yargılarla, devrim mi değil mi diye tartışmaya başlayanlar ve esasen mesailerinin olmadığını kanıtlamaya harcayanlar, bu devrimden bir şey öğrenemez.

Türkiye'deki kimi devrimci güçlerin önemli sorunlarından birisi de budur; öğrenmekten ziyade öğreten durumda olmayı marifet sanmak! Kimi "Kürdistanî güçler"(1) bakımından da durum çok farklı değil. Üstelik bunların duruşları, kendi halkına karşı dışarıdanlık ve derin bir yabancılaşma üretiyor, onları gerçeklerden kopartıyor. Bu çevreler arasında bazıları var ki, politika yapma adına çok konuşuyor ama somut hiç bir iş yapmıyorlar. Fakat ne hikmetse, dünyayı yaratmış gibi kibirliler. Kendi dışlarında yapılan her şeyi, özellikle de PKK cenahından yapılmışsa, büyük bir utanmazlıkla küçümseyenler sömürgeciliğin bilinçleri köleleştirici politikalarının ve dar grupçu zihniyet gericiliğinin esiri olduklarını bile görmüyorlar.

Kuzeyli ve Kürdistanî Olmak -ya da Olmamak-

Türkiye devrimci-ilerici hareketini Rojava devriminden uzak tutan ana etkeni Kemalizm'den kopmamak ve sosyal şovenizmle açıklarken; Kuzey Kürdistan kökenli aydın ve yazarlarla, parti ve siyasi çevrelerin Rojava ile ilgili söz ve tavırlarını nasıl izah edebiliriz?

Kuzey Kürdistan'da son yıllarda siyasal iklimde görece yumuşama-ya bağlı olarak yeni parti çalışmaları göze çarpıyor. Ulusal özgürlük savaşının sert dönemlerinde ortalıkta görünmeyen, Türk sömürgeciliğiyle karşı karşıya gelmeyi göze alamayan kişi ve çevreler parti, platform, inisiyatif adları ile kendilerini örgütlemeye çalışıyorlar. Yeni siyasal partilere ihtiyaç olup olmadığını ya da bir siyasal partinin varlık zeminini tartışırken, kendi dışındaki etkenleri engel olarak görmeleri daha baştan bu kesimlerin özneleşme niyet ve iddialarının olmadığını gösteriyor. Kürdistan siyasetinde kitlelerin AKP-DBP (Demokratik Bölgeler Partisi) denklemine sıkışmış oldukları ön kabulü ile bir yandan kendi girişimlerinin önünü kesiyor, bir yandan bu sıkışıklığın yeni parti ihtiyacı doğurduğunu öne sürüyorlar. Çıkışlarını buna bağlıyorlar. Yeni Kürt partileri hangi siyasal boşluğu dolduracak, Kürt halkının hangi kesimlerine hangi programla hitap edecek, stratejisi ve taktiği ne olacak, hangi araç ve biçimleri kullanacak; kısaca kendisini nasıl var edecek, özneleşme iradesi ve kararlılığı var mı, asıl yanıtını vermeleri gereken sorular bunlarken, sanki bugüne kadar örgütlenememelerinin sorumlusu DBPymiş gibi sorunu kendi dışlarında arıyorlar. Doğal olarak edilgen, iddiasız ve kararsızlar.

Özneleşmek; sorumluluk üstlenmektir, öncülük ve önderlik misyonu ile öne çıkmayı gerektirir. Bu kişi ve çevreler bugüne kadar Kürdistan'daki savaşta sorumluluk almaktan kaçtılar. Öncülük ve önder-

lik sömürgeci faşizmle karşı karşıya gelmeyi gerektirir, cüretli olmak ve meydan okuma cesareti demektir bu. Kendileri de bunun ne anlama geldiğini az çok biliyor olmalı ki, faşist sömürgeciliğin pervasızca saldırdığı zamanlarda sinmiş, ortalıktan kaybolmuşlardı. Bir iç hesaplaşma, yüzleşme yapmadan, o sinikliğin sorumluluğunu üstlenmeden, kendini sıyırıp başkalarını suçlayarak siyaset sahnesine çıkanlar, işler zorlaştığında, savaş yeniden patladığında eskiden yaptıkları gibi savaşın yükünü yine devrimcilere, yurtseverlere yıkacak ve ortadan kaybolacaklar. Kürt halkı şahsen bunları ve bu siyaset tarzını çok iyi tanıyor, o nedenle hiç yüz vermiyor, itibar etmiyor, hiç heyecan duymuyor bu sinik uğraşlardan.

Bu iddiasızlık ve karasızlık sonucudur ki, Kürdistanî güçlerin hemen hiç biri Rojava devrimi ile doğrudan ilişkilenecek, Kobanê direnişine katılmadı, Şengal'de Êzidi kıyımına seyirci kaldı. Rojava Kürdistan'da sömürgeciliği tasfiye eden devrimi kendi devrimleri olarak göremediler. "Bu bizim devrimimizdir" diyemeyince, içine de giremediler. Dışarıdan baktılar, dışarıdan konuştu. Daha çok eleştiren, kusur arayan ve akıl veren konumda kaldılar. Devrimin gerçek sorunları ve ihtiyaçları ile ilgilenmediler. KDP'nin kuyruğunda, onun kötü bir takipçisi olarak hareket ettiler. Rojava devriminin Güney Kürdistan'ın statüsünü ikincilleştirdiği sanısına kapılarak rahatsız olan KDP, devrimi ya tasfiye etmek ya da kendine bağlamak için ambargo dahil ulusal ve uluslararası

sı düzeyde tüm imkânlarını seferber ederken kimi Kürdistanî güçler bu kirli siyasete Kuzeý'den destek oldular. KDP'nin dayatmasıyla, devrimde hiç emeği olmayan kesimlerin Rojava'da iktidar ortaklığı talep etmesini, bunun için türlü oyunlar ve kirli bir siyaset yapmasını ahlaki ve meşru görebildiler. PYD ve YPG'nin doğal otoritesini ve hegemonyasını Kürt halkına, Erdoğanvarı jargonla 'tek adamlık', 'diktatörlük' diye sunmakta sakınca görmediler. Üstelik birçoğunun üzerinde, her bakımdan "tek adam" olan Barzaninin gölgesi varken yaptılar bunu.

Rojava Ne İstiyor ya da "Rojava çı dibêje?"

Rojava devrimi, Türk sömürgeci-liğinin başını çektiği, silah ve para ile donatıp saldırttığı devletleşmiş çetelerle savunma savaşında tüm enerjisini seferber etmek zorunda kalıyor. Devrimin inşası için ayrılan kaynaklar sınırlı, her devrimin acil ihtiyaç duyduğu eğitimli ve vasıflı teknik kadro rezervinden yoksun. Tarım ve sanayi, bilim ve teknoloji, ulaşım ve ticaret, hammadde temini, tüketim maddeleri üretimi, elektrik ve su, konut, inşaat gibi alanlarda büyük güçlüklerle karşı karşıya. Eğitim ve sağlık, yargı ve adalet, kadın ve çocuk, mahalle ve kent meclisleri, kooperatif örgütlenmeleri, sendika, dernek, meslek odaları, ekonomi politikası, çevre ve kent yaşamı gibi daha pek çok alanda devrimci politika ve perspektif oluşturmak, devrimin kurumlarını inşa etmek zorunda. Yürütmekte olduğu savaş eldeki kaynakları müthiş ölçüde tüketirken,

esas olarak yetişkin insan gücü ve maddi kaynak yetersizliği devrimin ilerleyişini ve inşasını yavaşlatıyor. Sorunların hızlı çözümünü geciktiriyor. Bu koşullarda hemen ve ilk önce Kürt halkımızın seferber olmasını beklemek; bilgi, deney, olanak elde ne varsa devrimin hizmetine sunmak bir yurtseverlik görevi değil midir?

KDP Güney Kürdistan sınırını kapatmış, biralalım yardım yapmayı, uluslararası insani yardımların dahi Rojava'ya geçmesine izin vermiyor. Yüzlerce araç, teknik cihaz ve makina Güney Kürdistan'da KDP'nin zapturaptı altında. Sınır kapıları tutulmuş, savaşla yenemedikleri halkı ambargo ile teslim almaya, devrimi bu yolla ezmeye çalışıyorlar. Bu noktada öncelikle Kürdistanî güçlere devrimin yardımına koşmak, Rojava'lı kardeşleriyle derhal dayanışma içine girmek görevi düşmez mi? Neredeler peki, ne yapıyorlar, ne bekliyorlar? Doktor ve öğretmen, mühendis ve mimar, iş makinesi operatörleri, teknik eleman vb. göndermek için niçin kampanyalar yürütmüyorlar? Sınır kapılarının açılması için buldukları ülkelerde niçin toplumsal baskılar örgütlemiyorlar? Hiçbir şey yapamıyorlarsa kuyruğuna takıldıkları KDP'yi niçin zorlamıyorlar? Kobanê direniş zamanında, 6-7 ekim serhıldanında, pek çoğunun kenardaki duruşları görüldü. Kobanê için destek ve temenni dileklerini sundular, lütfetmişçesine! Ama o kadar. Ardından 6-7 Ekim serhıldanında itfaiyeci oldular. Sömürgeci rejimin ve kontraların cinayetlerinden devrimcileri, yurtseverleri sorumlu tuttular. 6-7 Ekim

serhıldanı ile Kobanê kuşatması yarıldı, bunu anlayamıyorlar. Ne kadar saldırganlaşsa da faşist rejim bu serhıldanla geri adım attı, bunun farkında bile değiller. Kobanê için eline “taş” almayanın, Rojava için elini ateşe sokmayanının varlığının ne anlamı var?

Rojava'dan Ne İstiyorsunuz?

Dört parça Kürdistan'da halkların birleşmesi, birleşik mücadele ile ulusal özgürlük kavgasını büyütmesi stratejik önemde bir konudur. Bu Kürdistanî güçler de birlik konusunu hararetle işliyorlar. Önce kendileri birleşerek partileşmeye çalıştılar olmadı, partileşmeden bölündüler! Birlik sorununu halk ciddiye alıyor, önemiyor. Emperyalistlerin yüzyıllardır böle parçalaya güçten düşürdüğü Kürdistan bu makûs talihini artık değiştirmek istiyor. Bu yapılar ise halkın devrimci duyguları ile oynuyor, istismar ediyorlar.

Kuzey'de DBP'nin öncülüğünde, yurtsever ve devrimci parti ve çevreler bir araya gelerek güçlü birlik adımları atıyorlar. Kısa sürede çok önemli başarılar imza attılar, halklar birliğe inandı, güvendi, sıkı sıkı sarıldı. Kerameti kendinden menkul bir kısım “Kürdistanî” parti ve çevre, açık çağrılar yapıldığı halde birliğe yanaşmadı. HDK ve HDP çalışmalarına katılmadılar. Gerekçeleri neymiş, içlerinde ‘Türk solu’ varmış, hâlbuki Kürtlerin önceliği Kürtlerle birlik olmalıymış! Kent meclislerinde de yer almıyorlar, DTK'ye de katılmıyorlar! Geriye ne kalıyor: KDP'yle iltihak! Rojava devrimine önerdikleri de bu!

Rojava'da ilan edilen demokratik özerkliğin tüm halkları, dinleri, mezhepleri kapsamaması için gayret ediliyor. Bozguncu tavırlarına rağmen hiçbir yapıyı dışlamadan birlikte örgütlenme kapıları açılıyor. TEV-DEM (Tevgera Demokratik) içinde eşit haklara sahip olacak biçimde

Şengal büyük bir trajedir. Emperyalistlerin ve faşist Türk sömürgeciliğinin cinayet aleti DAİŞ, efendilerinden aldığı icazetle 21. yüzyılda yeni bir Ézidi soykırımına kalkıştı.

çağrılar yapılıyor. KDP'nin başını çektiği, gerçekte ciddi bir halk desteği olmayan tabela partileri alternatif olarak ENKS'yi (Suriye Kürt Ulusal Konseyi) örgütlemeye giriştiler. ABD ve Türkiye'nin KDP'ye dikte ettikleri bir plandı bu; Suriye cephesinde ÖSO'yu, Rojava cephesinde devrimin ürünü TEV-DEM'e karşılık ENKS'yi uluslararası alanda muhataplaştırmak ve meşrulaştırmak istiyorlardı. Rojava devrimini dikkate almama, görmezden gelme, yok sayma, yani Kuzey'den çok yakından tanıdığımız, Türk sömürgeciliğinin yüz yıllık inkâr politikasının Rojava uyarlaması. KDP'nin misyonu ve çıkarları bu politika ile paraleldir.

Peki, diğer Kürdistanî güçler ne adına ve hangi beklenti ile bu lanetli sömürgeci planı destekliyor ve TEV-DEM ile PYD'ye bu plana dahil olma çağrısı yapıyorlar? Birlikten anladıkları emperyalist planlara uyum, sömürgeciliğe biat, işbirlikçiliğe devam mıdır? Sonuçta ne oldu: Tıpkı kendi ilkesiz, tutarsız birlik girişimleri gibi ENKS de dağıldı, önemli kuvvetler TEV-DEM'ye katıldı, KDP ile birlikte üç tabela kaldı. ENKS halk nezdinde itibar görmüyor, TEV-DEM demokratik özerkliğin kolektif yönetim aracı olarak aşağıya doğru örgütlenmesini yaygınlaştırıyor, işlevselliği giderek geliyor, devrimin hemen tüm örgütlü örgütsüz güçlerini bünyesinde topluyor.

Malum, "Kürdistanî güçler" in çoğu, hala Rojava devriminin inşasında TEV-DEM'in oynadığı stratejik rolü görmekten aciz durumdalar. Duhok toplantısında alınan kararların niçin hayata geçirilmediğini muhataplarına sormuyor, sorgulamıyorlar. KDP ve Rojava'daki uzantıları, PYD nasıl olsa kabul etmez diye düşünerek, yönetimde kendilerine yer verilmesi karşılığında pratik bazı yükümlülükler üstleneceklerini, inşa çalışmalarını için kadro aktaracaklarını söylediler. Kısıtlı Rojava bütçesinden pay isteme de dahil, PYD tüm şartları kabul etti. "Yeter ki gelin devrimde yer" alın dedi. Öne sürecekleri bir gerekçeleri yok artık, yine de anlaşmanın koşullarını yerine getirmiyor, ayak sürüyorlar. Kuzeyli güçler ise hala PYD'nin otoriterliği, anti demokrasikliği nakaratına devam ediyorlar.

Kürtlerin Tarihe Borcu: Şengal

Şengal büyük bir trajedir. Emperyalistlerin ve faşist Türk sömürgeciliğinin cinayet aleti DAİŞ, efendilerinden aldığı icazetle 21. yüzyılda yeni bir Êzidi soykırımına kalkıştı. Katledilen Êzidiler için tüm dünyanın, ama öncelikle Kürdistan'ın ayağa kalkması gerekmez miydi? Peşmerge güçleri arkalarına bile bakmadan kaçtılar. Yüzlerindeki korku, gözlerindeki panik TV kameralarından dünyaya yansdı. Bu rezilce kaçış o Kürdistanî güçlerin de ayıbı ve utancıdır. Hiç kaçınmazlar, KDP ve Peşmerge'nin suç ortağıdır. Dünya kamuoyu ve Şengalde kalan Ezidi halkı tanıktır, hızla yetişen HPG ve hemen arkasından Rojava'dan kaydırılan MLKP savaşçıları DAİŞ'in önünde barikat oldular, Êzidi halkının güvenliğini sağladılar. Bir yandan çetelerle savaşırken, bir yandan DAİŞ bölgesinden geçirmeyi başardıkları erzakla dağlara çekilen Êzidilerin yaşamsal ihtiyaçlarını karşıladılar. Çetelerin ilk saldırıları püskürtülüp görece bir denge durumu oluştuğunda geri dönen Peşmerge, yüzüstüce HPG, MLKP güçlerine «teşekkür» edip artık ihtiyaç kalmadığını, Kürdistan'dan çıkmalarını isteyebildi. Şengal de, KDP bölgesi de Kürdistan toprağıdır, HPG de, MLKP/Rojava da Kürdistanî güçlerdir. "Kürdistan'dan çıkmanızı istiyoruz" ne demektir? Peşmerge'nin, daha doğrusu KDP'nin, gerilla güçlerine işgalci muamelesi yapmasının, zaman zaman mevzilerinin üzerine provokatif tarzda ateş açmasının, mütemediyen gerilim yaratma fütür-

suzluğunun sorumluluğu, KDP'nin ardında hizalanan Kuzeyli güçlerin de omuzlarındadır.

Ézidi halkı, KDP ve Peşmerge'nin DAİŞ'le pazarlık yaptığına, aralarında bir anlaşma olduğuna inanıyor. Peşmerge'ye artık güvenmiyor, kendi öz savunması için YBŞ ve YPJ-YŞ'de (Yekitiyên Berxwedana Şengalê) örgütleniyor. Ayrıca KDP'nin göz yumduğu katliamdan sonra eskisi gibi yaşamak istemiyor ve bir öz yönetim modeli geliştirmeye çalışıyor. Toplantı ve konferanslarda kanton ve meclis tarzında örgütlenme modeli isteği ağırlık kazanmış durumda. KDP, Şengal halkının bu öz iradesini kabul edip katkıda bulunacağına, tahammülsüzce yaklaşıp bastırmaya çalışıyor. Açlıkla terbiye etme, güvenlik tehdidi, parayla satın alma dahil her türlü burjuva yöntemi kullanıyor. Ézidilerin bu kararında KCK'nin etkili olduğunu düşünerek değişik biçimlerde PKK/HPG'yi de cezalandırmaya kalkıyor. Güney Kürdistan'da kurumları basıyor, çalışanlarını gözaltına alıyor. Rojava sınırında insani malzemelerin, hatta ambulansların bile geçişini engelliyor. Gelen yardımları alıkoymuyor. Rojava ile Güney Kürdistan arasındaki diğer geçiş yollarına peşmergeleri konumlandırarak bir silahlı çatışmayı kışkırtıyor. Tüm bunlar, Kürtler arasında ve Kürdistan içinde yaşanıyor. Kuzeyli kimi parti ve siyasi güçler yine çıkıp PYD'ye sorumlu davranma, KDP ile işbirliği halinde çalışmayı önerebiliyorlar.

Ézidi halkının geçmişte yaşadığı katliamların sorumluluğu aynı zamanda Kürtlerin üzerindedir. Kuzey

ve Güney Kürdistan Kürtleri farklı dine mensup oldukları için Ézidi Kürtlerini toplu katliamlardan geçirdiler, defalarca yurtlarından kovup sürdüler. Tarihsel suçların telafisi belki mümkün değildir, ama bugün hiç olmazsa kolektif kararlarına saygılı olmak, öz yönetim organlarını oluşturmalarına destek vermek bir başlangıç olabilir. Sırf KDP'ye yararlanmak amacıyla Şengal için Kanton önerilerini tartışmalı hale getirmek, daha şimdiden nereye bağlı olması gerektiğine karar verip bunu dayatmak Kuzeyli Kürt çevrelerinin işi olmamalıdır. Hele hele DAİŞ katliamı karşısında kılını kıpırdatmadan seyirci kalanların şimdi susmayı bilmeleri, ahlaki ödevleridir.

Devrim, Öz Yönetim, Siyasi Statü: Biz İstemezük

Kanton, öz yönetim araçlarından birisidir. Ayrılma ve bağımsız devletini kurma hakkından federasyona, otonomiden özerkliğe hepsi kendi kendini yönetmenin formları, kendi kaderini tayin hakkının pratikte aldığı biçimlerdir. Bu yöntemler birbirinin karşıtı ya da alternatifi değildir. Birileri beğenmeyebilir, yanlış bulabilir, ancak nihayetinde kararı verecek olan söz konusu ulus ya da ulusal topluluktur. Kendi programında UKKTH modeli olarak, örneğin federasyon yazıyor olabilir. Bu onların programıdır, eğer ulusu/halkı buna ikna edebilirlerse, hayatta bir karşılık bulabilirler. Ulus/halk bir başka modeli benimsiyorsa eleştiri hakları saklı kalmak kaydıyla bu kolektif tercih ve iradeye saygı göstermek, onaylamasalar bile ilkesel bakımdan

kabul etmek zorundalar. En sade ifadeyle demokratiğin gereğidir bu. Aksi durumda yalnızca halkın iradesini hiçe sayan bir çukura yuvarlanmakla kalmazlar, aynı zamanda ya şoven ya da sömürge işbirlikçisi bir konumda saf tutmuş olacaktırlar. Bu ‘kuzeyli Kürdistanî güçlerin» Rojava kantonları karşısında sergiledikleri tutum, tam bir ‘sömürgeci

KDP, Şengal halkının bu öz iradesini kabul edip katkıda bulunacağına, tahammülsüzce yaklaşp bastırmaya çalışıyor. Açlıkla terbiye etme, güvenlik tehdidi, parayla satın alma dahil her türlü burjuva yöntemi kullanıyor.

efendiye biat”tır. Kendi programlarının hayata geçmesinin hiç bir koşulu yokken, Rojava halkı kanton modelinde karar kıldı. Kürt halkı tarihinde ilk kez devrim yoluyla siyasal statü elde etti. Daha şimdiden ömrü, tarihi Mahabat Cumhuriyetinden uzun oldu. Bahse konu Kürdistanî güçlerin bir bölümü, söz birliği etmişçesine, kantonları gözden düşürmeye, inşa çalışmalarını baltalamaya, Kürtleri vazgeçirmeye çalışıyorlar.

Devrimle birlikte Rojava’da demokratik özerklik ilan edildi, yönetim organı olarak kantonlar benimsendi, 6 Ocak 2014’te kabul edilen anayasa ile bu karar resmileşti. Kan-

ton anayasası, diğer bir adıyla Rojava Toplumsal Sözleşmesi 94 maddeden oluşuyor; ekonomiden siyasete, savunmadan dış ilişkilere, tarımdan sanayiye, bilimden teknolojiye, üretimden mülkiyet haklarına, eğitimden sağlığa, adaletten insan hak ve özgürlüklerine, barınmadan çevre konusuna, iş ve yaşam hakkından kültür ve sanata, cinsler arası eşitlikten kadına pozitif ayrımcılık ve kadın özgürlük mücadelesine kadar her konuda yeni bir toplumsal sistem inşa etmeyi içeren bu devrimin asgari programını, sırf kanton adından dolayı ‘belediyeçilikten öte bir şey değil’ diyerek karalıyorlar.

Kanton yönetimi belediyeçilikten öte bir şey değilmiş! Anayasayı okumadıkları çok açık, devrimin inşa süreci ile ilgilenmiyorlar. Devrim, zafer günü 19 Temmuz 2012’den bugüne kadar nerden nereye geldi, hangi sorun ve zorluklarla mücadele ediyor, önünde çözmek zorunda olduğu hangi sorunlar var, bilmiyorlar, bunlarla ilgilenmiyorlar bile. Oysa Rojava Kürdistan’ın bugünkü gerçek durumunu yansıtan konular bunlardır ve Rojava devrimi ancak bu konular üzerinden anlaşılabilir. Eğer tüm bunlar görmezden gelinir, reddedilirse, Kürdistanî güçler de tıpkı Türkiye’deki kimi devrimci ilerici güçler gibi sömürgeciliğin geleneksel inkârcı pozisyonuna sürüklenmiş olurlar.

Kantonu tek bir örnek ve en dar uygulaması ile ele alıp, bu eksik bilgi ile halkta kantonlara karşı yanlış bilinç örgütlemeye kalkışmanın yurtseverlikle bir ilgisi yoktur. Bilinen örnekleriyle kantonlar İsviçre’den Bosna

Hersek'e, Fransa'dan Belçika'ya, Ekvador'dan Kosta Rika'ya, Kanada'dan Çin'e farklı biçimlerde yönetim modeli olarak örgütleniyor. Federasyon/konfederasyon biçiminden otonomiye, toprak özerkliğinden kültürel özerliğe kadar farklı biçimlerde işlevsellik yüklenebiliyor. Hepsinin ortak bir noktası var, "öz yönetim" anlayışına dayanıyor. Rojava kantonları da anayasada kararlaştırılan kesin hükümlerle halkın yönetime doğrudan katılımını ön görüyor, yasama ve yürütmeyi birleştiriyor, meclise yolladığı temsilcilerini geri çekme hakkını saklı tutuyor. Bu ilkelerle yönetimin demokratikliğini güvenceliyor. Farklı ulus, ulusal topluluk, din ve inançlara yönetimde yer vererek, ayrıca azınlıkta olanlara pozitif ayrımcılık uygulayarak eşitliği sağlıyor. Kürtçe, Arapça, Süryaniye olmak üzere üç resmi dile sahip, ayrıca diğer ulusal topluluklara da anadilde eğitim hakkı tanıyor. Keza siyasi, mesleki, sendikal, kültürel örgütlenme haklarını güvence altına alıyor, eleştiri ve ifade özgürlüğü ile ülkeyi özgürleştiriyor.

Rojava'nın üç ayrı kanton biçiminde örgütlenmesinin tamamen koşullarla alakalı olduğu biliniyor. Zira Afrin-Kobanê kantonları ile Afrin-Cizre ve Kobanê-Cizre kantonları arasında fiziksel bağlar DAİŞ çetesi tarafından kopartıldı. Bu gerçeklik ortadayken PYD'yi, Rojava'yı üç parçaya bölmekle suçlamak, durumu çarpıtmaktan başka bir anlam taşımıyor. DAİŞ'in varlığı ortadan kalktıktan sonra kantonlar arasındaki ilişkiler yeniden düzenlenecektir kuşkusuz. Verili durumda kantonlar

demokratik özerkliğin idari birimi olarak yönetimi kolaylaştırıcı, demokratikleştirici, eşitleştirici ve özgürleştirici bir rol oynuyor.

Rojava bugün esas olarak kendini örgütlemeye meşguldür. Suriye ile ilişkiler konusu bir belirsizlik içeriyor, ama bu Suriye'nin siyasi belirsizliği ile alakalı bir durumdur. Suriye ile Rojava'nın bağları anayasada kararlaştırıldığı gibi belli şartlara bağlanmıştır: "Demokratik Özerk Yönetim, siyasi merkezizetçi olmayan, gelecek Suriye'nin bir parçası ve örneğidir. Suriye için federal sistem en uygun sistem olduğundan dolayı özerk yönetim ile merkez (merkezi devlet) arasındaki ilişkiler bu temel üzerine kurulur." (Rojava Toplumsal Sözleşmesi Madde 12) . Gelecek Suriye'den ne kastediliyor, nasıl bir Suriye'dir bu: "Suriye özgür, demokratik ve bağımsız bir devlettir. Suriye, parlamenter, federal, çoğulcu ve demokratik bir sisteme sahiptir." (Madde 3 (a) bendi). İşte bu şartlar yerine gelmediği koşullarda Rojava kendi yolunda ilerleyecektir. Bu gerçekliğe sırtını dönen ve adını bütün dünyanın kabul ettiği Rojava'ya 'Rojava' diyemeyen zihniyete, halkın zerrece itibar göstermemesinden daha doğal ne olabilir?

Sonuç Olarak

Rojava'nın daha fazla görünür, bilinir ve anlaşılır olmaya, bu maddada kendini anlatmaya ihtiyacı var. Devrim henüz olmakta olandır, hareket halindedir, deneyerek ilerleme, yaparak öğrenme yöntemi ile inşa sürecini yürütüyor. Dünya ezilenlerinin ilgisi yoğun pratik destek biçimi

mine dönüşmüş değil henüz. Rojava hakkında yazılıp çizilenlerin birçoğu somut verilere ve objektif gözlemlere dayanmıyor. Uzaktan yapılan eleştiriler, değerlendirmeler başka bir Rojava'yı anlatır gibi, gerçeğe dokunamıyor.

“Kürdistanî güçler”in yaklaşımı bu haliyle anlaşılabilir bir kabullene-meme duygusunu yansıtıyor. Kendilerine alan açmak için, siyasi süreç analizi yaparken her şeyin merkezine kendilerini koyuyor, tarihi kendilerinden başlatıyorlar. Yeni siyasi partilerin ‘ihtiyaç’ haline geldiğini söylerken de, bu koşulların nasıl bir günde oluştuğünün üstünden atlıyorlar. Kuzeyde açık açık Kürdistanî örgütlenme olanaklarını yaratan mücadeleye ve ödenen bedellere vefa için dahi bir gönderme yapmıyorlar. Kürt kimliğini inkâr karanlığından çıkartan, varlık hakkını söke söke

alan, en küçük kazanımlar için bile kanını akıtmak zorunda kalan halkımızın ve PKK'nin bu emeğinden ve yaratılan değerlerden bihabermiş gibi davranıyorlar. Binlerce şehit ve gaziye saygıları yok. Asırlık sömürgeci köleliğin ardından Rojava'da gerçekleşen devrimle nasıl yeni bir özgürlük tarihi yazılıyor anlamak istemiyorlar. Halkımızın bu değerli ve tarihi kazanımlarından rahatsız oluyorlar. Anlaşılır bir durum, zira kendilerini gereksizleştirdiğinin farkındalar. Üstelik, bu devrim, Barzanigillerin yaptığı gibi, kendilerine ekmek kapısı da açmıyor, rant devşirmelerine olanak vermiyor. Haliyle, gitmeseler de, görmeseler de, o devrim onların olmuyor, olamıyor.

Rojava devriminin bizlere öğrettiği son ders budur: Devrimin ne kadar içindeysen, devrim o kadar içindedir!

DİPNOTLAR

(1)“Kürdistanî güçler” genel tanımlamasıyla, bazı Kürt “aydın” ve yazarlarının görüşleri eleştirilerin muhatabıdır. Kürt olmadığı halde, uzun yıllar Kürdistan meselesi üzerine yazdıkları ve düşünceleri uğruna hapisler yatan ve bu nedenle özgün bir yerde tuttuğumuz İsmail Beşikçi, Kürtlerin ulusal taleplerini savunduğunu iddia eden ama ne hikmetse, gece gündüz AKP televizyonlarının ekranlarından eksik olmayan yazar İbrahim Güçlü, sosyalizm iddialı bir partinin genel başkanı olan Sinan Çiftiyürek, yazarlar Ahmet Amiçi ve Zindan Fidancı'nın yazıp çizdikleri bunlardan bazılarıdır. Keza parti ve siyasi oluşumlardan Azadi İnisiyatifi, Hak-Par, ÖSP, PAK (Partiya Azadiya Kürdistan), PDK-T (Partiya Demokrat a Kurdistané) ve KPG de, (Kürdistanî Parti Girişimi) bu eleştirilerin muhatabıdır. Zira bu çevreler de, çeşitli makale ve röportajlarında Rojava devrimi, Kobanê, Şengal, Kürtlerin ulusal birliği, kanton gibi konular üzerine, birbirine benzer düşünceleri ifade ediyorlar ve sanki birbirini tamamlar gibi değerlendirmeler yapıyorlar.